

**Uchwała Nr XIX/389/2012
Rady Miejskiej w Gliwicach**

z dnia 19 kwietnia 2012 r.

**w sprawie przyjęcia do realizacji Programu rewitalizacji obszarów przemysłowych,
powojсковych i popegeerowskich w mieście Gliwice**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt.6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 2001r. Dz. U. nr 142 poz. 1591 z późniejszymi zmianami), w związku z uchwałą Nr XXXIV/848/2005 Rady Miejskiej w Gliwicach z 14 lipca 2005 roku w sprawie przyjęcia do realizacji „Programu Rewitalizacji Obszarów Przemysłowych i Powojсковych w Mieście Gliwice na lata 2005-2006”, działając na wniosek Prezydenta Miasta

**Rada Miejska w Gliwicach
uchwala:**

§ 1

Przyjąć do realizacji "Program rewitalizacji obszarów przemysłowych, powojсковych i popegeerowskich w mieście Gliwice", który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

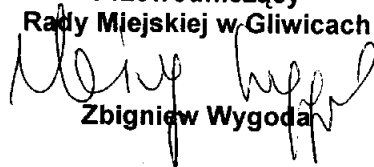
Wykonanie uchwały powierzyć Prezydentowi Miasta

§ 3

Traci moc uchwała Nr XXXIV/848/2005 Rady Miejskiej w Gliwicach z 14 lipca 2005 roku w sprawie przyjęcia do realizacji „Programu Rewitalizacji Obszarów Przemysłowych i Powojсковych w Mieście Gliwice na lata 2005-2006”

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

**Przewodniczący
Rady Miejskiej w Gliwicach**

Zbigniew Wygoda

Załącznik
do uchwały nr .....
Rady Miejskiej w Gliwicach
z dnia ..... roku

Prezydent Miasta Gliwice

***PROGRAM REWITALIZACJI OBSZARÓW
POPPRZEMYSŁOWYCH, POWOJSKOWYCH
I POPEGEEROWSKICH
W MIEŚCIE GLIWICE***

Gliwice, 2012

Zatwierdził: Zygmunt Frankiewicz

Prezydent Miasta Gliwice

Urząd Miejski w Gliwicach

Biuro Rozwoju Miasta

ul. Zwycięstwa 21, 44-100 Gliwice

Wstęp	6
I. Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście	8
1. Zagospodarowanie przestrzenne	8
1.1. Sytuacja planistyczna na wyznaczonych obszarach.....	9
1.1.1. Obszar Łabędy	9
1.1.2. Obszar Port.....	9
1.1.3. Obszar Centrum	10
1.1.4. Obszar Sośnica	11
1.1.5. Obszar południowo - wschodni (Nowe Gliwice i Ligota Zabrska)	11
1.1.6. Hałda przy ul. Ciesielskiej.....	12
1.1.7. Obszar wieże ciśnień.....	12
1.1.8. Obszar Chorzowska	13
1.1.9. Obszar terenów popegeerowskich	13
1.2. Granice stref ochrony konserwatorskiej.....	13
1.2.1. Obszar Łabędy	13
1.2.2. Obszar Port.....	15
1.2.3. Obszar Centrum	16
1.2.4. Obszar Sośnica	20
1.2.5. Obszar południowo - wschodni (Nowe Gliwice i Ligota Zabrska)	21
1.2.6. Obszar Hałda przy Ciesielskiej.....	22
1.2.7. Obszar wieże ciśnień.....	22
1.2.8. Obszar Chorzowska	24
1.2.9. Obszar terenów popegeerowskich	24
1.3. Uwarunkowania ochrony środowiska.....	25
1.3.1. Charakterystyka terenu, topografia	27
1.3.2. Klimat i warunki meteorologiczne	28
1.3.3. Budowa geologiczna	28
1.3.4. Hydrogeografia	29
1.3.5. Powietrze atmosferyczne	29
1.3.6. Warunki glebowe	30
1.3.7. Hałas.....	31
1.4. Własność gruntów i budynków	33
1.4.1. Obszar Łabędy	33
1.4.2. Obszar Port.....	33
1.4.3. Obszar Centrum	34
1.4.4. Obszar Sośnica	34
1.4.5. Obszar południowo - wschodni (Nowe Gliwice i Ligota Zabrska)	34
1.4.6. Obszar Hałda przy Ciesielskiej.....	35
1.4.7. Obszar wieże ciśnień.....	35
1.4.8. Obszar Chorzowska	35
1.4.9. Obszar terenów popegeerowskich	35
2. Gospodarka	36
2.1. Główni pracodawcy	36
2.2. Struktura przedsiębiorstw	37
2.3. Struktura podstawowych branż gospodarki znajdującej się na terenie miasta	39
2.4. Spółki prawa handlowego z udziałem gminy	43
2.5. Rynek pracy	44

2.6.	Zagospodarowanie specjalnej strefy ekonomicznej	46
2.7.	Inkubatory przedsiębiorczości	47
2.8.	Technopark Gliwice	47
2.9.	Śląska Sieć Metropolitalna	49
3.	Sfera społeczna	49
3.1.	Struktura demograficzna i społeczna/trendy	49
3.2.	Określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji.....	54
3.3.	Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych	54
3.4.	Struktura organizacji pozarządowych	55
4.	Analiza SWOT	56
II.	Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno -społeczno-gospodarczego miasta i regionu.....	61
1.	Dokumenty szczebla krajowego	61
1.1.	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia	61
1.2.	Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015	62
2.	Dokumenty szczebla wojewódzkiego	63
2.1.	Regionalny Program Województwa Śląskiego na lata 2007-2013	63
2.2.	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”.....	63
3.	Dokumenty szczebla lokalnego.....	64
3.1.	Strategia Zintegrowanego i Zrównoważonego Rozwoju Miasta Gliwice do roku 2022	64
3.2.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.....	65
III.	Założenia Rewitalizacji.....	66
1.	Podokresy programowania.....	67
2.	Zasięg terytorialny rewitalizowanych obszarów	67
IV.	Planowane działania w latach 2007 - 2013 i w latach następnym.....	75
V.	Wytyczne w zakresie mieszkalnictwa	76
VI.	Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2007-2013 i na lata następne	76
VII.	System wdrażania	77
1.	System okresowej aktualizacji Programu.....	77
2.	Wybór prawnej formy zarządzającego programem	78
VIII.	Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej	81
1.	System monitorowania Programu Rewitalizacji	81
1.1.	Instytucje zaangażowane w proces monitorowania	81
1.2.	Rodzaje monitoringu i wskaźniki monitoringu	82
1.2.1.	Monitoring rzeczowy	83
1.2.2.	Monitoring finansowy	83

2. Sposoby oceny programu rewitalizacji.....	84
2.1. Rodzaje oceny	84
2.2. Kryteria oceny	85
2.3. Zaangażowane podmioty i ich rola w procesie oceny programu	86
2.4. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.....	87
3. Public Relations programu rewitalizacji	88
IX. Inicjatywa JESSICA.....	91
1. Zestawienie projektów planowanych do realizacji w ramach "Programu rewitalizacji obszarów przemysłowych, powojaskowych i popegeerowskich w mieście Gliwice"	93
2. Indykacyjny plan finansowy "Programu rewitalizacji obszarów przemysłowych, powojaskowych i popegeerowskich w mieście Gliwice"	95
Spis rysunków.....	97
Spis tabel.....	97
Spis fotografii.....	98

Opracował Międzywydziałowy Zespół Zadaniowy Urzędu Miejskiego W Gliwicach ds. Aktualizacji "Programu Rewitalizacji Obszarów Przemysłowych i Powojaskowych w Mieście Gliwice na lata 2005-2006" w składzie: Katarzyna Kobierska (Przewodnicząca Zespołu), Violetta Koza, Małgorzata Knebloch, Ewa Pokorska-Ożóg, Anna Dolińska-Szeląg, Grzegorz Kołtowski, Marcin Czyż.

Wstęp

Niniejszy program rewitalizacji został opracowany jako aktualizacja funkcjonującego w Gliwicach *Programu Rewitalizacji Obszarów Poprzemysłowych i Powojkowych w Mieście Gliwice na lata 2005-2006*. Celem strategicznym programu rewitalizacji jest zainicjowanie działań zmierzających do przywrócenia lub nadanie nowych funkcjonalności zdegradowanym terenom poprzemysłowym, powojkowym oraz popegeerowskim w celu utworzenia trwałych miejsc pracy i stymulowania przedsiębiorczości. Program w swoim założeniu ma również ułatwić monitorowanie i koordynowanie działań rewitalizacyjnych prowadzonych w mieście. Ponadto jedną z przesłanek przygotowania aktualizacji było pojawienie się, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego (RPO WSL), nowego mechanizmu finansowego służącego wspieraniu przedsięwzięć inwestycyjnych obejmujących przekształcenie zdegradowanych i nieużytkowanych obiektów - mechanizmu JESSICA.

Struktura dokumentu została przyjęta zgodnie z *Wytycznymi do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji* w ramach RPO WSL 2007-2013. Opracowanie składa się z dziewięciu rozdziałów.

Pierwszy rozdział zawiera charakterystykę obecnej sytuacji w mieście. Rozdział ten przedstawia informacje zarówno o sytuacji planistycznej na wyznaczonych obszarach wymagających interwencji jak i granice stref ochrony konserwatorskiej oraz uwarunkowania ochrony środowiska. Posiłkując się danymi zebranymi w ramach przygotowania w mieście Gliwice Raportu o stanie miasta oraz danymi pozyskanymi z Głównego Urzędu Statystycznego opisano również aktualną sytuację społeczno - gospodarczą miasta. Ważnym elementem tej części programu jest również opis wyników przeprowadzonej na potrzeby niniejszego dokumentu analizy SWOT. W prace związane z przeprowadzeniem analizy zaangażowali się przedstawiciele przedsiębiorstw i podmiotów mających swoje siedziby na obszarach rewitalizacji, bądź planujących rozpoczęcie działalności na tych obszarach.

Rozdział drugi przedstawia nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego miasta i regionu.

W rozdziale trzecim opisano podstawowe założenia rewitalizacji oraz zaprezentowano mapy obrazujące zasięg terytorialny rewitalizowanych obszarów.

Założenia planowania działań w latach 2007-2013 i w latach następnych na obszarze rewitalizowanym oraz odniesienie do kwestii mieszkalnictwa przedstawiono odpowiednio

w rozdziale czwartym i piątym. Szósty rozdział zawiera natomiast informacje o potencjalnych źródłach finansowania działań rewitalizacyjnych.

Jednymi z najważniejszych rozdziałów niniejszego dokumentu są rozdziały siódmy oraz ósmy. Rozdział siódmy zawiera opis systemu wdrażania programu rewitalizacji wraz ze wskazaniem kluczowych zadań dla podmiotu zarządzającego programem - Operatora Rewitalizacji. W rozdziale ósmym zarysowano natomiast kwestie związane z monitorowaniem, oceną i komunikacją społeczną w ramach programu rewitalizacji. Między innymi przedstawiono instytucje zaangażowane w proces monitorowania oraz planowane do wykorzystania rodzaje monitoringu. Rozdział ten zawiera również opis sposobów oceny programu rewitalizacji oraz jego zakres public relations.

Dokument kończy się rozdziałem zawierającym opis mechanizmu JESSICA. Ze względu na fakt, iż w momencie opracowywania niniejszego programu wszystkie planowane projekty rewitalizacyjne spełniały warunki ubiegania się o skorzystanie z pomocy finansowej w ramach tego mechanizmu rozdział ten zawiera również indykatywny plan finansowy programu rewitalizacji.

W proces przygotowania programu aktywnie włączyli się przedstawiciele Urzędu Miasta, członkowie Rady Miejskiej oraz przedstawiciele przedsiębiorstw i podmiotów związanych ze zinwentaryzowanymi obszarami przemysłowymi, powojskowymi i popegeerowskimi. Autorzy programu niniejszym pragną podziękować wszystkim zaangażowanym partnerom za współpracę, której wynikiem jest ten dokument.

I. Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście

1. Zagospodarowanie przestrzenne

Miasto Gliwice posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte uchwałą nr XXXI/956/2009 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 16 grudnia 2009r.

Studium jest dokumentem określającym wizję Miasta oraz działania mające doprowadzić do realizacji tej wizji. Z tego względu niezbędna jest analiza wszystkich uwarunkowań wynikających z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu.

W Studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, a także wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia,
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia,
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy,
- stanu prawnego gruntów,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,
- występowania udokumentowanych złóż kopalin i zasobów wód podziemnych oraz terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Ze względu na istniejące ww. uwarunkowania oraz przyjętą wizję, cele i priorytety w strategii rozwoju miasta, przyjmuje się, że rozwój miasta będzie realizowany równoległe, przy uwzględnieniu trzech głównych zasad:

- poprzez intensyfikację i rewitalizację istniejących zasobów oraz restrukturyzację istniejącego zainwestowania,
- poprzez niezbędną ekspansję terytorialną zainwestowania na każdym (w dostosowaniu do szans realizacji i skali obszaru) z potencjalnych kierunków rozwoju przestrzennego,
- poprzez wskazanie obszarów szczególnych szans rozwojowych, których w pełni racjonalne wykorzystanie stanowi jeden z istotnych warunków pożądanego rozwoju miasta.

1.1. Sytuacja planistyczna na wyznaczonych obszarach

1.1.1. Obszar Łabędy

Obszar Łabędy położony jest niemal w całości w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Gliwice dla terenu obejmującego osiedle Łabędy (Uchwała nr XIII/395/2007 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 20 grudnia 2007r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 33 z 25 lutego 2008r. poz. 709), tylko bardzo niewielki fragment terenu (1 działka) nie posiada obowiązującego planu. Przeznaczeniem podstawowym, przeważającym na przedmiotowym terenie, jest funkcja przemysłowo-składowa, koncentracja wyspecjalizowanych funkcji przemysłowych i techniczno-produkcyjnych, nieuciążliwe działalności produkcyjno-wytwórcze i nieuciążliwe usługi, takie jak: działalność komercyjna techniczno-produkcyjna, usługowa oraz niezbędne składowanie i magazynowanie, biura, przedstawicielstwa i reprezentacje firm; centra techniczno-technologiczne.

1.1.2. Obszar Port

Obszar Port położony jest w całości w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Gliwice dla terenu obejmującego Port Gliwice (Uchwała nr XI/325/2007 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 11 października 2007r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 215 z 27 grudnia 2007r. poz. 4674). Przeznaczeniem podstawowym, przeważającym na przedmiotowym terenie są wielofunkcyjne tereny usługowe, produkcyjne i wytwórcze, nowoczesne ośrodki koncentracji specjalistycznych funkcji usługowych o charakterze centrotwórczym oraz techniczno-produkcyjnych, realizowanych jako nieuciążliwe działalności produkcyjno-

wytwórcze, takie jak: obsługa transportu i motoryzacji, budownictwa, składowanie i magazynowanie, biura, przedstawicielstwa i reprezentacje firm, centra techniczno-technologiczne oraz wielofunkcyjne ośrodki dla rozwoju nauki i nowoczesnych technik i technologii, a także funkcja przemysłowo-składowa, koncentracja wyspecjalizowanych funkcji przemysłowych i techniczno-produkcyjnych, nieuciążliwe działalności produkcyjno-wytwórcze i nieuciążliwe usługi, takie jak: działalność komercyjna techniczno-produkcyjna, usługowa oraz niezbędne składowanie i magazynowanie, biura, przedstawicielstwa i reprezentacje firm; centra techniczno-technologiczne.

1.1.3. Obszar Centrum

Obszar Centrum położony jest w granicach czterech obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- m.p.z.p. dla terenu położonego w centralnej części miasta, obejmującego Centrum i Śródmieście miasta (uchwała nr XXXVIII/965/2005 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 22 grudnia 2005r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 14 z 15 lutego 2006r., poz. 481).
- m.p.z.p. dla terenu położonego w południowo-wschodniej części miasta Gliwice, obejmującego dzielnicę przemysłowo-mieszkaniową w rejonie ul. Robotniczej (uchwała nr XXXVIII/964/2005 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 22 grudnia 2005r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 14 z 15 lutego 2006r., poz. 480).
- m.p.z.p. miasta Gliwice dla terenu położonego po wschodniej stronie ulicy Tarnogórskiej, obejmującego część osiedli Szobiszowice i Zatorze (uchwała nr XXXVII/1089/2010 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 15 lipca 2010r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 188, z 16 września 2010r., poz. 2908),
- m.p.z.p. miasta Gliwice dla terenu położonego po zachodniej stronie ulicy Tarnogórskiej, obejmującego część osiedla Szobiszowice i Zatorze (uchwała nr XXXVII/1090/2010 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 15 lipca 2010r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 188, z 16 września 2010r., poz. 2909),

W ww. miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego przedmiotowy obszar Centrum ma bardzo zróżnicowane ustalenia i zagospodarowanie. W przeważającej części wskazane do rewitalizacji tereny przeznaczone są pod funkcję usługową lub przemysłową,

dla której w niektórych terenach dopuszczona jest zmiana przeznaczenia w kierunku usług centrotwórczych i usług różnych.

1.1.4. Obszar Sośnica

Obszar Sośnica położony jest w granicach trzech obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- m.p.z.p. dla terenu obejmującego dzielnicę Sośnica-Południe (uchwała nr XLV/1181/2006 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 14 września 2006r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 125, z 31 października 2006r., poz. 3559),
- m.p.z.p. dla obszaru obejmującego dzielnicę Sośnica-Północ (uchwała nr XXXV/1062/2010 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 10 czerwca 2010r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 143, z 4 sierpnia 2010r. ., poz. 2372),
- zmiany m.p.o.z.p. miasta Gliwice (uchwała nr XIII/229/2003 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 23 października 2003r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 115, z 23 grudnia 2003r., poz. 3712).

Podstawowym przeznaczeniem dla fragmentu terenu położonego w północnej części obszaru są usługi i drobna wytwórczość, natomiast południowy fragment obszaru Sośnica (tereny hałd) wskazane są do przebudowy jako tereny zdegradowane w kierunku zagospodarowania rekreacyjno-wypoczynkowego (z dopuszczeniem zabudowy związanej z rekreacją i wypoczynkiem), z zielenią niską i wysoką przy uwzględnieniu ochrony rzeki Kłodnicy i potoku Czerniawka.

1.1.5. Obszar południowo - wschodni (Nowe Gliwice i Ligota Zabrska)

Obszar ten w przeważającej części położony jest w granicach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Gliwice dla osiedla Ligota Zabrska oraz dzielnicy przemysłowo-składowej położonej pomiędzy ul. Pszczyńską i ul. Bojkowską. Pozostałe niewielkie fragmenty położone są w m.p.z.p. dla terenu położonego w centralnej części miasta, obejmującego Centrum i śródmieście miasta (uchwała nr XXXVIII/965/2005 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 22 grudnia 2005r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 14 z 15 lutego 2006r., poz. 481) oraz w granicach m.p.z.p. miasta Gliwice (uchwała nr XXI/575/2004 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 8 lipca 2004r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 75 z dnia 11 sierpnia 2004r., poz. 2217).

Dominującym przeznaczeniem w obszarze południowo-wschodnim jest funkcja usługowa, przemysłowo-usługowa oraz wskazane zostały tutaj tereny do rekultywacji w kierunku usług różnych. Jednocześnie na terenach przeznaczonych pod działalność produkcyjną, składowanie i magazynowanie ustalono utrzymanie, przebudowę, rozbudowę i uzupełnienia istniejących zakładów produkcyjnych i magazynowo-składowych oraz realizację nowej zabudowy, w tym budowy nowych obiektów wyłącznie w ramach wymiany istniejących (przemysł wydobywczy KWK Sośnica-Makoszowy), dopuszcza się zmianę funkcji z działalności produkcyjnej, składowania i magazynowania (dotyczy również części zakładu wydobywczego) w kierunku usług różnych.

1.1.6. Hałda przy ul. Ciesielskiej

Teren ten położony w granicach m.p.z.p. dla osiedla Ostropa w Gliwicach (uchwała nr III/14/2010 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 16 grudnia 2010r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 33 z 10 lutego 2011r., poz. 598). Podstawowym przeznaczeniem ustalonym dla przedmiotowego obszaru jest funkcja usługowo-produkcyjna w komercyjnych strefach miasta.

1.1.7. Obszar wieże ciśnień

W ramach tego obszaru wyróżniono podobszar związany z wieżą ciśnień położoną w pobliżu skrzyżowania ulic Poniatowskiego oraz Leśnej oraz podobszar związany z wieżą ciśnień położoną przy ulicy Sobieskiego.

Wieża ciśnień Poniatowskiego-Leśna

Teren położony w granicach m.p.z.p. miasta Gliwice dla terenu położonego po zachodniej stronie ulicy Tarnogórskiej, obejmującego część osiedli Szobiszowice i Zatorze (uchwała nr XXXVII/1090/2010 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 15 lipca 2010r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 188, z 16 września 2010r., poz. 2909). Przeznaczeniem podstawowym ustalonym na przedmiotowym obszarze jest funkcja usługowa.

Wieża ciśnień Sobieskiego

Teren położony w granicach m.p.z.p. dla terenu położonego w centralnej części miasta, obejmującego Centrum i śródmieście miasta (uchwała nr XXXVIII/965/2005 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 22 grudnia 2005r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 14 z 15 lutego 2006r., poz. 481). Przeznaczeniem podstawowym ustalonym na przedmiotowym obszarze jest funkcja usługowa.

1.1.8. Obszar Chorzowska

Teren położony w granicach m.p.z.p. miasta Gliwice dla terenu położonego po zachodniej stronie ulicy Tarnogórskiej, obejmującego część osiedli Szobiszowice i Zatorze (uchwała nr XXXVII/1090/2010 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 15 lipca 2010r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 188, z 16 września 2010r., poz. 2909). Przeznaczeniem podstawowym ustalonym na przedmiotowym obszarze jest funkcja usługowo-produkcyjna.

1.1.9. Obszar terenów popegeerowskich

Obszar terenów popegeerowskich położony jest w całości w granicach obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Gliwice dla terenu obejmującego osiedle Łabędy (Uchwała nr XIII/395/2007 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 20 grudnia 2007r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego nr 33 z 25 lutego 2008r. poz. 709). Przeznaczeniem podstawowym, przeważającym na przedmiotowym terenie jest funkcja mieszkaniowa jednorodzinna oraz jedno i wielorodzinna z jednoczesnym dopuszczeniem zabudowy usługowej. Niewielki północny fragment obszaru przeznaczony jest pod zieleń urządzonej parkową z dopuszczeniem modernizacji istniejącej zabudowy, w tym mieszkaniowej - z jednoczesnym dopuszczeniem przystosowania do pełnienia funkcji obsługi terenów wraz z usługami towarzyszącymi takimi jak: usługi kultury, gastronomii, handlu detalicznego, wystawiennicze (galerie, ekspozycje). Na obszarze tym znajduje się wartościowe założenie zieleni wskazane do ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, opisane jako park dworski w miejscu dawnego zamku łabędzkiego (poł. XIXw).

1.2. Granice stref ochrony konserwatorskiej

1.2.1. Obszar Łabędy

Obszar częściowo objęty strefą ochrony konserwatorskiej (południowy fragment terenu), dla którego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego zapisano następujące ustalenia:

- granica strefy ochrony konserwatorskiej – przedmiotem ochrony są tereny i obiekty ujęte w poz. 8 wykazu, w tym tereny: 4-7 ZN, 1 ZPE, 2 ZPE, 3 ZPE, 6 ZPE, 1 ZP, 2 ZP, 4-6 ZP, 5 ZL, 2 ZC, 2 ZO, 3-12 MN, 39-45 MN, 47-51 MN, 58 MN, 59 MN, 61-63 MN, 4-10 MM, 1-8 MW, 1-9 MU, 24-28 MU, 1 U, 2 U, 7 U, 9 U, 10 U, 11 U, 1 UPW, 9 UPW, 1 PBS (ww. obszar „Łabędy”), 4 KK i 2 KW, o wartościach kulturowych, zabytkowych i historycznych oraz przestrzennych: zabudowa wiejska i przedmiejska, kompleks zabudowy mieszkaniowej związanej

z przemysłem i Portem Gliwickim, a także tereny przemysłowe wraz z historycznym i obecnym przebiegiem Kanału Gliwickiego oraz Kłodnicy:

- o obowiązuje zachowanie i rewaloryzacja zabytkowych obiektów i zespołów (założeń urbanistyczno – architektonicznych) ujętych w rejestrze zabytków oraz wnioskowanych do wpisania do rejestru,
- o obowiązuje dostosowanie lokalizacji i architektury nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie: skali i gabarytów brył oraz materiałów i charakterystycznego detalu lokalnej architektury,
- o dopuszcza się zmianę funkcji i sposobu użytkowania obiektów lub ich części zgodnie z ustaleniami planu dla terenów, na których występują.

Dodatkowo zostały wyszczególnione obiekty zabudowy przemysłowej z przełomu XIX/XX wieku przy ul. Metalowców:

- hala walcowni uniwersalnej; hala walcowni średniej; budynek administracji walcowni uniwersalnej;
- budynek biurowy walcowni średniej;
- budynek ambulatorium;
- osadnik wody ruchomej;
- komin przemysłowy;
- budynek dawnych łazienek; portiernia.

Fot. 1. Wieża ciśnień

Źródło: http://www.gliwiczanie.pl/Reportaz/wiezewodne/bumar/wieze_bumar.htm

1.2.2. Obszar Port

Cały obszar objęty strefą ochrony konserwatorskiej, dla którego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego zapisano następujące ustalenia:

Ustala się strefę ochrony konserwatorskiej dla całego obszaru planu.

- przedmiotem ochrony konserwatorskiej, na mocy prawa miejscowego, są tereny przemysłowe i portowe wraz z obiektami wartościowej, historycznej zabudowy - powstałe do 1945 roku, ujęte w poz. 2 Wykazu, adresowego stanowiącego zał. 2 do uchwały:
- dla całego obszaru niniejszego planu ustala się:
  - o obowiązek dostosowania lokalizacji i układu nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej oraz stosowania zasad ładu przestrzennego ustalonych dla terenów o przeznaczeniu podstawowym: **1-2 MU, 1 UPW, 1 SUW, 1 KW,**
  - o zakaz nieuzasadnionej likwidacji obiektów wymienionych w Wykazie, o którym mowa powyżej
  - o nakazuje się opiniowanie przez właściwe służby konserwatorskie wszelkich zamierzeń inwestycyjnych, w tym dotyczących modernizacji i adaptacji obiektów,
  - o obowiązek uzyskania pozytywnej opinii właściwej służby konserwatorskiej oraz udokumentowania dla celów archiwalnych w przypadku konieczności likwidacji obiektów wymienionych w Wykazie

Fot. 2. Tereny portowe
Źródło: archiwum BRM (fot. A. Witwicki)

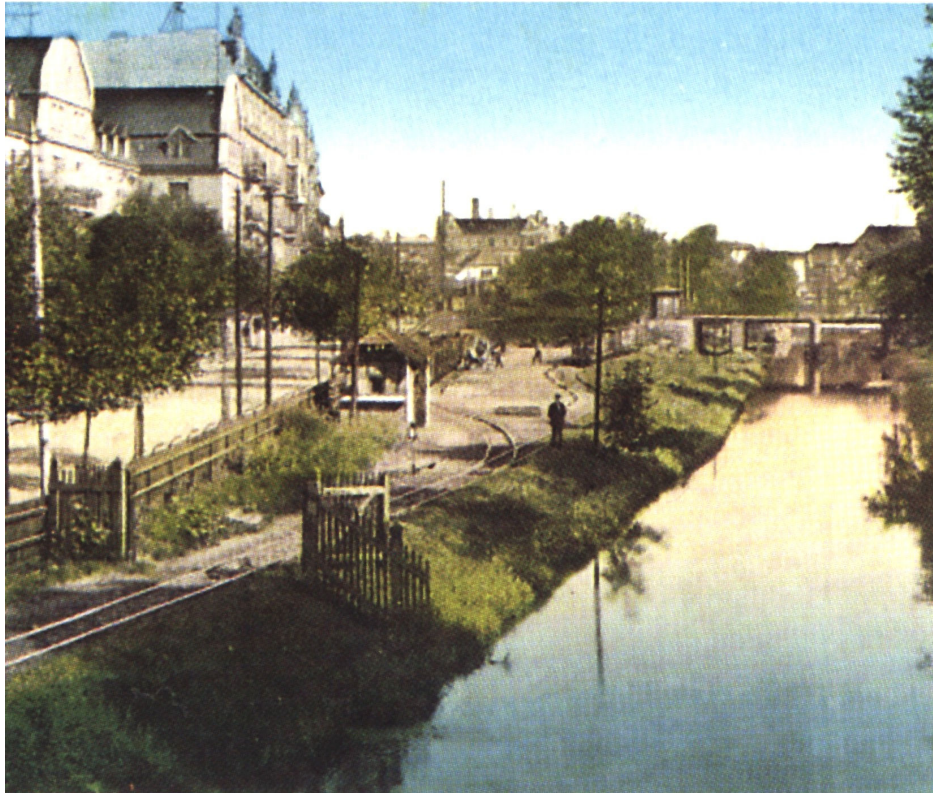
1.2.3. Obszar Centrum

Obszar jest częściowo objęty strefami ochrony konserwatorskiej zapisanymi w czterech miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

- *m.p.z.p. dla terenu położonego w centralnej części miasta, obejmującego Centrum i Śródmieście miasta* (uchwała Nr XXXVIII/965/2005 RM w Gliwicach z dnia 22 grudnia 2005r., opublikowana w Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 14 z dnia 15 lutego 2006r. poz. 481). Ochroną zostały objęte budynki przy: ul. Dubois 2, 4-6, 8, 10, 12, 14, 36, 36a, 36b, 38, 40, 40a-d, zespół dawnej fabryki drutu, Bohaterów Getta Warszawskiego 1, 2, 3, 5, 15, 17, 17a, 19, 20, Jagiellońskiej 3, 3a, Piwnej 1, 1b, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 17, Okopowej, Placu Piastów 6, 8-9, 10, Mitręgi 1, 3, Na Piasku 3, 5, 7, 9, Cmentarz Żydowski,

Fot. 3. Dworzec przy ul. Bohaterów Getta Warszawskiego
Źródło: archiwum Muzeum w Gliwicach

**Fot. 4. Kanał Kłodnicki, po lewej tory kolejowe przy ul. Dubois (Fabrikstr)
Źródło: archiwum Muzeum w Gliwicach**

- m.p.z.p. dla terenu położonego w południowo-wschodniej części miasta Gliwice, obejmującego dzielnicę przemysłowo-mieszkaniową w rejonie ul. Robotniczej i Franciszkańskiej (uchwała Nr XXXVIII/964/2005 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 22 grudnia 2005 r.). Ochroną zostały objęte poszczególne budynki przy ul.: Krzywej, Hutniczej, Błogosławionego Czesława, Zabrskiej, Szarej, św. Katarzyny, Królowej Jadwigi, Jagiellońskiej, Mitręgi oraz obszary objęte ochroną konserwatorską w tym również tereny zabudowy przemysłowej GZUT-u przy ul. Robotniczej (obiekt wpisany do rejestru zabytków województwa), wiadukt drogowy przy ul. Zabrskiej, teren kolejowy przy ul. Błogosławionego Czesława 13, teren dawnej huty przy ul. Szarej,

Fot. 5. ul. Jagiellońska (Kronprinzenstr.) wzdłuż Huty 1 Maja (dawniej fabryka Huldschinskyego)
Źródło: archiwum Muzeum w Gliwicach

- m.p.z.p. dla terenu położonego po wschodniej stronie ulicy Tarnogórskiej, obejmującego część osiedli Szobiszowice i Zatorze (uchwała Nr XXXVII/1089/2010 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 15 lipca 2010 r.). Ochroną zostały objęte poszczególne budynki przy: ul. Lipowej 6, 8, 10 i Traugutta 15-17,

Fot. 6. Fabryka Szamotu od strony ul. Traugutta (Lutzowstr.) ok. 1905r. - obiekt już nie istnieje
Źródło: archiwum Muzeum w Gliwicach

- m.p.z.p. dla terenu położonego po zachodniej stronie ulicy Tarnogórskiej, obejmującego część osiedli Szobiszowice i Zatorze (uchwała Nr XXXVII/1090/2010 Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 15 lipca 2010 r.). Ochroną zostały objęte poszczególne budynki przy: ul. Świętojańskiej jako obiekty techniki, Tarnogórskiej 17, Kolberga 1-23, 2-46, J. Śliwki 5, 11, 11a, 13, 19, 21, 27 (w tym nr 5a jest

wpisany do rejestru zabytków województwa) Kowalskiej 2-14, 1-15, Powroźniczej, Szobiszowickiej 1-29, 6, 12,14, 16, 18, Toszeckiej 2 (zabudowa dawnej huty szkła Schaffa), 25b, 25, 23, 15, budynek wejścia do tunelu.

Fot. 7. Budynek przy ul. Świętojańskiej
Źródło: MKZ Ewa Pokorska

Fot. 8. Wieża ciśnienia przy ul. Kolberga, nie objęta ochroną konserwatorską
Źródło: MKZ Ewa Pokorska

1.2.4. Obszar Sośnica

Na przedmiotowym obszarze znajdują się obiekty objęte ochroną konserwatorską, tj. przy ul. Sikorskiego 99, 103, 122. Obiekty te są użytkowane przez Kompanię Węglową S.A., Śląskie Centrum Logistyki S.A. oraz osoby prywatne.

Fot. 9. Zabudowania dawnej KWK Sośnica przy ul. Sikorskiego 103 – budynek wpisany do rejestru zabytków województwa
Źródło: MKZ Ewa Pokorska

Fot. 10. Zabudowania KWK Sośnica przy ul. Sikorskiego 122
Źródło: MKZ Ewa Pokorska

Fot. 11. Wieża ciśnień Sośnica (w lesie), obiekt zabytkowy niechroniony pod względem konserwatorskim w m.p.z.p.
Źródło: MKZ Ewa Pokorska

1.2.5. Obszar południowo - wschodni (Nowe Gliwice i Ligota Zabrska)

Na przedmiotowym obszarze znajdują się obiekty chronione ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, tj. teren dawnego cmentarza przy ul. Pszczyńskiej, budynki dawanej KWK Gliwice przy ul. Bojkowskiej 14, zabudowa mieszkaniowa przy ul. Kopalnianej 2-12 oraz fragment kolejki wąskotorowej wpisanej do rejestru zabytków województwa.

Fot. 12. Cechownia kopalni "Gliwice" ("Gleiwitzer Grube") ok. 1920 r.
Źródło: archiwum Muzeum w Gliwicach

Fot. 13. Budynek dawnej cechowni KWK Gliwice ul. Bojkowska
Źródło: MKZ Ewa Pokorska

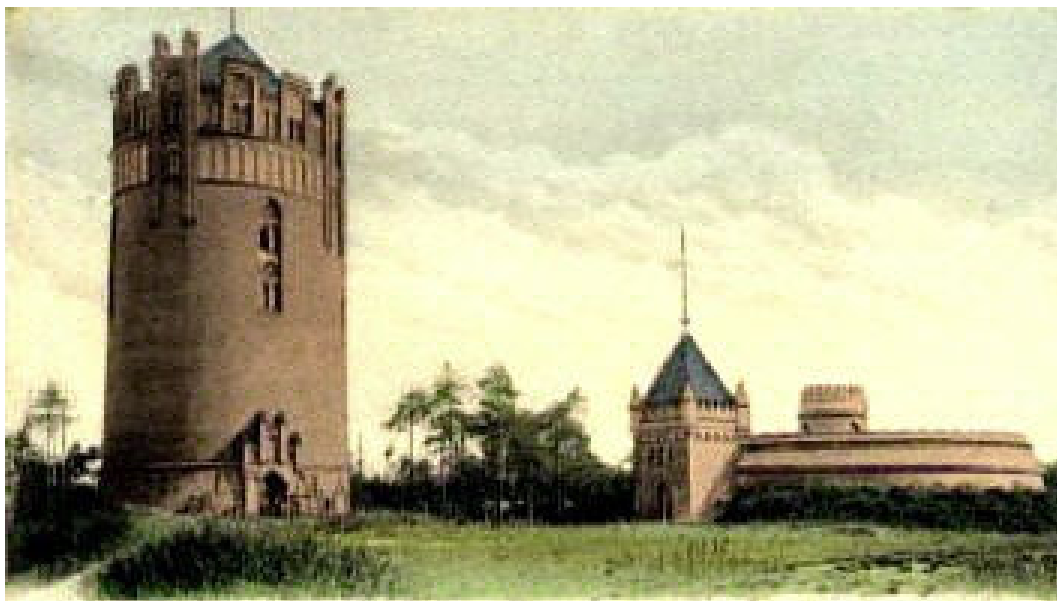
1.2.6.   *Obszar Hałda przy Ciesielskiej*

Brak ochrony konserwatorskiej.

1.2.7.   *Obszar wieże ciśnień*

Wieża ciśnień Poniatowskiego-Leśna

Wieża ciśnień wraz ze zbiornikiem jest objęta ochroną konserwatorską ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Fot. 14. Wieża ciśnień przy ul. Leśnej/Poniatowskiego
Źródło: archiwum Muzeum w Gliwicach

Fot. 15. Zbiornik na wodę, obiekt związany z wieżą ciśnień przy ul. Leśnej/Poniatowskiego
Źródło: MKZ Ewa Pokorska

Wieża ciśnień Sobieskiego

Wieża ciśnień wraz z otaczającym terenem jest objęta strefą ochrony konserwatorskiej „A”: Obiekt jest wpisany do rejestru zabytków województwa pod nr A/1689/98 z dnia 30.12.98 r.

Fot. 16. Wieża ciśnień przy ul. Sobieskiego 22
Źródło: MKZ Ewa Pokorska

1.2.8.   *Obszar Chorzowska*

Brak ochrony konserwatorskiej.

1.2.9.   *Obszar terenów popegeerowskich*

Przedmiotowy obszar zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej w Gliwicach nr XIII/395/2007 z dnia 20 grudnia 2007r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Gliwice dla terenu obejmującego osiedle Łabędy jest częściowo objęty strefą ochrony konserwatorskiej i strefą ochrony archeologicznej.

1.3. Uwarunkowania ochrony środowiska

Gliwice położone są w południowo-zachodniej Polsce, w zachodniej części województwa śląskiego, nad rzeką Kłodnicą. W jego rejonie występują fragmenty dwóch zbiorników wód podziemnych: GZWP nr 330 – Gliwice oraz GZWP nr 332 – Subniecka Kędzierzyńsko-Głubczycka.

W obrębie miasta Gliwice i gminy Rudziniec zlokalizowanych jest 15 studni głębinowych, poprzez które dostarczana jest woda podziemna na potrzeby mieszkańców miasta i okolic. Studniom tym przyporządkowano następujące numery: 1a, 3a, 4, 5, 5a, 5b, 6b, 7, 8a, 10a, 11, 12, 12a, 13, 15.

Dzięki utworzonej 2001 roku Centralnej Oczyszczalni Ścieków oraz w wyniku realizacji projektu „Modernizacja gospodarki wodno-ściekowej w Gliwicach” sytuacja dotycząca odprowadzania i oczyszczania ścieków w mieście uległa znacznej poprawie. Korzyścią dla środowiska wynikającą z realizacji tego zadania jest poprawa stanu środowiska w dorzeczu rzeki Kłodnicy, a tym samym jeziora Dzierżono Małe. Około 1.000.000 m³ /rok niedoczyszczonych ścieków sanitarnych, zamiast do tych akwenów wodnych trafia obecnie do jednej z najnowocześniejszych oczyszczalni ścieków w naszym kraju, jaką jest Centralna Oczyszczalnia Ścieków w Gliwicach.

Gliwice, dzięki położeniu na skraju Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, dysponują największą w regionie ilością terenów zielonych. W centrum miasta zlokalizowanych jest kilka parków miejskich, zaś od sąsiednich terenów przemysłowych miasto oddzielone jest rozległymi terenami leśnymi.

Miasto Gliwice charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem florystycznym. Gatunki rodzimych siedlisk naturalnych miesza się z gatunkami synantropijnymi oraz z obcymi naszej florze gatunkami inwazyjnymi „wchodzącymi” na siedliska wtórne przekształcone przez człowieka. Wyróżnić można dwa rodzaje ekosystemów – tereny zielone naturalne (łągi, zieleń wysoka i niska, tereny alimentacyjne) oraz tereny wtórne (zieleń urządzone, izolacyjna, zrekultywowane hałdy i tereny poprzemysłowe). W Gliwicach zlokalizowanych jest wiele wartościowych przyrodniczo terenów i obiektów posiadających ogromne walory przyrodnicze: Las Łabędzki, Żernicki i Las Dąbrowa - odgrywają wielką rolę w rozwoju lokalnych ekosystemów, mają duże znaczenie w zachowaniu równowagi stosunków wodnych i odpowiedniej jakości wód, stanowią ponadto ostoje dla wielu chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt, mają wpływ na polepszenie warunków klimatycznych i zdrowotnych oraz służą jako miejsce wypoczynku, rekreacji, spacerów. Na tym terenie stwierdzono około 68 gatunków ptaków lęgowych i wyróżniono wśród drzewostanu dużą ilość buczyn, olszyn i grądów. Park Kultury i Wypoczynku, Chrobrego i Chopina

ma ogromne znaczenie, jako miejsce zachowania bioróżnorodności jak również dla wypoczynku i spacerów.

Rzeki, doliny rzeczne i potoki są ostoją wielu zwierząt, miejscem rozrodu i zimowania wielu gatunków (chronionych), ptaków, płazów i gadów.

Stawy, oczka wodne w naszym mieście – to miejsca bioróżnorodności, lęgowe, życia i wzrostu ptaków i płazów. Pola uprawne, pastwiska i łąki wykorzystane są jako miejsca lęgowe, życia i wzrostu płazów, ptaków, owadów oraz jako miejsca występowania rzadkich roślin chronionych.

Miasto, celem zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska, wykonało szereg prac i inwestycji wykorzystując środki uzyskane z funduszy europejskich. Większość prac poświęcona była likwidacji niskiej emisji i uporządkowaniu gospodarki wodno-ściekowej oraz rekultywacji i zagospodarowaniu terenów zdegradowanych, co zostało przedstawione w „Programie Ochrony Środowiska oraz Zrównoważonego Rozwoju dla miasta Gliwice do 2015 roku” oraz w „Planie Gospodarki Odpadami na lata 2005-2012”.

Miasto Gliwice wychodzi naprzeciw przyrodzie, poprzez ograniczanie zagospodarowania obszarów proponowanych do objęcia ochroną prawną, a nowe inwestycje są harmonijnie wpisywane w otoczenie przy zachowaniu obowiązujących norm budowlanych i przyrodniczych.

Na szczeblu lokalnym bioróżnorodność chroniona jest poprzez uwzględnianie jej ochrony w zagospodarowaniu przestrzennym miasta, sporządzanie ocen oddziaływania na środowisko oraz prowadzenie szeroko pojętej edukacji ekologicznej. Ważną rolę odgrywają tu organizacje pozarządowe. Polski Klub Ekologiczny – Koło w Gliwicach prowadzi projekt „Kalejdoskop łąk i lasu, czyli co o bioróżnorodności powinien wiedzieć każdy uczeń”, współfinansowany ze środków NFOŚiGW, mający na celu ochronę bioróżnorodności. Działania skierowane są do dzieci, nauczycieli, pracowników gmin oraz społeczności lokalnych, mają na celu zwrócenie uwagi na potrzebę ochrony bioróżnorodności.

Miasto współpracuje z Nadleśnictwem Brynek w zakresie prowadzenia prac wynikających z nadzoru nad gospodarką leśną, w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa określonych ustawą o lasach, na podstawie opracowanego przez miasto uproszczonego planu urządzania lasu.

Na terenie naszego miasta znajduje się 9 pomników przyrody: 3 powołane przez Wojewodę Śląskiego stosownymi Rozporządzeniami i 6 ustanowionych Uchwałą Rady Miejskiej w Gliwicach.

W 2008 r. na terenie Gliwic utworzono rezerwat przyrody „Las Dąbrowa”, położony na terenach Gliwic i Sośnicowic, o powierzchni ponad 70ha. Obszar Lasu Dąbrowa” jest bogaty w starodrzew, potoki i tereny podmokłe, co daje złożoną strukturę środowiska przyrodniczego, w wielu miejscach zbliżoną do naturalnej. Rezerwat stanowi “wyspę leśną” położoną wśród pól, odznaczającą się bogactwem gatunkowym roślin i zwierząt. Na szczególną uwagę zasługują rośliny chronione: wawrzynek wilczyko, listera jajowata oraz jeżyna gliwicka, a ze świata zwierząt ginący w Polsce gatunek – dzięcioł biało-grzbiety. W objętym ochroną kompleksie leśnym stwierdzono występowanie pięciu zespołów leśnych: olsu porzeczkowego, łągu jesionowo-olszowego, podgórskiego łągu jesionowego, łągu wiązowo-jesionowego oraz grądu subkontynentalnego.”

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów w 2009 roku

Struktura użytkowania gruntów w 2009 r.	Powierzchnia [ha]	Udział %
Powierzchnia gminy	13348	100
Użytki rolne	5789	43,4
Lasy	1517	11,4
Grunty zadrzewione i zakrzewione	23	0,2
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	5687	42,6
Tereny mieszkaniowe	1388	10,4
Tereny przemysłowe	1135	8,5
Inne tereny zabudowane	1075	8,1
Tereny rekreacyjne - wypoczynkowe	535	4,0
Drogi, koleje, tereny komunikacyjne	1416	10,6
Użytki kopalne	0	0
Wody, w tym:	179	1,3
Wody powierzchniowe płynące	136	1,0
Wody powierzchniowe stojące	43	0,3
Nieuzutki	133	1,0
Użytki ekologiczne	0	0
Tereny różne	20	0,1

Źródło: Ewidencja gruntów, Wydział Geodezji i Kartografii

1.3.1. Charakterystyka terenu, topografia

Zgodnie z podziałem na jednostki fizyczno-geograficzne Polski, obszar, na którym położone jest Miasto Gliwice, leży w obrębie mezoregionu Wyżyna Katowicka, który jest częścią makroregionu Wyżyna Śląska, wchodzącego w skład podprovincji Wyżyna Śląsko-Krakowska.

1.3.2. Klimat i warunki meteorologiczne

Gliwice znajdują się w strefie klimatu wyżyn środkowopolskich, który w dużej mierze zależy od wędrowek mas powietrza. Te czynniki cyrkulacyjne powodują duże nieregularności stanów pogody objawiające się znacznymi wahaniami temperatur, nie tylko w ciągu roku, ale również w następujących po sobie latach. W porze letniej przeważają układy wysokiego ciśnienia, natomiast zimą – układy niżowe. Średnia temperatura okresu letniego wynosi 14,3°C, a w okresie zimowym 1,8°C. Roczny przebieg opadów w tym rejonie wykazuje cechy kontynentalne, a jego średnia wynosi 720mm. Wg danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie na obszarze Gliwic przeważają wiatry zachodnie i południowo zachodnie. Prędkość wiatru jest zmienna w poszczególnych sezonach. Większą prędkość wiatry osiągają w porze zimowej, a mniejszą w sezonie letnim. Średnia prędkość wiatru 2,6 m/s.

1.3.3. Budowa geologiczna

Budowa geologiczna rejonu Gliwic jest mało zróżnicowana. W profilu pionowym można wyróżnić utwory czwartorzędowe, trzeciorzędowe, triasowe oraz karbońskie. Karbon stanowi potężny kompleks utworów osadowych o miąższości kilku tysięcy metrów, które oddzielone cienką warstwą triasu (ok. 20-30m) przykryte są ilowymi utworami miocenu o miąższości kilkudziesięciu do kilkuset metrów. Utwory czwartorzędowe to głównie osady morenowe utworzone jako gliny piaszczyste, często ze żwirem i okruchami wapieni oraz piaski gliniaste zawierające nieciągłe wkładki ilów. Wśród tych utworów występują soczewki piasków drobnych, średnich i grubych.

Na obszarze Gliwic utwory karbonu, triasu i neogenu odsłaniają się miejscami na powierzchni lub występują pod osadami czwartorzędu i należą do różnych formacji geologicznych. Starsze podłoże reprezentowane jest przez zapadlisko górnośląskie, a młodszy nadkład należy do monokliny śląsko – krakowskiej, rozciągającej się w północnej części obszaru i zapadliska przedkarpackiego, zajmującego centralną i południową jego część. Zapadlisko górnośląskie tworzą węglonośne utwory karbonu górnego: ilowce, mułowce i piaskowce z pokładami węgla.

Monoklina śląsko - krakowska zbudowana jest z utworów triasu, które zalegają na karbońskim podłożu, a przykryte są utworami neogenu w części północno – zachodniej jednostki i utworami czwartorzędu na pozostałym obszarze. Osady triasowe tworzą struktury blokowe i reprezentowane są przez serie dolomityczno – wapienno – margliste triasu środkowego i serie piaszczysto – ilastą triasu dolnego.

Zapadlisko przedkarpackie jest wypełnione utworami neogenu, które zalegają na podłożu mezozoicznym (trias) lub paleozoicznym (karbon), a przykryte są utworami

czwartorzędu lub odsłaniają się na powierzchni. Jednostkę tworzą morskie i lądowe osady wykształcone jako ropy margliste i zlepieńce, ropy z wkładkami gipsów i soli kamiennych oraz ropy przewarstwiane piaskami. Piaski są często drobnoziarniste i pylaste, ale bywają też średnio – i gruboziarniste oraz zawierające ziarna żwiru.

Opisane formacje geologiczne pokrywają utwory czwartorzędowe, które sedymentowały podczas zlodowaceń. Na obszarach poza zasięgiem lodolodu powstały osady akumulacji rzecznej i eolitycznej (piaski, żwiry, mułki, lessy), natomiast na obszarach zajętych przez lodowiec tworzyły się osady akumulacji glacialnej (gliny morenowe i piaszczysto – mułkowe osady fluwioglacialne).

1.3.4. Hydrogeografia

Większa część Miasta Gliwice leży w zlewni rzeki Kłodnicy, a nieznaczna część w zlewni potoku Bierawki. Z południowego zachodu do wlotu do Kłodnicy w centralnej części miasta przepływa potok Ostropka, którego dolny odcinek jest zamkniętym kanałem. Głównym odbiornikiem oczyszczonych ścieków są: rzeka Kłodnica i potok Bierawka. Warstwy wodonośne są związane głównie z występującymi wkładkami piasków i pospółek wśród glin. Jest to poziom nieciągły o charakterze soczewkowym, naporowym, sporadycznie w warstwach przypowierzchniowych zwierciadło wody ma charakter swobodny. Pierwszy poziom wodonośny związany z utworami czwartorzędowymi występuje na głębokości 2-4 m p.p.t. Kierunek przepływu wód gruntowych z południowo-południowo- zachodnich (SSW) na północno-północno-wschodnie (NNE). Triasowy poziom wód wodonośnych eksploatowany przez PWiK chroniony jest przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z powierzchni warstwą ilów mioceńskich.

1.3.5. Powietrze atmosferyczne

Zasadniczy wpływ na stan powietrza w Gliwicach ma emisja powierzchniowa tzw. „niska emisja”. Jest to emisja pochodząca głównie z obiektów gospodarki komunalnej - lokalnych kotłowni węglowych i indywidualnych palenisk domowych (opalanych najczęściej węglem tanim, a więc o złej charakterystyce i niskich parametrach grzewczych). Istotny wpływ na stan powietrza w Gliwicach ma również emisja do atmosfery substancji zanieczyszczających pochodzących z zakładów przemysłowych oraz tzw. emisja liniowa pochodząca z komunikacji. Na terenie Gliwic jest prowadzony monitoring zanieczyszczeń powietrza. Pomiary, z wyjątkiem benzenu, są dokonywane w stacji kontenerowej przy ul. Mewy. Natomiast benzen mierzony jest przy ul. Konstytucji. Wyniki tych badań można uznać za zadowalające w zakresie pomiarów stężenia dwutlenku siarki, tlenków azotu i benzenu w powietrzu – na przestrzeni roku 2010 nie nastąpiło przekroczenie wartości dopuszczalnej tych substancji. W zakresie emisji PM10 została przekroczona wartość

średnioroczna – dopuszczalna wartość jest określona jako $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a stwierdzono $61 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Jednocześnie nie została dotrzymana dopuszczalna częstość przekraczania dopuszczalnego poziomu stężeń 24 godz. w roku kalendarzowym – dopuszczalna częstość jest określona jako 35 razy, a stwierdzono 72 przekroczenia. Ponadto Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzący pomiary zgodnie z Programem Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Śląskiego wskazał przekroczenie w zakresie średniorocznej emisji $\text{PM}_{2,5}$ – dopuszczalna wartość jest określona jako $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (z marginesem tolerancji $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$), a stwierdzono wartość $43 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (pismo z dnia 06.06.2011r. do Rady Miasta Gliwice).

Rozporządzeniem Wojewody Śląskiego z dnia 24 marca 2004 r. opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Nr 21 został określony naprawczy program ochrony powietrza dla strefy p/n Aglomeracja Górnośląska z uwagi na przekroczenie dopuszczalnych poziomów stężeń pyłu zawieszonego PM_{10} . W/w rozporządzenie zobowiązywało miasta objęte programem, w tym Gliwice, do realizacji zadań inwestycyjnych i porządkowych zmierzających do obniżenia poziomu pyłu PM_{10} w terminie do dnia 31 grudnia 2010 r. Zadania zgłoszone do realizacji na terenie Gliwic obejmowały między innymi: inwestycje komunikacyjne mające wpływ na obniżenie emisji z ciągów drogowych (szacunkowy koszt 170 mln zł.) oraz zadania gminy i jednostek (szacunkowy koszt 56 mln. zł). Realizacja tego programu nie doprowadziła do osiągnięcia standardów jakości powietrza na objętym nim terenie. Obecnie uchwałą z dnia 16 czerwca 2010 r. Nr III/52/15/2010 Sejmiku Województwa Śląskiego został wprowadzony program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu (dla Aglomeracji Górnośląskiej) w zakresie przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM_{10} oraz przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w roku kalendarzowym. Harmonogram działań naprawczych dla Aglomeracji Górnośląskiej został podzielony na trzy okresy tj.: pierwszy do 2011- termin osiągnięcia norm dla pyłu zawieszonego PM_{10} , drugi etap do 2015 r.- zadania średnioterminowe i trzeci etap do 2020 r.-pełna realizacja programu.

1.3.6. Warunki glebowe

Pod względem glebowym Gliwice wykazują małe zróżnicowanie. W 1992 r. na zlecenie Urzędu Miasta w Gliwicach, Stacja Chemiczno Rolnicza w Gliwicach dokonała kompleksowej oceny stopnia zanieczyszczenia użytków rolnych. W próbach określono skład mechaniczny, próchnicę, odczyn pH, zasobność w: fosfor, potas, magnez, zawartość metali ciężkich oraz globalną aktywność beta.

Analiza wykazała co następuje: 55% gleb jest typu ciężkiego – IV kategoria agronomiczna, 30% typu średniego – III kategoria agronomiczna, pozostałe 15 % stanowią gleby lekkie i bardzo lekkie (I i II kategoria agronomiczna). Ponadto wykazano, że ok. 91% badanych gleb ma odczyn kwaśny oraz stwierdzono zawartość próchnicy typowej dla gleb mineralnych.

Pozostała część terenu miasta wyłączona z produkcji rolniczej jest silnie przeobrażona w wyniku działalności człowieka, są to tzw. grunty antropogeniczne.

Generalnie pokrywa glebowa na terenie Gliwic charakteryzuje się średniej jakości przydatnością do produkcji rolnej. Pomimo tego faktu ok. 50 % gruntów jest wykorzystywanych na cele uprawne lub związane z produkcją rolniczą.

1.3.7. Hałas

Źródłem hałasu emitowanego do środowiska przyrodniczego są głównie: ruch komunikacyjny spowodowany przejazdami tranzytowymi, zły stan dróg, zły stan techniczny pojazdów, w tym ciężarowych oraz brak obwodnic ruchu drogowego, wyprowadzających przejazdy tranzytowe poza centralną część miasta.

Od lat w Gliwicach funkcjonował promienisty układ ulic, z wytyczonymi w latach osiemdziesiątych dwiema drogami krajowymi DK 44 i 78, dwiema wojewódzkimi DW 408 i 901 oraz siedmioma drogami powiatowymi (7202S, 7200S, 7211S, 7210S, 7207S, 7216S, 7213S) prowadzonymi przez centralne dzielnice miasta. Wykonane w 2001 r. przez WIOŚ w Katowicach pomiary hałasu w tych przekrojach wykazały przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Potwierdziło to konieczność przeplanowania przyszłego układu drogowego na terenie Gliwic uwzględniając krajową i regionalną sieć dróg.

Najważniejszymi elementami przyszłego układu drogowego na terenie miasta są autostrady A4 (wybudowana) i A1 (we wrześniu 2011 oddano do użytku odcinek pełniący funkcję wschodniej obwodnicy miasta - od DK 88 do A4).

Autostrady wyprowadzą ponadlokalny ruch tranzytowy poza centrum, lecz pozostanie i będzie narastał w centrum ruch tranzytowy lokalny i ruch wewnątrzmijski, będący tranzytowym wobec centrum miasta (pomiędzy dzielnicami peryferyjnymi). W związku z tym budowa połączeń obwodnicowych jest niezbędna.

Działania inwestycyjne w zakresie zarządzania drogami w granicach administracyjnych miasta Gliwice, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, w imieniu Miasta podejmuje, działający od 2005 r. Zarząd Dróg Miejskich (uchwała Rady Miejskiej nr XXV/670/2004 z dnia 2 grudnia 2004 roku).

Oprócz inwestycji drogowych ZDM podejmuje działania zmierzające do ograniczenia emisji hałasu na istniejących drogach, wprowadzając rozwiązania techniczno – organizacyjne: budowę na istniejących skrzyżowaniach – skrzyżowań z wyspą centralną, wprowadzenie systemu inteligentnej sygnalizacji świetlnej między innymi w ramach projektu finansowanego w 85% kosztów kwalifikowanych z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko pn.: "Rozbudowa systemu detekcji na terenie miasta Gliwice wraz z modernizacją wybranych sygnalizacji świetlnych".

W celu zmniejszenia ruchu samochodowego w ścisłym centrum i zachęcenia mieszkańców do korzystania z komunikacji publicznej ZDM przygotował projekt stref płatnego parkowania.

Zły stan nawierzchni jezdni oraz infrastruktury umieszczonej w jezdni powoduje wzrost hałasu. ZDM sukcesywnie dokonuje napraw dróg oraz interweniuje w sprawie złego stanu infrastruktury znajdującej się w jezdniach np. studni rewizyjnych kanalizacji, torowisk tramwajowych i żąda naprawy przez właściwych zarządców. Ograniczenie natężenia ruchu na ulicach centrum prowadzone jest również poprzez lokalizowanie obiektów, przemysłowych czy handlowych, które stanowią znaczące generatory ruchu, przy głównych drogach, co odciąża mniejsze ulice miejskie.

Miasto Gliwice jako aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. zgodnie z postanowieniami Dyrektywy UE 2002/49/WE z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku oraz ustawy Prawo ochrony środowiska zobowiązane jest w terminie do 30 czerwca 2012 r. do stworzenia mapy akustycznej, a rok później do przygotowania programu działań ograniczających hałas. Mapa będzie obejmować obszar całego miasta i składać się będzie z części opisowej i części graficznej. Zostanie opracowana z wykorzystaniem specjalistycznego oprogramowania i metod obliczeniowych umożliwiających wygenerowanie przestrzennego rozkładu pola akustycznego na obszarze miasta. Obliczenia będą uwzględniały lokalizację źródeł hałasu i ich parametry akustyczne. Mapa obejmować będzie źródła hałasu takie jak: drogi, linie kolejowe, zakłady przemysłowe. Mapa Akustyczna Gliwic zostanie opracowana w formie umożliwiającej jej prezentację i aktualizację w Miejskim Systemem Informacji Przestrzennej (MSIP). Miasto Gliwice dla potrzeb realizacji mapy w 2009 złożyło wniosek aplikacyjny i uzyskało dofinansowanie projektu: „Opracowanie Mapy Akustycznej Gliwic” ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (w ramach Działania 5.4. - Zarządzanie środowiskiem, Priorytet V - Środowisko) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013. Kwota dofinansowania wynosi 85% całości ponoszonych kosztów kwalifikowanych przygotowania mapy.

Efektym stworzenia Mapy będą realizowane przez miasto zgodnie z przyjętym programem ochrony środowiska przed hałasem inwestycje, mające na celu poprawę jakości przestrzeni miejskiej w tym zakresie.

1.4. Własność gruntów i budynków

Obszary przemysłowe i poprzemysłowe kwalifikujące się do rewitalizacji są rozlokowane w układzie miasta w 8 ośrodkach. Na północy na osiedlu Łabędy tereny zajmowane przez Bumar oraz Hutę Łabędy, na południu miasta – na osiedlach Sośnica i Ligota Zabrska po obu stronach ul. Pszczyńskiej aż do granic miasta oraz obszar w pasie terenów przemysłowo-składowych wzdłuż szlaku kolejowego aż do portu rzecznego. Ostatnie grupy obszarów charakteryzuje znaczne zróżnicowanie pod względem zagospodarowania, użytkowania i sąsiedztwa z innymi obiektami i dlatego zostały potraktowane jako odrębne jednostki analityczne.

1.4.1. Obszar Łabędy

W północno-zachodniej części Miasta Gliwice, w obrębie osiedla Łabędy zlokalizowane są tereny użytkowane obecnie przez Zakłady Mechaniczne Bumar Łabędy S.A. oraz Hutę Łabędy S.A. Łączna powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi 214 ha. Właścicielem terenów jest w 100% Skarb Państwa, natomiast ww. podmioty są ich wieczystymi użytkownikami. Na terenie huty zlokalizowany jest zabytkowy obiekt, obecnie nie wykorzystywany – hala walcowni uniwersalnej z 1879 roku. Tereny zaliczone do obszaru „Łabędy” zaklasyfikowane zostały w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Gliwice jako tereny Przemysłowo-Usługowe. Obszary te zlokalizowane są w strefie podmiejskiej, pod względem urbanistycznym i estetycznym wymagają uporządkowania. Tereny te cechuje dobra i bardzo dobra dostępność transportowa, zarówno kołowa, jak i kolejowa.

1.4.2. Obszar Port

Obszar „Port” obejmuje tereny leżące wzdłuż ulicy Portowej od śluz w Łabędach do drogi krajowej nr 88. Obecnie zajmowane są one przez następujące firmy: Śląskie Centrum Logistyki, Rhenus Immobilien Sp. z o.o., Gliwickie Przedsiębiorstwo Wózków Podnośnikowych SA w likwidacji, PKP S.A., Maksimum Sp. z o.o., Agencję Mienia Wojskowego. Właścicielem terenów jest Skarb Państwa i Gmina Gliwice, a wieczystym użytkownikiem ww. przedsiębiorstwa. Tereny zaliczone do obszaru „Port” zaklasyfikowane zostały w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Gliwice jako tereny usługowo-produkcyjne. Dostępność komunikacyjna obszaru „Port” jest

bardzo dobra – samochodowa – drogą krajową DK 88 oraz kolejowa i wodna. Łączna powierzchnia tego obszaru rewitalizacji wynosi 142 ha.

1.4.3. Obszar Centrum

Obszar terenów przemysłowych Centrum w Mieście Gliwice rozciąga się wzdłuż szlaku transportu kolejowego. Obszar Centrum obejmuje tereny od ul. Jana Śliwki, poprzez ulicę S. Dubois, Toszecką, Chorzowską aż do ul. Robotniczej i Wincentego Pola. W chwili obecnej użytkownikami terenów zlokalizowanych w tym obszarze są: Fabryka Drutu i Wyrobów z Drutu, Polskie Koleje Państwowe S.A., Maksimum Sp. z o.o., oraz Gliwickie Zakłady Urządzeń Technicznych S.A. Tereny fabryki drutu stanowią obszar ochrony konserwatorskiej, natomiast obszar GZUT S.A. jest obiektem wpisanym do rejestru zabytków. Wszystkie ww. tereny znajdują się w ścisłym centrum miasta, co istotnie wpływa na ich dostępność komunikacyjną, a jednocześnie determinuje ich atrakcyjność. Łączna powierzchnia terenów przemysłowych do rewitalizacji w obszarze centrum wynosi 194ha.

1.4.4. Obszar Sośnica

Obszar przemysłowy o powierzchni 2,7 ha zlokalizowany jest przy ul. Sikorskiego na osiedlu Sośnica – obejmuje on część terenu dawnego pola „Wschód” KWK Sośnica. Właścicielem terenu jest Kompania Węglowa S.A. Odrębnym opracowaniem powinien zostać objęty teren leżący na obszarze miast: Gliwice, Zabrze oraz gminy Gierałtówice, na którym obecnie znajduje się jedyne czynne składowisko odpadów KWK Sośnica o łącznej powierzchni 160,9ha. Czwarta część hałdy leży w granicach Miasta Gliwice. Całość obszaru Sośnica ma powierzchnie ok. 158ha

1.4.5. Obszar południowo - wschodni (Nowe Gliwice i Ligota Zabrska)

W południowo-wschodniej części Miasta Gliwice, na osiedlach Ligota Zabrska i Sośnica zlokalizowane są tereny użytkowane obecnie przez Agencją Rozwoju Lokalnego w Gliwicach, która realizuje na obszarze zajmowanym niegdyś przez KWK Gliwice projekt rewitalizacyjny „Renowacja przemysłowej strefy Nowe Gliwice”. Poza Agencją użytkownikami terenu są następujące podmioty: Kompania Węglowa S.A., KWK Sośnica-Makoszowy oraz Zakład Zagospodarowania Mienia w Bieruniu (jako prawny następcą Gliwickiej Spółki Węglowej), Miasto Gliwice, Aplauz spółka z o.o. z siedzibą w Raszynie. Łączna powierzchnia terenów podlegających restrukturyzacji wynosi 368 ha. Większość terenów stanowi własność Skarbu Państwa, a ww. podmioty są użytkownikami wieczystymi. Wyjątek stanowią tereny Kompanii Węglowej oraz Agencji Rozwoju Lokalnego w Gliwice, które są ich właścicielami.

Powyższy obszar cechuje znakomita dostępność komunikacyjna, leży on w bezpośrednim sąsiedztwie autostrady A4, w pobliżu węzła autostrad A4 i A1 oraz drogi krajowej DK44.

W strukturze Miasta Gliwice zostały zidentyfikowane jeszcze inne obszary przemysłowe, jednakże ze względu na ich położenie nie było możliwe zakwalifikowanie ich do którejkolwiek z grup.

1.4.6. Obszar Hałda przy Ciesielskiej

Pierwszy obszar znajduje się przy ul. Ciesielskiej na osiedlu Ostropa – jest to teren, na którym znajduje się hałda. Właścicielem tej nieruchomości o powierzchni 10,3 ha jest Skarb Państwa, natomiast wieczystym użytkownikiem Kompania Węglowa S.A.

1.4.7. Obszar wieże ciśnień

Wieża ciśnień Poniatowskiego - Leśna

Wieża ciśnień położona jest w rejonie ulicy Poniatowskiego i Leśnej. Właścicielem terenu i obiektu jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. (1,3 ha).

Wieża ciśnień Sobieskiego

Wieża ciśnień położona jest przy ulicy Sobieskiego 20. Właścicielem obiektu jest Spółka z o.o. Water Tower z siedzibą w Gliwicach (1,3 ha).

1.4.8. Obszar Chorzowska

Obszar Chorzowska obejmuje teren położony przy ulicy Chorzowskiej w rejonie skrzyżowania autostrady A-1 z drogą krajową nr 88. Obejmuje on tereny użytkowane obecnie przez Zakład Maszyn Chemicznych „Metalchem” Sp. z o.o. Właścicielem terenu jest Skarb Państwa, a użytkownikiem wieczystym jest ww. Metalchem. Łączna powierzchnia terenów do rewitalizacji w tym obszarze wynosi 11,64ha.

1.4.9. Obszar terenów popegeerowskich

Obszar terenów popegeerowskich położony jest w rejonie ulic Rzeczyckiej, Zamkowej i Staromiejskiej. Powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosi ok. 12,156 ha. Właścicielami gruntów i budynków na tym obszarze są: Miasto Gliwice, Skarb Państwa - Agencja Nieruchomości Rolnych, Spółdzielnia Mieszkaniowa Stare Łabędy oraz firmy i osoby prywatne. Na obszarze tym zlokalizowane są ponadto budynki mieszkalne i zabudowania gospodarcze byłego Państwowego Gospodarstwa Rolnego, a część terenu do rewitalizacji stanowi teren zielony.

2. Gospodarka

Zgodnie z wynikami "Badania trendów rozwojowych w województwie śląskim poprzez wyznaczenie ośrodków wzrostu i obszarów stagnacji", które zostało opracowane na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach, gospodarka miasta Gliwice zaliczana jest do jednego z trzech rdzeni gospodarczych województwa śląskiego oraz posiada cechy ośrodka wzrostu o randze co najmniej subregionalnej. Po 1990 r. szczególnie dynamicznym rozwojem działalności gospodarczej w Gliwicach stał się sektor usług dla przedsiębiorstw (zwłaszcza z sektora IT) jak i przemysł przetwórczy oraz motoryzacyjny. W niniejszym dokumencie opis sfery gospodarczej ograniczono do ogólnej analizy i przytoczeniu ważniejszych wniosków płynących z dokumentów strategicznego zarządzania miastem. Za przyjęciem takiego rozwiązania przemawia fakt, iż szczegółowa analiza dotycząca przedsiębiorstw funkcjonujących w sąsiedztwie terenów poprzemysłowych lub powojсковych została przeprowadzona w ramach opracowywania Obszarowych Programów Rewitalizacji dla: Śródmieścia, Łabęd, Kopernika, Ligoty Zabrskiej, Sońnicy. Natomiast badania sytuacji społeczno - gospodarczej miasta są przeprowadzane w cyklu corocznym, w ramach przygotowywanych przez Urząd Miejski "Raportów o Stanie Miasta".

2.1. Główni pracodawcy

Na terenach poprzemysłowych i powojсковych oraz w ich sąsiedztwie działają liczne przedsiębiorstwa o zróżnicowanym charakterze. Obok przedsiębiorstw produkcyjnych działają przedsiębiorstwa usługowe oraz instytucje naukowe. Poniżej w postaci tabelarycznej przedstawiono wybrane podmioty gospodarki narodowej. Zestawienie opracowano na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków (EGiB). Dane przedstawiają firmy oraz instytucje, które są właścicielami budynków o funkcji przemysłowej, transportowej lub magazynowej, które znajdują się na wytyczonych obszarach rewitalizacji. Kryterium wyboru podmiotu stanowiła ponadto jego wielkość. W zestawieniu przedstawiono podmioty zatrudniające powyżej 49 pracowników. Zgodnie z rejestrem REGON z dnia 30.04.2011.

Tabela 2. Podmioty gospodarki narodowej na obszarach poprzemysłowych

Lp.	Nazwa podmiotu	Liczba zatrudnionych	Obszar poprzemysłowy
1.	GLIWICKIE PRZEDSIĘBIORSTWO WÓZKÓW PODNOŚNIKOWYCH S.A. (w likwidacji)	od 50 do 249	Obszar portu
2.	ŚLĄSKIE CENTRUM LOGISTYKI S.A.	od 50 do 249	Obszar portu
3.	ZPUE GLIWICE SP. Z O.O	od 50 do 249	Obszar portu
4.	WALCOWNIA METALI NIEŻELAZNYCH SP. Z O.O.	od 50 do 249	Obszar Łabędy
5.	ZAKŁAD ENERGO-MECHANICZNY - ŁABĘDY SP.Z O.O.	od 50 do 249	Obszar Łabędy
6.	PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLANE ROBUD SP. ZO.O.	od 50 do 249	Obszar Łabędy

7.	GLIWICKIE ZAKŁADY URZĄDZEŃ TECHNICZNYCH - GZUT S.A.	od 50 do 249	Obszar Centrum
8.	FABRYKA DRUTU GLIWICE SP. Z O.O.	od 50 do 249	Obszar Centrum
9.	AIP-AUSTRALIAN INVESTMENTS IN POLAND SP. Z O.O.	od 50 do 249	Obszar Centrum
10.	ZARZĄD BUDYNKÓW MIEJSKICH - II TOWARZYSTWO BUDOWNICTWA SPOŁECZNEGO SP. Z O.O.	od 50 do 249	Obszar Centrum
11.	PRZEDSIĘBIORSTWO KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ SP. Z O.O.	od 50 do 249	Obszar Centrum
12.	ZAKŁAD MECHANIKI PRZEMYSŁOWEJ ZAMEP SP. Z O.O.	od 50 do 249	Obszar Centrum
13.	ZAKŁAD NAPRAWY I BUDOWY WAGONÓW SP. Z O.O.	od 50 do 249	Obszar Centrum
14.	EUROMETAL H.K.P. S.A. Z SIEDZIBĄ W GLIWICACH	od 50 do 249	Obszar Centrum
15.	INSTYTUT SPAWALNICTWA W GLIWICACH	od 50 do 249	Obszar Centrum
16.	SPOŁDZIELNIA MIESZKANIOWA ŚRÓDMIEŚCIE W GLIWICACH	od 50 do 249	Obszar Centrum
17.	ZAKŁADY MASZYN CHEMICZNYCH METALCHEM SP. Z O.O.	od 50 do 249	Obszar Chorzowska
18.	ŚLĄSKIE CENTRUM LOGISTYKI S.A.	od 50 do 249	Obszar Sośnica
19.	DOM POMOCY SPOŁECZNEJ W GLIWICACH	od 50 do 249	Obszar Ligota Zabrska
20.	MSF - ENGENHARIA S.A. ODDZIAŁ W POLSCE	od 50 do 249	Obszar Ligota Zabrska
21.	MERAWEX SP. Z O.O. Z SIEDZIBĄ W GLIWICACH	od 50 do 249	Obszar Ligota Zabrska
22.	ENKO S.A. Z SIEDZIBĄ W GLIWICACH	od 50 do 249	Obszar Ligota Zabrska
23.	S.I.A.P. SP. Z O.O..	od 50 do 249	Obszar Ligota Zabrska
24.	CERG SP. Z O.O.	od 50 do 249	Obszar Ligota Zabrska
25.	HUTA ŁABĘDY S.A. W GLIWICACH	od 250 do 999	Obszar Łabędy
26.	FERROSTAL ŁABĘDY SP. Z O.O. W GLIWICACH	od 250 do 999	Obszar Łabędy
27.	ZAKŁADY MECHANICZNE BUMAR-ŁABĘDY S.A.	od 250 do 999	Obszar Łabędy
28.	MIASTO GLIWICE	od 250 do 999	Obszar Wieże Ciśnień, Obszar Łabędy
29.	SZPITAL NR 1 W GLIWICACH - SAMODZIELNY PUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ	od 250 do 999	Obszar Wieże Ciśnień
30.	PRZEDSIĘBIORSTWO WODOCIĄGÓW I KANALIZACJI SP. Z O.O. Z SIEDZIBĄ W GLIWICACH	od 250 do 999	Obszar Wieże Ciśnień

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, rejestru REGON

2.2. Struktura przedsiębiorstw

W sferze gospodarczej miasta Gliwice, podobnie jak i w skali całego kraju, dominują firmy małe i średnie. Opierając się na danych z rejestru REGON, w latach 2006 - 2010 w Gliwicach przybyło ogółem 2 218 firm. W stosunku do roku poprzedzającego, najwięcej firm przybyło w roku 2009 - wzrost o 2,9 % oraz 2010 - wzrost o 4,2 %. Dla porównania w tym samym okresie w gospodarce narodowej w skali całego kraju w 2009 roku odnotowano spadek firm o 0,4 % natomiast w 2010 roku wzrost o 4,5 %. Klasyfikację wg

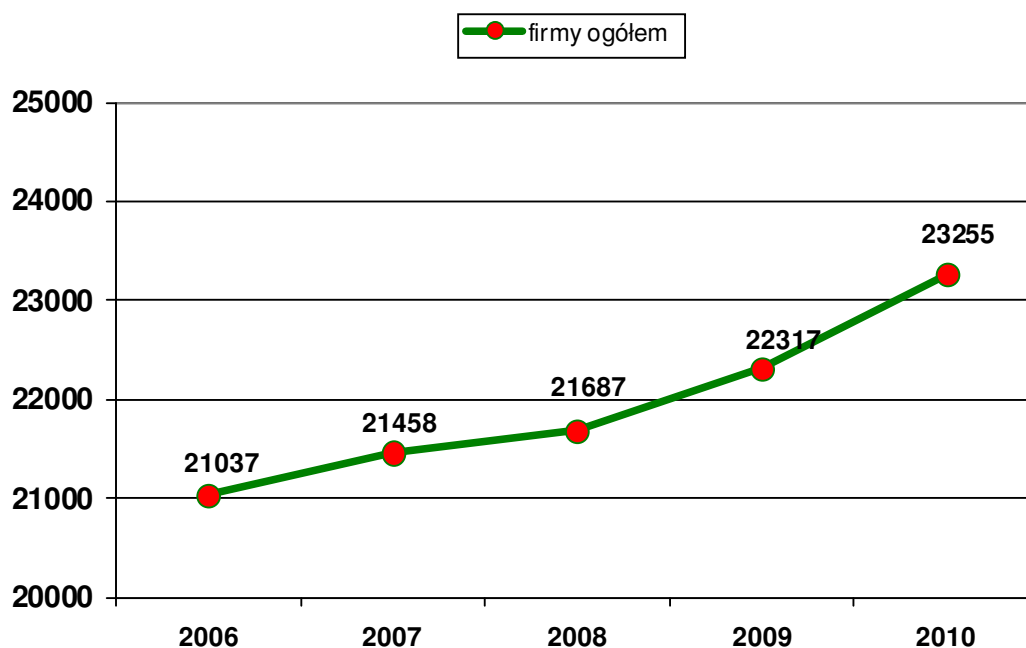
sektorów własności oraz formy podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność w Gliwicach przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej w latach 2006 - 2010

Lata	Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Sektor publiczny - ogółem	Sektor prywatny - ogółem	w tym w sektorze prywatnym		
				Spółki handlowe	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
2006	21 037	1 704	19 333	1 939	364	13 957
2007	21 458	1 711	19 747	2 077	404	14 134
2008	21 687	1 439	20 248	2 146	424	14 265
2009	22 317	1 427	20 890	2 292	437	14 714
2010	23 255	1 454	21 801	2 415	452	15 389

Źródło: GUS rejestr REGON

Na przestrzeni lat 2006-2010 można było zaobserwować sukcesywny rozwój sektora prywatnego (o ok. 13% od 2006 r.) przy jednoczesnej tendencji malejącej w sektorze publicznym z dużym spadkiem w 2008 r. W roku 2010 w Gliwicach było zarejestrowanych w sumie 23 255 podmiotów gospodarczych, w tym 21 801 w sektorze prywatnym i 1 454 w publicznym.

Rysunek 1. Podmioty gospodarki narodowej w Gliwicach ogółem
Źródło: GUS rejestr REGON

2.3. Struktura podstawowych branż gospodarki znajdującej się na terenie miasta

Branże, w których funkcjonowały podmioty gospodarcze w Gliwicach zgodnie z sekcjami wyróżnionymi w Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 przedstawiono w poniższej tabeli. Zestawienie to pozwala również zauważyć zmiany, jakie wystąpiły w poszczególnych sektorach gospodarki. Wyraźnie widać, iż największy przyrost firm w Gliwicach odnotowano w sekcjach gospodarki opartych na wiedzy takich jak: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna czy informacja i komunikacja. W skali województwa śląskiego, czy całego kraju procentowy przyrost w Gliwicach w tych sekcjach jest wyższy o ok. 1 % w sekcji działalności profesjonalnej i ok. 2 % w sekcji informacji i komunikacji. Duży przyrost odnotowano również w sekcji C - przetwórstwo przemysłowe. Sekcje, w których odnotowano znaczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych zaznaczono kolorem zielonym, natomiast sekcje, w których odnotowano spadek zaznaczono kolorem czerwonym.

Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej wg PKD 2007

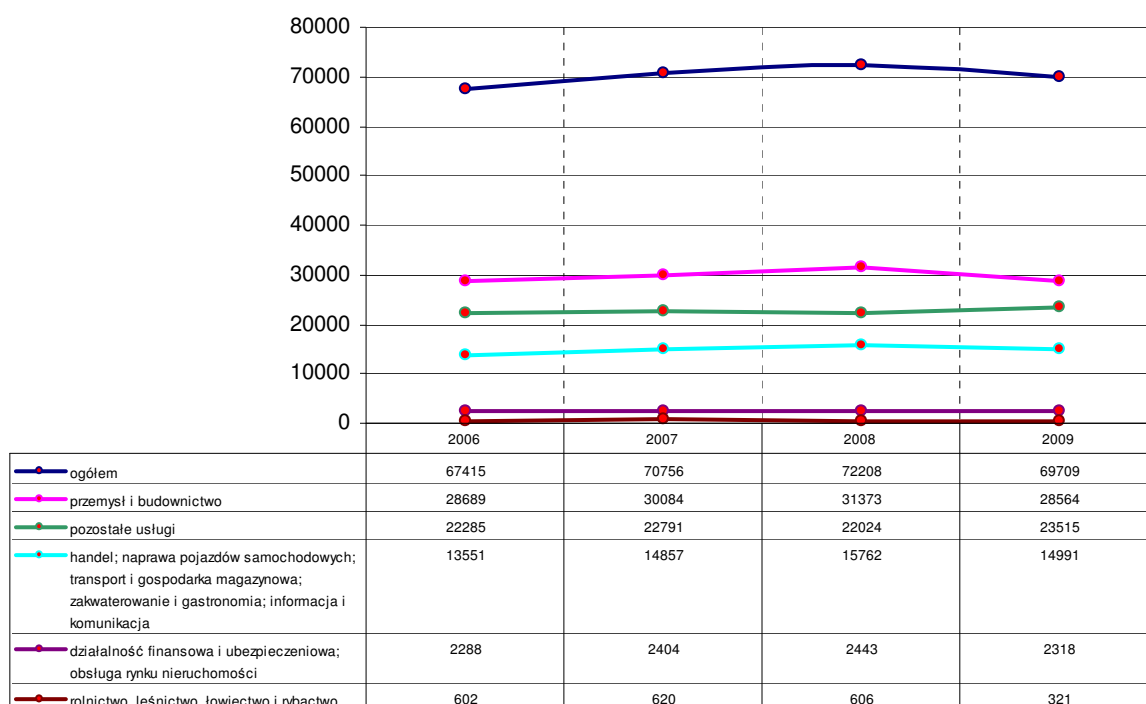
Sekcja	Opis sekcji	Liczba podmiotów			Zmiana %
		2009	2010	Zmiana	
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	68	72	4	5,88
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	16	16	0	0,00
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	1 667	1 805	138	8,28
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	26	21	-5	-19,23
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	62	61	-1	-1,61
Sekcja F	Budownictwo	2 216	2 315	99	4,47
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	5 947	6 035	88	1,48
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	1 378	1 399	21	1,52
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	562	590	28	4,98
Sekcja J	Informacja i komunikacja	691	794	103	14,91
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	978	949	-29	-2,97
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2 503	2 572	69	2,76
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2 403	2 589	186	7,74
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	551	568	17	3,09
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	33	34	1	3,03
Sekcja P	Edukacja	721	803	82	11,37

Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1 021	1 083	62	6,07
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	344	368	24	6,98
Sekcja S	Pozostała działalność usługowa	1 130	1 181	51	4,51
Sekcja T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0	0	0,00
Sekcja U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS - Banku Danych Lokalnych

Dodatkowo strukturę branż gospodarki znajdującej się na terenie miasta można zobrazować za pomocą danych przedstawiających rozkład osób pracujących w poszczególnych sektorach ekonomicznych (zgodnie z PKD 2007).

Rysunek 2. Pracujący wg sektorów ekonomicznych (PKD 2007)

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

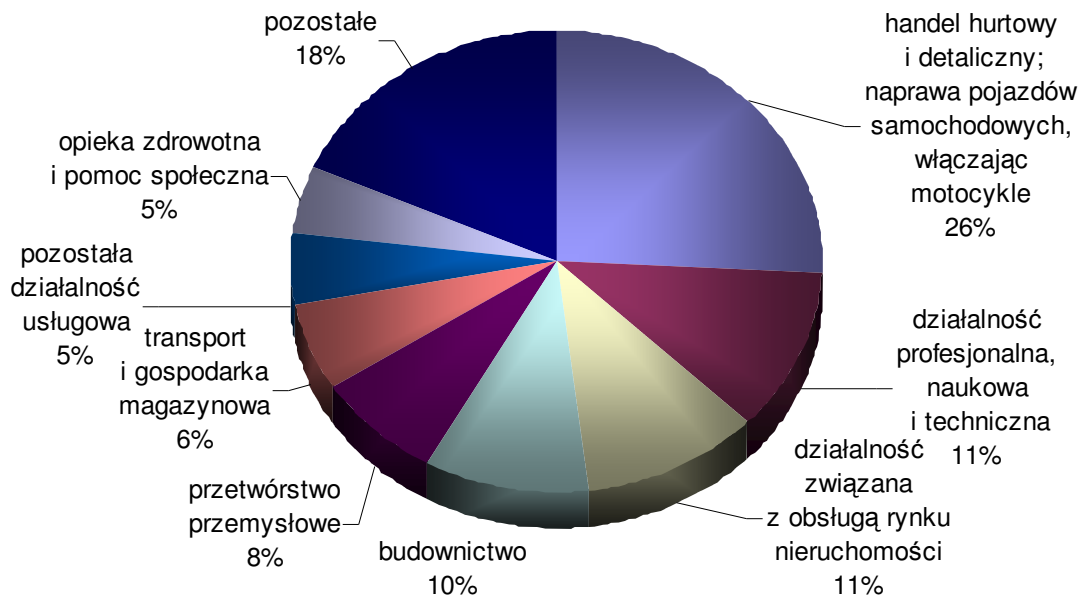
Uzupełnieniem przedstawionych danych jest zestawienie podmiotów gospodarki narodowej w Gliwicach wg. PKD 2004. Dane obejmują okres od 2006 roku i potwierdzają tendencje zaobserwowane w latach 2009 i 2010 dotyczące rozwoju w Gliwicach gospodarki opartej na wiedzy.

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej wg PKD 2004

Seksja	Opis sekcji	Liczba podmiotów					Zmiany od 2006	Zmiany %
		2006	2007	2008	2009			
Seksja A	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	89	97	100	112	23	25,84	
Seksja B	Rybnictwo	2	2	1	1	-1	-50,00	
Seksja C	Górnictwo	7	9	12	16	9	128,57	
Seksja D	Przetwórstwo przemysłowe	1 739	1 771	1 758	1 802	63	3,62	
Seksja E	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	14	15	27	28	14	100,00	
Seksja F	Budownictwo	1 931	1 995	2 072	2 159	228	11,81	
Seksja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	6 303	6 208	6 085	6 088	-215	-3,41	
Seksja H	Hotele i restauracje	505	517	513	561	56	11,09	
Seksja I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1 407	1 449	1 462	1 478	71	5,05	
Seksja J	Pośrednictwo finansowe	934	966	988	976	42	4,50	
Seksja K	Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	5 355	5 541	5 654	5 952	597	11,15	
Seksja L	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	37	37	35	33	-4	-10,81	
Seksja M	Edukacja	581	606	632	658	77	13,25	
Seksja N	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	897	927	983	1 055	158	17,61	
Seksja O	Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	1 236	1 318	1 365	1 398	162	13,11	
Seksja P	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0	0	0	0	0	0,00	
Seksja Q	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0	0,00	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS - Banku Danych Lokalnych

Dane urzędu statystycznego wskazują również na zrównoważenie struktury gospodarki w Gliwicach. Najliczniejsze branże gospodarki to handel, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, działalność związana z obsługą rynku oraz budownictwo i przemysł.

Rysunek 3. Podmioty gospodarki narodowej w Gliwicach w 2010 roku wg sekcji PKD 2007
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS - Banku Danych Lokalnych

Natomiast o kondycji gospodarki w Gliwicach świadczyć mogą takie fakty jak ogólny wzrost nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach czy wzrost ogólnej wartości brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach. Dane dla roku 2008 oraz 2009 przedstawiono w poniższym zestawieniu.

Tabela 6. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach

Sektory ekonomiczne	2008				2009			
	Gliwice		woj. śląskie	Polska	Gliwice		woj. śląskie	Polska
	mln zł	%	%	%	mln zł	%	%	%
ogółem	1 292,6				1 380,2			
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0,1	0	0,3	1,0	0	0	0,4	0,7
przemysł i budownictwo	997,4	77,2	71,5	55,2	1 162,8	84,2	71,3	57,9
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	155,2	12,0	18,1	27,8	118,6	8,6	19,3	26,7
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	64,5	5,0	3,6	7,0	36,9	2,7	3,1	6,1
pozostałe usługi	75,4	5,8	6,5	9,0	61,9	4,5	5,9	8,6

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Tabela 7. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach

Sektory ekonomiczne	2008				2009			
	Gliwice		woj. śląskie	Polska	Gliwice		woj. śląskie	Polska
	mln zł	%	%	%	mln zł	%	%	%
ogółem	13 670,7				14 882,9			
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4,8	0	0,5	1,3	4,9	0	1,2	0,5
przemysł i budownictwo	11 306,1	82,7	72,6	56,6	12 389,4	83,3	56,8	72,2
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	924,3	6,8	11,8	24,0	877,6	5,9	24,1	12,4
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	834,1	6,1	10,1	11,4	835,8	5,6	10,8	9,3
pozostałe usługi	601,4	4,4	5,0	6,7	775,2	5,2	7,1	5,6

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

2.4. Spółki prawa handlowego z udziałem gminy

Tabela 8. Wykaz spółek komunalnych i innych spółek prawa handlowego, w których miasto posiada udziały i akcje na dzień 31.12..2010 r.

Lp	Wyszczególnienie	Udział miasta w zł	% udział w kapitale zakładowym	Data rejestracji	Rodzaj prowadzonej działalności
1	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej-Gliwice Sp. z o.o.	40 876 000	100,00	31.01.1996 r.	Produkcja i dystrybucja ciepła.
2	Przedsiębiorstwo Remontów Ulic i Mostów S.A.*	21 475 005	100,00	31.03.2000 r. (sp. z o.o.) 01.07.2008r. (SA)	Budowa dróg, autostrad, lotnisk, obiektów sportowych, budownictwo ogólne i inżynieria lądowa.
3	Zarząd Budynków Miejskich I Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	39 805 500	100,00	13.07.1999 r.	Budowa mieszkań pod wynajem, zarządzanie lokalami gminy i wspólnotami mieszkaniowymi.
4	Zarząd Budynków Miejskich II Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	32 109 000	100,00	30.07.1999 r.	Budowa mieszkań pod wynajem, zarządzanie lokalami gminy i wspólnotami mieszkaniowymi.
5	Przedsiębiorstwo Składowania i Utylizacji Odpadów Sp. z o.o.	23 924 000	100,00	19.02.2004 r.	Składowanie i utylizacja odpadów komunalnych.
6	Śląska Sieć Metropolitalna Sp. z o.o.	1 500 000	100,00	03.02.2009 r.	Telekomunikacja przewodowa i bezprzewodowa.

7	Śląskie Centrum Logistyki S.A.	28 456 100	76,03	18.01.1990 r.	Przetadunek, składowanie i magazynowanie towarów, usługi spedycyjne i logistyczne.
8	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	180 340 000	91,12	24.02.1998 r.	Produkcja, zakup, przesyłanie i sprzedaż wody, odbiór i oczyszczanie ścieków.
9	Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o.	33 520 500	87,72	28.08.1997r.	Usługi przewozowe publicznej komunikacji miejskiej.
10	Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o.	107 050 125	99,38	14.08.1998 r.	Wynajem powierzchni, doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania w ramach Inkubatora Przedsiębiorczości.
11	Remondis Gliwice Sp. z o.o.	2 613 500	20,00	06.11.1998 r.	Wywóz nieczystości, oczyszczanie miasta, recycling.
12	Park Naukowo-Technologiczny „TECHNOPARK GLIWICE” Sp. z o.o.	4 126 000	52,57	05.10.2004 r.	Usługi w zakresie transferu nowoczesnych technologii, doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania.
13	Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	915 000	9,97	13.05.1996 r.	Zarządzanie strefą ekonomiczną, obrót nieruchomościami, wynajem powierzchni biurowej, usługi konsultingowe i szkoleniowe.
14	Walcownia Metali Nieżelaznych Sp. z o.o.	708 800	1,64	17.12.1997 r.	Produkcja wyrobów z miedzi i jej stopów, usługi walcowania.
15	Szpital Miejski Sp. z o.o.	9 004 500	99,71	21.10.2005 r.	Szpitalnictwo, praktyka lekarska, działalność ambulanśowa wypadkowych.
16	Tramwaje Śląskie SA**	4 370 000	3,97	05.12.2002 r.	Transport pasażerski
17	GKS "PIAST" S.A.	6 255 000	66,68	04.08.2009 r.	Działalność klubów sportowych
18	Huta Gliwice S.A. w upadłości	5 659	1,23	26.03.1997 r.	Brak
19	Agencja Rynku Hurtowego Produktów Rolnych „AGRO-RYNEK” S.A. w likwidacji	100 000	15,21	31.01.1997 r.	Brak

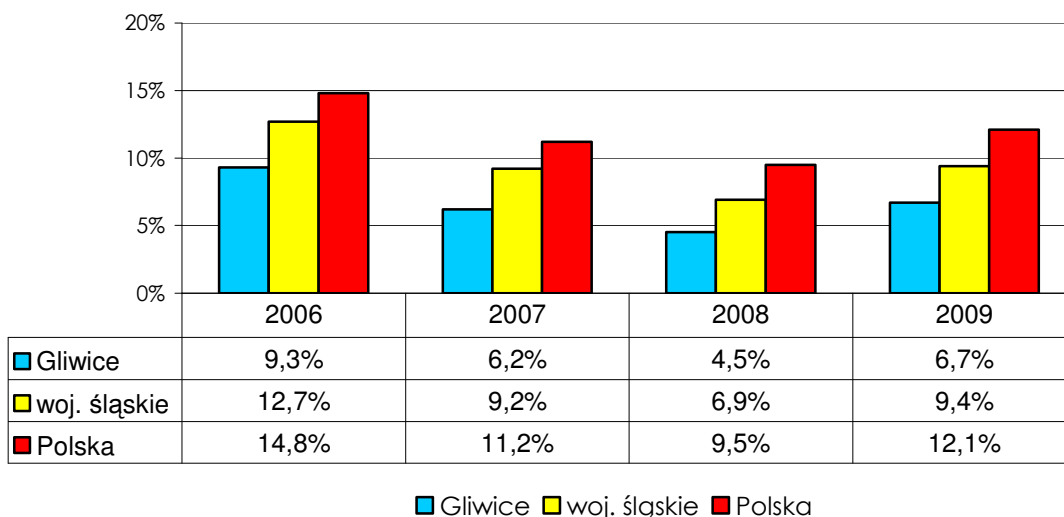
* w 2008r - nastąpiło przekształcenie Przedsiębiorstwa Remontów Ulic i Mostów ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w spółkę akcyjną, celem wprowadzenia na Giełdę Papierów Wartościowych.

** 30.12.2008r - została podpisana z Komunikacyjnym Związkiem Komunalnym Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego umowa nieodpłatnego przeniesienia własności akcji spółki „Tramwaje Śląskie” SA. Podpisanie umowy zakończyło długotrwały proces przenoszenia akcji należących do Skarbu Państwa na samorządy. Miasto objęło akcje o wartości 4 370 000 zł.

Źródło: Wydział Nadzoru Właścicielskiego UM

2.5. Rynek pracy

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w gliwickim Powiatowym Urzędzie Pracy w latach 2006 - 2009 odzwierciedlała sytuację nie tylko na lokalnym rynku pracy, ale również ogólną koniunkturę w Polsce. Duży wpływ na sytuację na rynku pracy miał światowy kryzys gospodarczy.

Rysunek 4. Stopa bezrobocia rejestrowanego
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W latach 2006 - 2008 zaobserwowano, podobnie jak w latach poprzednich, dalszy stały spadek liczby bezrobotnych. Natomiast rok 2009 charakteryzuje się znacznym wzrostem liczby bezrobotnych.

Tabela 9. Bezrobotni zarejestrowani

	2006	2007	2008	2009
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
POLSKA	2 309 410	1 746 573	1 473 752	1 892 680
ŚLĄSKIE	229 819	165 960	122 748	168 425
Gliwice	8 685	5 933	4 249	6 310
w tym z prawem do zasiłku	590	521	527	980

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Dodatkowo niepokojącym zjawiskiem, które można zaobserwować jest znaczny wzrost liczby bezrobotnych w 2009 roku w grupie osób z wykształceniem wyższym. Trend ten charakterystyczny jest nie tylko dla obszaru miasta Gliwice, ale dla całej Polski.

Tabela 10. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia

Poziom wykształcenia	2006	2007	2008	2009
ogółem	8 685	5 933	4 249	6 310
wyższe	560	504	467	834
policealne, średnie zawodowe	1 798	1 228	972	1 423
średnie ogólnokształcące	714	515	451	661
zasadnicze zawodowe	1 852	1 251	828	1 474
gimnazjalne i poniżej	3 761	2 435	1 531	1 918

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

2.6. Zagospodarowanie specjalnej strefy ekonomicznej

Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna - Podstrefa Gliwicka to wydzielony prawnie obszar, na którym firmy mogą uzyskać pomoc publiczną w postaci zwolnienia od podatku dochodowego ponosząc nakłady inwestycyjne lub tworząc nowe miejsca pracy. Gwarantowana na terenie strefy ekonomicznej pomoc publiczna obejmuje zwolnienie od podatku dochodowego do wysokości:

- 40% kosztów poniesionych na inwestycję, pod warunkiem utrzymania środków trwałych związanych z wydatkami inwestycyjnymi przez okres kolejnych 5 lat (w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw 3 lata)
- lub 40% dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników na terenie KSSE, pod warunkiem, że deklarowana ilość miejsc pracy zostanie utrzymana przez okres kolejnych 5 lat od dnia zatrudnienia (w przypadku MŚP – 3 lata).

Dla małych i średnich przedsiębiorstw zwolnienie podatkowe wynosi dodatkowo: 10 punktów procentowych brutto dla firm średnich i 20 punktów procentowych brutto dla firm małych.

Podstrefa Gliwice jest jedną z czterech podstref wchodzących w skład Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej powstałej w 1996 roku. Podstrefa Gliwice obejmuje pięć obszarów w obrębie Województwa Śląskiego o łącznej powierzchni 548 ha (w tym w obrębie Gminy Zabrze, Knurów, Lubliniec, Rudziniec) oraz trzech znajdujących się w sąsiednim Województwie Opolskim o powierzchni 434 ha (Gminy Strzelce Opolskie, Ujazd, Kędzierzyn, Krapkowice, Kietrz, Gogolin). W sumie zajmuje obszar 982 ha. Dla porównania w 2006 roku obszar całej podstrefy wynosił 392 ha a w jego skład, oprócz Gliwic wchodziły jedynie Zabrze i Knurów.

Podstawowy obszar podstrefy o powierzchni 379 ha położony jest przy drodze krajowej nr 88 (E 40), która w kierunku zachodnim łączy Podstrefę Gliwice za pośrednictwem autostrady A4 z Wrocławiem i dalej z krajami Europy Zachodniej. W kierunku wschodnim stanowi połączenie z Aglomeracją Górnośląską, a dalej z Krakowem i Ukrainą.

Obszar ten jest zlokalizowany na obrzeżach miasta, lecz jest bardzo dobrze skomunikowany z siecią dróg krajowych i międzynarodowych oraz z centrum miasta. Działki posiadają pełne uzbrojenie w nową infrastrukturę techniczną. Wszystkie nieruchomości położone są wzdłuż dróg dojazdowych. Doskonale nadają się pod zabudowę przemysłową. Aktualnie w strefie funkcjonuje 61 podmiotów, pełna lista inwestorów znajduje się na stronie

www.ksse.com.pl. W firmach funkcjonujących w strefie powstało do tej pory ponad 10 500 nowych miejsc pracy.

Z całkowitej powierzchni udostępniono już inwestorom ponad 301 ha (79,2%). Na zagospodarowanie czeka jeszcze 78 ha kompletnie uzbrojonych i dobrze skomunikowanych terenów przeznaczonych pod inwestycje.

2.7. Inkubatory przedsiębiorczości

Inkubatory przedsiębiorczości mają na celu wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości, dzięki czemu wpływają na kształtowanie lokalnej gospodarki oraz zwiększanie liczby miejsc pracy. Działalność inkubatorów skierowana jest do osób, które planują bądź rozpoczynają działalność gospodarczą.

Pierwszy Inkubator Przedsiębiorczości powstał w 1999 przy ul. Wincentego Pola 16, od tej pory w ramach jego działalności wsparcie uzyskało 75 firm. Natomiast drugi inkubator został utworzony w roku 2009 na terenie kompleksu Centrum Edukacji i Biznesu „Nowe Gliwice”. Jest to strefa aktywności przedsiębiorczej, gospodarczej i edukacyjnej z Gliwicką Wyższą Szkołą Przedsiębiorczości i Kolegium Językowym, utworzona na terenie byłej kopalni Węgla Kamiennego „Gliwice” przy ulicy Bojkowskiej. W Inkubatorze przy ul. W. Pola 16 funkcjonuje obecnie 26 firm, z tego 19 to firmy inkubowane, zajmujące powierzchnię 680 m², a 7 to firmy komercyjne, na które przypada 905 m². Inkubator na terenie strefy „Nowe Gliwice” dysponuje powierzchnią 4 577 m². Działa w nim 12 firm inkubowanych oraz firmy komercyjne. Większość z tych firm działa w branży technologii informatycznych oraz komunikacji i mediów.

Inkubatory zapewniają przedsiębiorcom pomieszczenia biurowe na preferencyjnych warunkach, tzn. niższe od rynkowych ceny wynajmu. Świadczą usługi w zakresie doradztwa gospodarczego przy zakładaniu działalności, a także przy poszukiwaniu źródeł finansowania. W ramach działalności Inkubatorów organizowane są szkolenia i udostępniane są sale konferencyjne.

2.8. Technopark Gliwice

Park Naukowo-Technologiczny „Technopark Gliwice” spółka z o.o. powstał w 2004 roku. Głównymi udziałowcami spółki są: miasto Gliwice, Politechnika Śląska w Gliwicach oraz Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna. Celem strategicznym funkcjonowania „Technoparku Gliwice” jest tworzenie nowoczesnego, zgodnego ze standardami UE i spełniającego oczekiwania inwestorów przedsięwzięcia inwestycyjnego, pozwalającego na skuteczne ekonomicznie i korzystne społecznie prowadzenie działalności gospodarczej.

Technopark Gliwice świadczy usługi szkoleniowe i doradcze dla potrzeb organizacji z sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz zajmuje się inkubacją nowych przedsiębiorstw technologicznych (aktualnie zlokalizowanych jest około 30 firm technologicznych, głównie z branży IT). Ponadto spółka zajmuje się transferem technologii do MŚP, wykonuje usługi pomiarowo-kontrolne i oferuje pomoc w opracowaniu wniosków o dofinansowanie z funduszy strukturalnych UE. W 2006 roku Technopark otrzymał na podstawie umowy z Agencją Rozwoju Przemysłu SA dofinansowanie projektu doradczego „Utworzenie struktur informatyczno-zarządczych Parku Naukowo-Technologicznego” w wysokości 215 512,50 zł. na usługi doradcze związane z funkcjonowaniem Parku Naukowo-Technologicznego w Gliwicach.

W ramach projektu „Wsparcie innowacyjnej przedsiębiorczości akademickiej” pn.: „INNTECH – Propagowanie komercjalizacji technologii w środowisku akademickim Politechniki Śląskiej w Gliwicach” Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyznało Spółce dofinansowanie w wysokości 26 100,00 zł na działanie zmierzające do propagowania komercjalizacji technologii w środowisku akademickim Politechniki Śląskiej w Gliwicach.

W 2008 roku zakończono formalnie projekt „Wybudowanie infrastruktury technicznej parku naukowo-technologicznego w Gliwicach”, a tym samym oddano do użytku budynek Spółki o powierzchni użytkowej ok. 3.500 m², z których ok. 2 000 m² to pomieszczenia biurowe i warsztatowe, które zostały wynajęte 19 firmom, a pozostałe 1 500 m² to tzw. pomieszczenia wspólne, nieprzeznaczone pod wynajem.

Kolejnym przedsięwzięciem było stworzenie baz danych firm technologicznych Technoparku Gliwice znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie Parku, naukowców mogących świadczyć usługi doradcze w procesie preinkubacji przedsiębiorstw, technologii wytworzonych na Politechnice Śląskiej gotowych do transferu do MŚP oraz bazę firm pracowników Uczelni.

Począwszy od 2009 roku Park Naukowo-Technologiczny „Technopark Gliwice” rozpoczął działania zmierzające do pozyskania dotacji na tworzenie mikroprzedsiębiorstw (dofinansowane zostały projekty „Wsparcie dla osób pragnących założyć i prowadzić własną działalność gospodarczą” i „Własna firma drogą do sukcesu”).

W pierwszym kwartale 2010 „Technopark Gliwice” nawiązał współpracę z Krakowskim Parkiem Technologicznym oraz Poznańskim Parkiem Naukowo-Technologicznym im. Adama Mickiewicza w celu przeprowadzenia wspólnego przedsięwzięcia mającego na celu opracowanie i przetestowanie nowej usługi innowacyjnej dla MŚP. Usługa utworzona w ramach projektu ma być realizowana na terenie Polski południowej w okresie od 2010

do 2013. Projekt będzie opiewał na kwotę 3-4 milionów złotych. Usługa będzie polegała na badaniu zdolności przedsiębiorstw do wprowadzenia innowacji i nowych rozwiązań.

2.9. Śląska Sieć Metropolitalna

Śląska Sieć Metropolitalna sp. z o.o. została utworzona w 2008 roku i zajmuje się przygotowaniem koncepcji i projektów budowy sieci na terenie miast i gmin województwa śląskiego oraz świadczy usługi telekomunikacyjne z wykorzystaniem łączności bezprzewodowych w ramach posiadanych przez Gminę Gliwice częstotliwości. W ramach współpracy z uczelniami z terenu Śląska (i nie tylko) firma zajmuje się również analizą wyboru najlepszej drogi komercjalizacji wynalazku lub innowacyjnej technologii. Jako operator infrastruktury zajmuje się również zarządzaniem sieciami wybudowanymi przez samorządy, dzierżawą i wynajmem obiektów umożliwiającą realizację transmisji radiowej sygnałów operatorów komórkowych, stacji radiowych i firm zapewniających utrzymanie stałej łączności z centrami monitorowania sytuacji ppoż. na obiektach.

Pod koniec 2009 roku uruchomiony został nowy system monitoringu wizyjnego dla miasta Gliwice, który zastąpił stary, analogowy system. W newralgicznych miejscach miasta umieszczono 50 kamer, z których obraz zapisywany jest na plikach komputerowych.

Dla internautów, w czterech punktach miasta uruchomiono darmowy dostęp do Internetu, tzw. hot – spoty, które są zlokalizowane na gliwickiej starówce, w okolicy dworca PKP, na terenie Radiostacji oraz przy skwerze Doncaster, za budynkiem Urzędu Miejskiego.

3. Sfera społeczna

3.1. Struktura demograficzna i społeczna/trendy

Według danych z Ewidencji Ludności Urzędu Miejskiego w roku 2010, ze **187 569** osób zameldowanych w Gliwicach 181 193 było zameldowanych na pobyt stały, a 6 376 na pobyt czasowy. W roku 2009 liczba ludności ogółem wynosiła 189 502, z czego na pobyt stały zameldowanych było 183 247 mieszkańców, a na pobyt czasowy 6 255 osób. Liczba ludności z roku na rok maleje, jednak tempo spadku ulega znacznemu osłabieniu. Wśród osób zameldowanych na pobyt stały było 27 175 osób w wieku przedprodukcyjnym (13 275 kobiet i 13 900 mężczyzn), 119 494 osób w wieku produkcyjnym (57 946 kobiet i 61 548 mężczyzn), 34 524 osoby w wieku poprodukcyjnym (23 475 kobiet i 11 049 mężczyzn). Największą część osób zameldowanych na pobyt czasowy, zarówno obecnie jak i w latach ubiegłych, stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (85,7% - dane na koniec roku 2010)

co wskazuje na to, że na pobyt czasowy meldują się przede wszystkim osoby w związku z nauką lub pracą.

Pomimo widocznego już spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym, w 2010 wciąż stanowiła ona znaczny procent mieszkańców miasta, a mianowicie 65,95% osób zameldowanych na pobyt stały (66,27% w roku 2009). Społeczeństwo Gliwic jest społeczeństwem starzejącym się. Stale wzrasta procentowy udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby ludności, a maleje udział procentowy ludności pozostałych dwóch grup ekonomicznych. Według danych Urzędu Statystycznego w Katowicach, na dzień 31.12.2010, odsetek ludności w wieku produkcyjnym dla województwa śląskiego wynosił 65,16% (w roku 2009 wynosił 65,39%, a dla kraju 64,52%). W roku 2010 ludność Gliwic w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 15,45%, a rok wcześniej 15,57% (dla województwa 17,37% a dla kraju 18,95%) a poprodukcyjnym 18,70%, a rok wcześniej 18,16% (dla województwa 17,24% i kraju – 16,54%). W porównaniu, zarówno z krajem jak i województwem śląskim, Gliwice mają mniej ludności w wieku przedprodukcyjnym, a więcej w poprodukcyjnym i ta tendencja się z roku na rok pogłębia.

Taki stan rzeczy ma niewątpliwie skutki ekonomiczne, gdyż wzrasta obciążenie społeczne ludności (wyznaczone jako stosunek liczby ludności w wieku produkcyjnym do liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym). Wskaźnik obciążenia demograficznego kształtował się w ostatnich latach następująco:

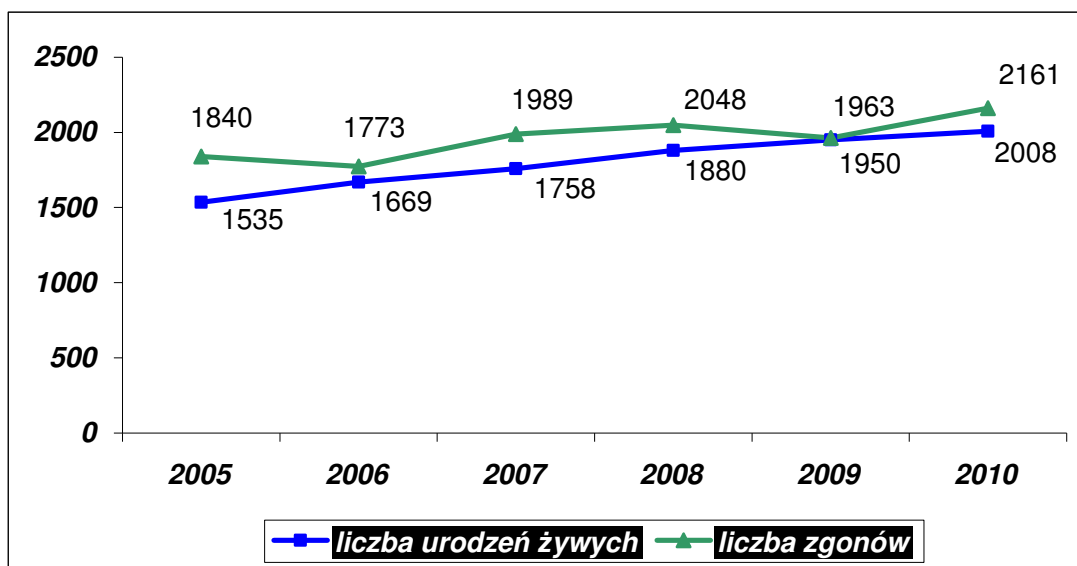
Tabela 11. Wskaźnik obciążenia demograficznego dla Gliwic oraz woj. śląskiego

	Gliwice	Woj. Śląskie
w roku 2006	49,7	52,7
w roku 2007	49,6	52,5
w roku 2008	50,3	52,6
w roku 2009	50,9	52,9
w roku 2010	51,8	53,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl oraz informacji telefonicznej z Informatorium w Katowicach

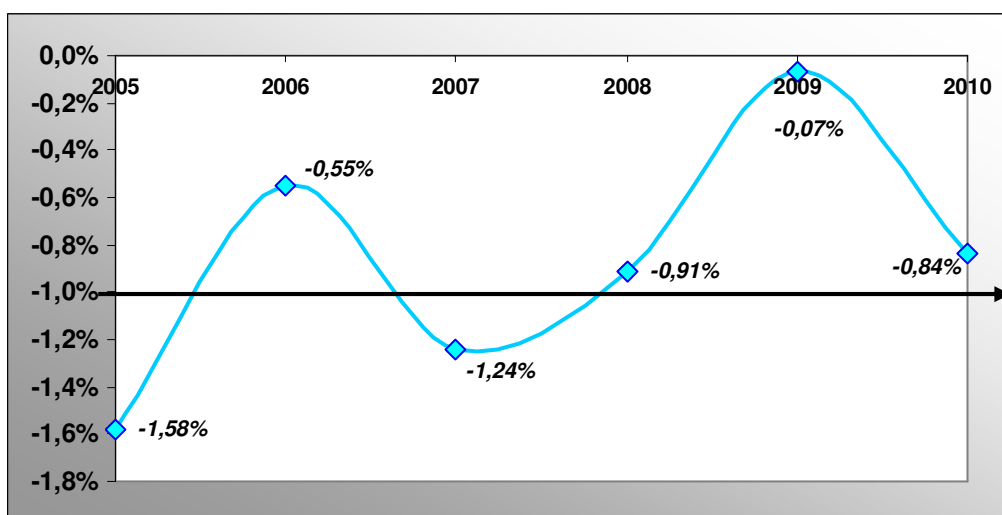
Oznacza to, że w Gliwicach w roku 2010 na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypadało 51,8 mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym (50,9 w roku 2009) i wartość tego wskaźnika była niższa niż dla województwa śląskiego, gdzie na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypadało 53,5 mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym (52,9 w roku 2009).

Pomimo sukcesywnego wzrostu liczby urodzeń jej poziom jest niższy od poziomu liczby zgonów.

Rysunek 5. Liczba urodzeń i liczba zgonów
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ewidencji ludności gminy Gliwice

Wg opracowania US Katowice z 2004 roku (Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie śląskim) w 2000 roku wskaźnik przyrostu naturalnego wyniósł (-1,79 ‰), co stanowiło dla Gliwic 24 lokatę wśród wszystkich 36 powiatów województwa śląskiego, a w 2001 roku - (-1,4 ‰), co lokowało je na miejscu 21. W 2003 roku w Gliwicach urodziło się 1 531 dzieci, a zmarło 1 911 osób, czyli saldo wynosiło (-380), a wskaźnik przyrostu naturalnego (-1,7‰) w odniesieniu do stałej liczby mieszkańców, podczas gdy w województwie śląskim wynosił wówczas (-1,4 ‰), a dla Polski (-0,4‰) wg danych US Katowice. W 2004 urodziło się 1 508 dzieci a zmarło 1 786 osób, czyli saldo wynosiło (-278), a wskaźnik przyrostu naturalnego (-1,4‰) w odniesieniu do stałej liczby mieszkańców. Choć wskaźnik przyrostu naturalnego ma wartość ujemną to jednak jego wartość z roku na rok wzrasta i od roku 2008 utrzymuje się na poziomie powyżej -1%.

Rysunek 6. Wskaźnik przyrostu naturalnego
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ewidencji ludności gminy Gliwice

Spadek liczby mieszkańców wynika nie tylko z ujemnego przyrostu naturalnego, ale również z ujemnego salda migracji ludności.

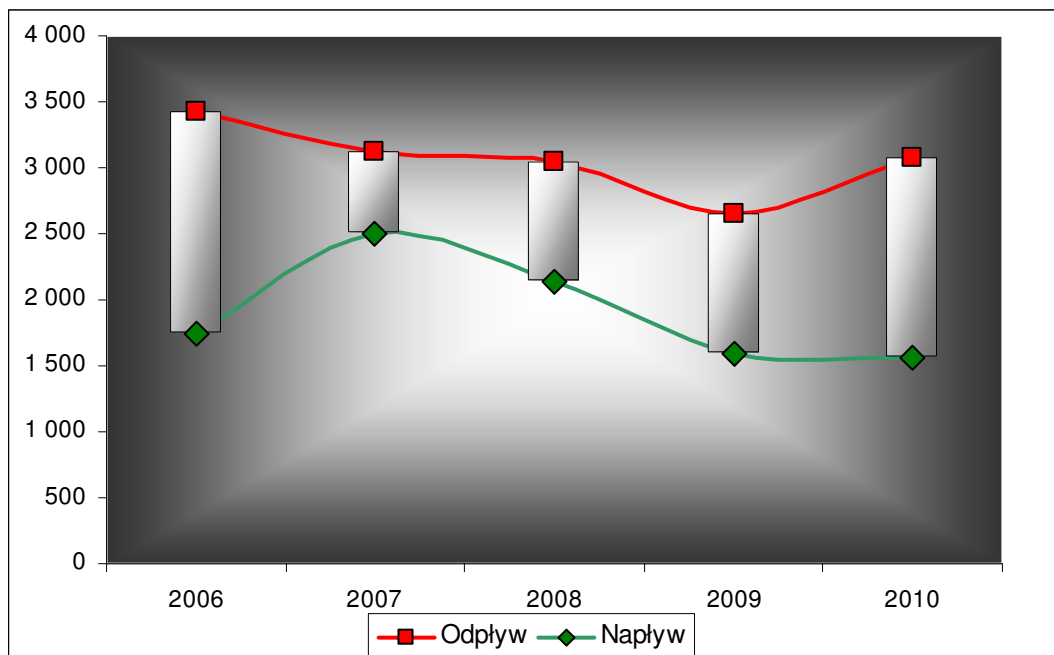
Tabela 12. Napływ i odpływ ludności w Gliwicach oraz saldo migracji w latach 2006-2010

Gliwice	2006	2007	2008	2009	2010
Napływ (liczba osób z innych miejscowości meldujących się na pobyt stały w Gliwicach)	1 748	2 497	2 135	1 584	1 558
Odpływ (liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego do innej miejscowości)	3 419	3 121	3 038	2 654	3 082
Saldo migracji	- 1 671	- 624	- 903	-1 070	-1 524
Saldo migracji na 1000 mieszkańców zameldowanych na pobyt stały	- 8,8	- 3,3	- 4,9	-5,8	-8,12

Źródło: Ewidencja ludności gminy Gliwice

Porównanie liczby osób wymeldowujących się z pobytu stałego i meldujących się na pobyt stały wskazuje, że Gliwice są miastem emigracji a nie imigracji. Powody takiej sytuacji nie są jednoznaczne. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż powszechna staje się tendencja do opuszczania miast i zamieszkania w miejscowościach oferujących atrakcyjniejsze warunki mieszkaniowe, położonych wokół ośrodków miejskich. Dotyczy to przede wszystkim ludzi zamożnych, których stać na wyprowadzenie się poza miasto.

W większości przypadków jako kierunek odpływu ludności można wyznaczyć mniejsze miejscowości i sołectwa powiatu ziemskiego gliwickiego, rybnickiego oraz tarnogórskiego.

Rysunek 7. Napływ i odpływ ludności w Gliwicach
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ewidencji ludności gminy Gliwice

Jednocześnie na podstawie „Opinii mieszkańców Gliwic na temat warunków życia w mieście i ich oczekiwań wobec władz samorządowych” w 2010 roku aż 82,8% badanych określiło, że czuje się silnie związanych z Gliwicami, 15,1% określiło, że czuje się słabo związanych z Gliwicami, a tylko 2% badanych stwierdziło, że w ogóle nie czują się związani z Gliwicami. Najsilniej związani z Gliwicami są mieszkańcy z grupy wiekowej 51-60 lat, aż 89,1% badanych tak się określiło, natomiast ze względu na wykształcenie, to najsilniej związane z miastem są osoby ze średnim wykształceniem, tj. 85,8%.

Zadowolenie z zamieszkania w swojej dzielnicy określiło 85,7% respondentów, przy czym największe zadowolenie określili mieszkańcy z grupy wiekowej 60 + (89,5%), a najmniejsze było w przedziale wiekowym 41-50 lat (81,4%). Najbardziej zadowoleni z zamieszkania w swojej dzielnicy byli mieszkańcy Starych Gliwic (100%), a najmniej mieszkańcy Szobiszowic, bo tylko 49,2% wyraziło swoją aprobatę z miejsca zamieszkania.

W ciągu ostatniego roku 89,5% z ogółu badanych nie zastanawiało się nad przeprowadzeniem do innego miasta. Natomiast wśród osób w wieku 25-30 lat, czyli w najbardziej mobilnej grupie wiekowej, 20,2% badanych stwierdziło, że w ostatnim roku zastanawiało się nad przeprowadzeniem do innego miasta. Z kolei najmniej osób

(4,5%) zastanawiało się nad przeprowadzeniem do innego miasta w grupie wiekowej 51-60 lat.

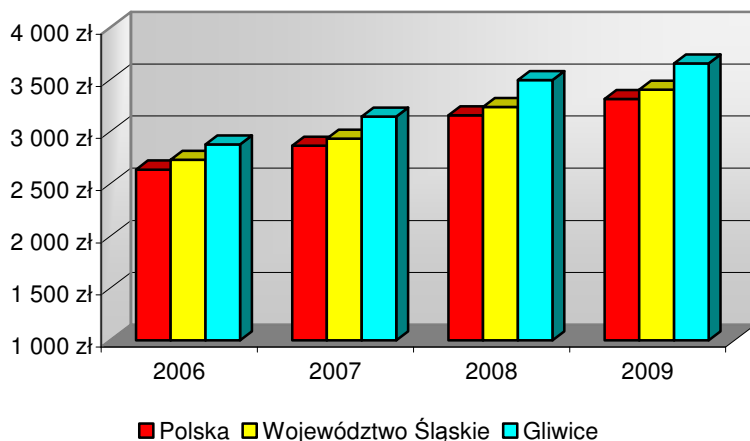
3.2. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji

Grupy społeczne wymagające wsparcia nie zostały określone na potrzeby niniejszego programu ze względu na jego specyfikę. Rewitalizacja terenów przemysłowych odnosi się przede wszystkim do zdegradowanego terenu po działalności przemysłowej i polega na nadaniu mu nowych funkcji i ożywieniu, a w mniejszym stopniu odnosi się do problemów społecznych. Kwestie związane z grupami społecznymi wymagającymi wsparcia w ramach procesów rewitalizacji w mieście Gliwice zostały zidentyfikowane w opracowanych przez miasto Obszarowych Programach Rewitalizacji. W dokumentach tych wskazano główne problemy, z jakimi można się spotkać w wytyczonych obszarach rewitalizacji.

3.3. Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych

Dla oceny sytuacji ekonomicznej mieszkańców przyjęto wskaźnik w postaci średniego miesięcznego wynagrodzenia brutto. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej za rok 2007 w Gliwicach wynosiło **3 146,53 zł**, w województwie śląskim **2 933,32 zł** natomiast dla Polski wartość tego wskaźnika wyniosła **2 735,28 zł**. Analiza wynagrodzenia w podziale na sektory (dane zarówno dla miasta, województwa czy Polski) pokazuje, iż w sektorze publicznym przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto było wyższe niż w sektorze prywatnym. W Gliwicach w roku 2007 w sektorze publicznym wynosiło ono **3 210,38 zł** a w sektorze prywatnym **3 108,28 zł**. Odpowiednio w 2008 roku przeciętne wynagrodzenie brutto w Gliwicach wynosiło **3 495,73 zł**; w sektorze publicznym było to **3 607,01 zł**, a w sektorze prywatnym **3 436,80 zł**. W roku 2009 średnie miesięczne wynagrodzenie brutto kształtowało się następująco: dla Polski **3 315,38**, dla województwa śląskiego **3 405,18**, a dla Gliwic **3 654,92**.

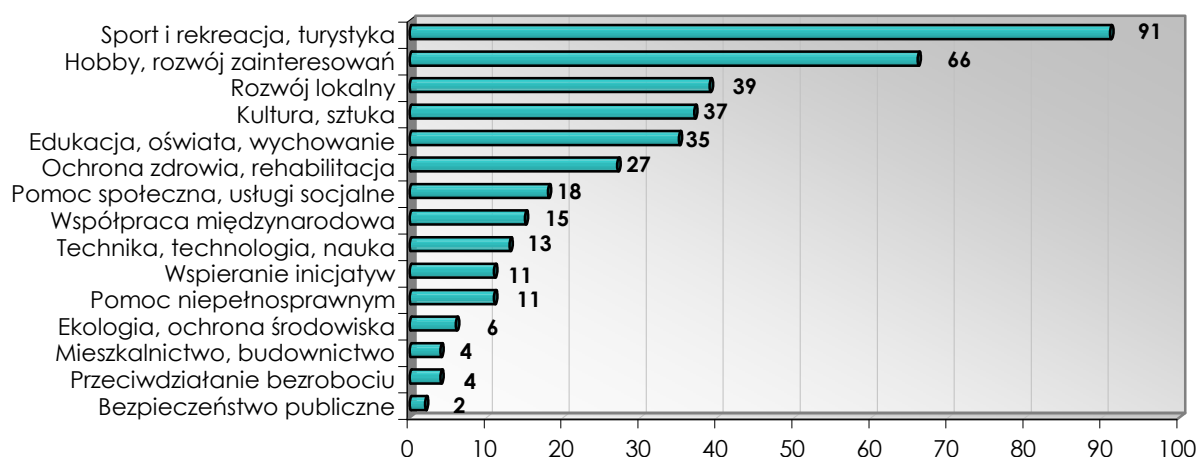
Wykres poniżej prezentuje jak kształtowało się średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w ostatnich czterech latach w Gliwicach, województwie śląskim oraz Polsce.

Rysunek 8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto
Źródło: Bank Danych Regionalnych, Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl

3.4. Struktura organizacji pozarządowych

Na terenie miasta działają 432 organizacje pozarządowe (stan na 31.12.2010 r.). Ich działalność obejmuje różne strefy życia. Od roku 2007 liczba organizacji pozarządowych działających w naszym mieście utrzymuje się na podobnym poziomie. Poniżej przedstawiono strukturę gliwickich organizacji pozarządowych ze względu na charakterystykę działalności, jaką prowadzą. Na wykresie nie ujęto 53 organizacji, których główny obszar działalności jest na tyle zróżnicowany, iż nie pozwala na ich zakwalifikowanie do wyróżnionych kategorii.

Rysunek 9. Struktura gliwickich organizacji pozarządowych wg głównych obszarów działalności na dzień 31.12.2010 r.
Źródło: Gliwickie Centrum Organizacji Pozarządowych

4. Analiza SWOT

Analizę SWOT przeprowadzono osobno dla każdego z wyznaczonych obszarów. Zróżnicowanie rozmieszczenia i indywidualne cechy tych terenów uniemożliwiły przeprowadzenie wspólnej analizy. Wnioski z poszczególnych analiz przedstawiono w odrębnych tabelach. Wyjątek stanowią obszary Sośnica oraz południowo - wschodni (obejmujący tereny Nowych Gliwic i Ligoty Zabrskiej), które ze względu na bliskie położenie geograficzne oraz podobieństwo cech zidentyfikowanych podczas analizy zostały przedstawione w jednej tabeli. W pracy związane z przeprowadzeniem analizy włączono przedstawicieli przedsiębiorstw i podmiotów mających swoje siedziby na obszarach rewitalizacji, bądź planujących rozpoczęcie działalności na tych obszarach.

Tabela 13. Analiza SWOT dla Obszaru Łabędy

Silne strony	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość ulokowania przemysłu ciężkiego - istniejące duże zakłady przemysłowe - duża powierzchnia terenów przemysłowych do nowego wykorzystania - bliskość KSSE - bliskość portu rzecznej - dostępność linii kolejowej - dobre połączenie z trasami wylotowymi z miasta (bliskość DK 88) 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu infrastruktury drogowej umożliwiającej sprawniejszy dojazd i wyjazd (między innymi remont DK 88) - sprzyjający klimat biznesowy w mieście - możliwość skorzystania z preferencyjnych kredytów (mechanizm JESSICA) - rozszerzenie listy podmiotów upoważnionych do aplikowania o środki UE - dostępność wykształconej kadry oraz wykwalifikowanych pracowników - zmiana prawa dotyczącego rewitalizacji
Słabe strony	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - mała powierzchnia terenów niezabudowanych - tereny będące w obszarze zainteresowania konserwatorskiego - niedrożny układ drogowy - szczególnie uciążliwy wyjazd z Łabęd - zdegradowana infrastruktura drogowa - przestarzała infrastruktura techniczna (w tym budynki) - występowanie zanieczyszczeń związanych z przemysłem - duża odległość od centrum miasta - brak zainteresowania ze strony użytkowników nieruchomości - brak planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru 3 działek (ok 5% powierzchni obszaru poprzemysłowego) 	<ul style="list-style-type: none"> - brak inwestorów - niestabilne prawo dotyczące rewitalizacji - niejasne prawo dotyczące partnerstwa publiczno prywatnego - tendencja mieszkańców do opuszczania miasta (ograniczenie liczby wykwalifikowanych pracowników)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 14. Analiza SWOT dla Obszaru Port

Silne strony	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> - położenie w zespole przemysłowo-składowym - dogodny dojazd z trasy wylotowej z miasta - dostęp do stacji kolejowej PKP PLK S.A. - własne bocznicie kolejowe - bezpośredni dostęp do śródlądowego portu i drogi wodnej - dostęp do wszystkich mediów - płaski teren - brak ograniczeń co do profilu działalności - niewielka odległość od terenów KSSE - uniwersalna infrastruktura przeładunkowa - multimodalny terminal kontenerowy - istnieją połączenia miejskiej komunikacji publicznej - nieznaczny wskaźnik zabudowy – możliwość dalszego zagospodarowania - teren monitorowany i chroniony 	<ul style="list-style-type: none"> - budowa Drogowej Trasy Średnicowej oraz autostrady A1 - poprawa stanu infrastruktury drogowej umożliwiająca sprawniejszy dojazd - realizacja programu dla Odry 2006 - remonty i przebudowa śluz na kanale gliwickim, budowa stopnia wodnego w Malczycach - modernizacja linii kolejowej E-30 - uruchomienie szlaku turystycznego i żeglugi pasażerskiej na kanale gliwickim - rozbudowa sieci ścieżek rowerowych - polityka ochrony środowiska UE i ograniczenia emisji CO2 - rozwój przewozów multimodalnych - sprzyjający klimat biznesowy w mieście - możliwość skorzystania z preferencyjnych kredytów (mechanizm JESSICA) - dostępność wykształconej kadry oraz wykwalifikowanych pracowników - rozszerzenie listy podmiotów upoważnionych do aplikowania o środki UE - zmiana prawa dotyczącego rewitalizacji
Słabe strony	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - mała liczba połączeń komunikacji miejskiej - rozproszenie zabudowy - ograniczona przez działalność logistyczną ilość zieleni - przekroczenie wartości imisyjnej pyłu (PM10) i benzopirenu - możliwość zanieczyszczenia Głównego Zbiornika Wód Podziemnych - nieliczne stanowiska wraz ze strefami ochrony archeologicznej - nieliczne obiekty wskazane do ochrony konserwatorskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - fatalny stan drogi wodnej - niestabilne prawo dotyczące rewitalizacji - niejasne prawo dotyczące partnerstwa publiczno prywatnego - tendencja mieszkańców do opuszczania miasta (ograniczenie liczby wykwalifikowanych pracowników)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 15. Analiza SWOT dla Obszaru Centrum

Silne strony	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> - tereny będące w obszarze zainteresowania konserwatorskiego oraz zabytkowe, które można przeprofilować pod działalność kulturowo-turystyczną - dostępność do linii kolejowej - dobry stan techniczny budynków - dostępność wszystkich mediów 	<ul style="list-style-type: none"> - budowa nowego centrum przesiadkowego - budowa Drogowej Trasy Średnicowej, - sprzyjający klimat biznesowy w mieście - możliwość skorzystania z preferencyjnych kredytów (mechanizm JESSICA) - rozszerzenie listy podmiotów upoważnionych do aplikowania o środki UE - dostępność wykształconej kadry

	oraz wykwalifikowanych pracowników - zmiana prawa dotyczącego rewitalizacji
Słabe strony	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - położenie w śródmieściu ograniczające możliwości wyboru profilu działalności - silna urbanizacja, sąsiedztwo z terenami mieszkaniowymi - utrudniony dojazd ze względu na ruch miejski - mała powierzchnia terenów do zainwestowania - przekroczenie wartości imisyjnej pyłu (PM10) i benzopirenu - możliwość zanieczyszczenia Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 	<ul style="list-style-type: none"> - brak inwestorów - niestabilne prawo dotyczące rewitalizacji - niejasne prawo dotyczące partnerstwa publiczno prywatnego

Źródło: opracowanie własne

Tabela 16. Analiza SWOT dla Obszaru Sośnica i obszaru południowo - wschodniego (Nowe Gliwice i Ligota Zabrska)

Silne strony	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> - sporo wolnych terenów do zagospodarowania pod inwestycje - tereny po rekultywacji - infrastruktura drogowa (bliskość Drogowej Trasy Średnicowej oraz autostrad) - Centrum Edukacji Nowe Gliwice - "magnes na firmy" - dostępność wykształconej kadry oraz wykwalifikowanej siły roboczej - istniejące firmy branż nowych technologii 	<ul style="list-style-type: none"> - zainteresowanie inwestorów zewnętrznych - położenie w pobliżu węzła autostrad A1 i A4 oraz Drogowej Trasy Średnicowej - rozwój lokalnego lotniska - dostępność wykształconej kadry oraz wykwalifikowanych pracowników - możliwość skorzystania z preferencyjnych kredytów (mechanizm JESSICA)
Słabe strony	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - tereny wyłączone z eksploatacji (zdegradowane działalnością przemysłową) - ograniczenie wynikające z zajęcia terenu przez duże przedsiębiorstwo - tereny pokopalniane 	<ul style="list-style-type: none"> - niestabilność prawa (w zakresie gospodarki odpadami) - brak koordynacji współpracy związanej z własnością terenu (współpracy jednostek samorządu terytorialnego na przygranicznych obszarach w celu określenia spójnego przeznaczenie sąsiadujących działek w planie zagospodarowania przestrzennego) - powstanie "Europy Centralnej" - konkurencyjnego kompleksu handlowo - biurowego

Źródło: opracowanie własne

Tabela 17. Analiza SWOT dla Obszaru Hałdy przy ul. Ciesielskiej

Silne strony	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> - dużo niezabudowanego terenu z przeznaczeniem w planie zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę usługowo-produkcyjną w komercyjnych strefach miasta 	<ul style="list-style-type: none"> - rozbudowa dróg dojazdowych - sprzyjający klimat biznesowy w mieście - możliwość skorzystania z preferencyjnych

- duża bliskość autostrady A4	kredytów (mechanizm JESSICA) - rozszerzenie listy podmiotów upoważnionych do aplikowania o środki UE - dostępność wykształczonej kadry oraz wykwalifikowanych pracowników - zmiana prawa dotyczącego rewitalizacji
Słabe strony	Zagrożenia
- wysokość renty planistycznej - obszar po działalności zakładu górniczego - przekroczenie wartości imisyjnej pyłu (PM10) i benzopirenu - możliwość zanieczyszczenia Głównego Zbiornika Wód Podziemnych	- opóźnienia budowy dróg dojazdowych - brak inwestorów

Źródło: opracowanie własne

Tabela 18. Analiza SWOT dla Obszaru wieże ciśnień

Silne strony	Szanse
- tereny będące w obszarze zainteresowania konserwatorskiego oraz zabytkowe, które można przeprofilować pod działalność biznesową - silna urbanizacja - położenie w centrum miasta	- sprzyjający klimat biznesowy w mieście - możliwość skorzystania z preferencyjnych kredytów (mechanizm JESSICA) - rozszerzenie listy podmiotów upoważnionych do aplikowania o środki UE - dostępność wykształczonej kadry oraz wykwalifikowanych pracowników - zmiana prawa dotyczącego rewitalizacji
Słabe strony	Zagrożenia
- położenie w śródmieściu ograniczające możliwości wyboru profilu działalności - utrudniony dojazd ze względu na ruch miejski	- niestabilne prawo dotyczące rewitalizacji - niejasne prawo dotyczące partnerstwa publiczno prywatnego

Źródło: opracowanie własne

Tabela 19. Analiza SWOT dla Obszaru Chorzowska

Silne strony	Szanse
- dobry dojazd do centrum - dobra sieć drogowa - płaski teren - przemysłowa „tradycja miejsca” - dostępność do wszystkich mediów	- utworzenie centrum rozrywki "Zameczek Towarowa" - poprawa stanu infrastruktury drogowej umożliwiająca sprawniejszy dojazd - budowa autostrady A1 i węzła Gliwice - Maciejów - sprzyjający klimat biznesowy w mieście - możliwość skorzystania z preferencyjnych kredytów (mechanizm JESSICA) - rozszerzenie listy podmiotów upoważnionych do aplikowania o środki UE - dostępność wykształczonej kadry oraz wykwalifikowanych pracowników - zmiana prawa dotyczącego rewitalizacji

Słabe strony	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - zły stan techniczny budynków - zanieczyszczenia przemysłowe - nieuporządkowany teren - ograniczona powierzchnia terenu - brak zainteresowania ze strony użytkowników nieruchomości - przekroczenie wartości imisyjnej pyłu (PM10) i benzopirenu - możliwość zanieczyszczenia Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 	<ul style="list-style-type: none"> - brak inwestorów - niestabilne prawo dotyczące rewitalizacji - niejasne prawo dotyczące partnerstwa publiczno prywatnego - tendencja mieszkańców do opuszczania miasta (ograniczenie liczby wykwalifikowanych pracowników)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 20. Analiza SWOT dla Obszaru terenów popegeerowskich

Silne strony	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> - obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego umożliwiający realizację zabudowy mieszkaniowej - część obszaru znajduje się w strefie ochrony konserwatorskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - bliskość KSSE (nowi inwestorzy = nowe miejsca pracy)
Słabe strony	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - tereny będące w obszarze zainteresowania konserwatorskiego - nieliczne stanowiska wraz ze strefami ochrony archeologicznej - wykluczenie grup mieszkańców - bezrobocie (tendencja pogłębienie) - brak zainteresowania ze strony użytkowników nieruchomości - przekroczenie wartości imisyjnej pyłu (PM10) i benzopirenu - możliwość zanieczyszczenia Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 	<ul style="list-style-type: none"> - brak inwestorów - niestabilne prawo dotyczące rewitalizacji - niejasne prawo dotyczące partnerstwa publiczno prywatnego - tendencja mieszkańców do opuszczania miasta (ograniczenie liczby wykwalifikowanych pracowników)

Źródło: opracowanie własne

II. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno -społeczno-gospodarczego miasta i regionu

1. Dokumenty szczebla krajowego

1.1. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia

W maju 2007 roku przez Komisję Europejską zaakceptowane zostało opracowanie pn. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności) przygotowane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności) to dokument strategiczny, przygotowywany przez kraje członkowskie, określający priorytety i obszary wykorzystania środków unijnych i krajowych w latach 2007-2013 oraz system wdrażania funduszy strukturalnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach Nowej Perspektywy Finansowej 2007-2013. NSRO jest instrumentem odniesienia dla przygotowania programów operacyjnych, uwzględniając jednocześnie zapisy Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 oraz Krajowego Programu Reform na lata 2005-2008, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju.

W dokumencie przedstawiono listę celów szczegółowych, jakie będą realizowane w ramach programów operacyjnych. Jednym z celów szczegółowych NSRO jest wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, w ramach którego przewidziano wsparcie dla odnowy miast i zrównoważonego rozwoju terenów miejskich.

W zakresie rewitalizacji miast Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stawiają za cel przywrócenie ładu przestrzennego i ożywienie gospodarcze starej, zabytkowej zabudowy, humanizację osiedli z wielkiej płyty oraz działania restrukturyzacyjne na terenach przemysłowych i powojkowych, dających się stosunkowo szybko przystosować do nowych funkcji miejskich. Rewitalizacja (odnowa) obszarów miejskich, jako działanie

techniczne połączona będzie z działaniami gospodarczymi i społecznymi prowadzonymi w zniszczonych budynkach położonych na obszarach zagrożonych wykluczeniem społecznym. Szczególny nacisk położony ma być jednakże na rewitalizację obiektów o dużym znaczeniu kulturowym, zabytkowym i historycznym, noszących znamiona dziedzictwa narodowego. Pomoc dla obszarów przemysłowych i powojkowych ma polegać z kolei na odbudowie i modernizacji infrastruktury komunalnej i transportowej oraz jej funkcjonalnej integracji, poprawie stanu środowiska przyrodniczego, w tym rekultywacji odłogów przemysłowych, usuwaniu zanieczyszczeń glebowych oraz ograniczaniu zagrożeń, przywracaniu terenów do stanu umożliwiającego ich nowe zagospodarowanie.

1.2. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015

Dnia 29 listopada 2006 r. Rada Ministrów przyjęła Strategię Rozwoju Kraju na lata 2007-2015. Jest to podstawowy dokument strategiczny określający cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stanowiącym punkt odniesienia zarówno dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin. Wśród priorytetów i celów Strategii Rozwoju Kraju można wymienić:

- wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (realizowany poprzez m.in. tworzenie stabilnych podstaw makroekonomicznych rozwoju gospodarczego, rozwój przedsiębiorczości, zwiększanie dostępu do zewnętrznego finansowania inwestycji),
- poprawa stanu infrastruktury podstawowej: technicznej i społecznej (m.in. transportowej, teleinformatycznej, kultury, turystyki i sportu),
- wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości (realizowany poprzez m.in. tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości i zmniejszanie obciążeń pracodawców),
- budowa zintegrowanej wspólnoty, systemu bezpieczeństwa i zasad współpracy (realizowana poprzez m.in. wspieranie samoorganizacji społeczności lokalnych),
- rozwój obszarów wiejskich,

- rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej kraju (realizowany poprzez m.in. podniesienie konkurencyjności polskich regionów).

Tematyka rewitalizacji wchodzi w zakres tego ostatniego priorytetu

2. Dokumenty szczebla wojewódzkiego

2.1. Regionalny Program Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 stanowi najistotniejszy instrument polityki regionalnej województwa w okresie 2007-2013, spajający większość zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki publiczne i prywatne w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Realizuje on zapisy zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”.

Celem głównym RPO Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 jest stymulowanie dynamicznego rozwoju, przy wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu.

Projekty z zakresu rewitalizacji miast realizowane są w ramach szóstego priorytetu działania 6.2 RPO. Celem działania jest wielofunkcyjne wykorzystanie zdegradowanych obszarów zlokalizowanych na terenach miejskich. W ramach działania przewidziane jest wsparcie dla obszarów zdegradowanych, przede wszystkim: powstałych w wyniku przemian rynkowych terenów przemysłowych oraz niszczących i tracących atrakcyjność, centrów i dzielnic miast podlegających procesowi suburbanizacji. Główny nacisk położony jest na podnoszenie wartości substancji miejskiej i nadawanie jej funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, społecznych i kulturalnych, co wynika z lokalizacji na terenie objętym programem rewitalizacji. Szczegółowe zestawienie projektów kwalifikujących się do wsparcia w ramach działania 6.2 RPO oraz procedura wyboru projektów do dofinansowania zostały opublikowane w Uszczegółowieniu RPO Województwa Śląskiego na lata 2007-2013.

2.2. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”

W lutym 2010 roku Sejmik Województwa Śląskiego przyjął Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020” stanowiącą aktualizację Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020 przyjętą przez Sejmik Województwa Śląskiego w lipcu 2005 roku.

Za aktualizacją Strategii przemawiały zmieniające się uwarunkowania rozwoju regionalnego, zawarte m.in. w dokumentach szczebla krajowego, a także w prawodawstwie

związanym z prowadzeniem polityki rozwoju. Celem aktualizacji Strategii było jeszcze silniejsze wpisanie regionu w światowe trendy związane z rozwojem gospodarki opartej na wiedzy, dyfuzją rozwoju poprzez ośrodki metropolitalne oraz podnoszeniem jakości życia przy uwzględnieniu wymogów wynikających z zasad zrównoważonego rozwoju.

Wśród celów strategicznych Strategii „Śląskie 2020” można wymienić:

- wysoki poziom wykształcenia i umiejętności mieszkańców (cel realizowany poprzez m.in. poprawę zatrudnialności i aktywności zawodowej mieszkańców),
- rozwiniętą infrastrukturę nowej gospodarki (cel realizowany poprzez m.in. poprawę warunków inwestycyjnych w regionie oraz finansowe i organizacyjne wsparcie biznesu)
- innowacyjną i konkurencyjną gospodarkę (cel realizowany poprzez m.in. wspieranie procesów restrukturyzacji i adaptacji gospodarczej),
- atrakcyjne warunki zamieszkania i wysoką jakość przestrzeni (cel realizowany poprzez m.in. zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu, zagospodarowanie centrów miast oraz zdegradowanych dzielnic, rozbudowę i modernizację infrastruktury komunalnej),
- silny ośrodek nauki i kultury (cel realizowany poprzez m.in. tworzenie warunków rozwoju nauki i wzmocnienie potencjału uczelni wyższych oraz ośrodków badawczych, zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze i wzmocnienie środowisk twórczych).

3. Dokumenty szczebla lokalnego

3.1. Strategia Zintegrowanego i Zrównoważonego Rozwoju Miasta Gliwice do roku 2022

Strategia Zintegrowanego i Zrównoważonego Rozwoju Miasta Gliwice do roku 2022 została zatwierdzona i przyjęta do realizacji uchwałą Rady Miejskiej nr XII/368/2007 z dnia 22 listopada 2007r. z późniejszymi zmianami. W ramach tego dokumentu dokonano diagnozy i oceny konkurencyjności Gliwic oraz określono 5 priorytetów strategicznych miasta. Przeprowadzając analizę pozycji strategicznej miasta autorzy Strategii zwrócili uwagę na wpływ rewitalizacji na jakość przestrzeni miejskich, zarówno w aspekcie terenów mieszkalnych, jak i przemysłowych. Problematyka rewitalizacji znalazła swoje odzwierciedlenie również w sformułowaniu wizji miasta gdzie określono, iż Gliwice będą miastem wyróżniającym się swoją estetyką, funkcjonalnością zagospodarowania, ładem, dobrze zorganizowanymi przestrzeniami publicznymi, wspierającym przedsiębiorczość

i inicjatywy społeczne, gwarantującym dostęp do wysokiej jakości usług społecznych osobom zagrożonym marginalizacją, z zachowaniem zasad zrównoważonego i harmonijnego rozwoju.

Realizacja przedsięwzięć wpisanych w Obszarowy Program Rewitalizacji przyczyni się do osiągnięcia celów strategicznych przypisanych odpowiednim priorytetom, a w szczególności celów:

- 1.4 Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców miasta przekładający się na tworzenie miejsc pracy i poprawę jakości życia.
- 2.1 Wysoki standard życia wyróżniający pozytywnie Gliwice w Aglomeracji Górnośląskiej, odpowiadający poziomowi występującego w miastach europejskich.
- 2.2 Miasto przyjazne dla mieszkańców o ograniczonych możliwościach samodzielnego rozwoju.
- 4.1 Wysoka atrakcyjność przestrzeni publicznych w mieście pod względem ład, estetyki oraz wachlarza i jakości dostępnych usług.
- 4.2 Racjonalne gospodarowanie przestrzenią i intensyfikacja jej wykorzystania dzięki odpowiednio przygotowanej infrastrukturze technicznej.

Niniejszy program tworzy również podstawę do realizacji działania 7.10 Realizacja projektów wskazywanych w obszarowych programach rewitalizacji.

Nawiązanie programu rewitalizacji do Strategii Zintegrowanego i Zrównoważonego Rozwoju Miasta Gliwice do roku 2022 ma charakter kompleksowy i wielowymiarowy. Realizacja projektów umieszczonych w programie w sposób pośredni będzie miała pozytywny wpływ na realizację celów strategicznych Gliwic.

3.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Podstawowym dokumentem wyznaczającym kierunki przestrzennego rozwoju miasta jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Gliwice, stanowiące załącznik do uchwały Rady Miejskiej Nr XXXI/956/2009 z dnia 17 grudnia 2009 roku. W dokumencie tym zawarte są ustalenia do lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, które są wiążące przy sporządzaniu miejscowych planów.

III. Założenia Rewitalizacji

Głównym założeniem programu rewitalizacji terenów przemysłowych w Gliwicach jest przywrócenie wyznaczonym obszarom utraconych funkcji społeczno - gospodarczych lub zainicjowanie procesów zmierzających do określenia nowych funkcji i/lub form dla tych obszarów. Brak gospodarczego wykorzystania tych terenów prowadzi do ograniczenia ilości miejsc pracy na nich, a to z kolei przyczynia się do wzrostu istotnych problemów społecznych. Realizacja programu służyć ma zintegrowanemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu tych terenów.

Istotą planowanego procesu rewitalizacji jest rozpoczęcie wieloletnich kompleksowych działań technicznych, społecznych i ekonomicznych prowadzących do przygotowania terenu do uruchomienia nowej działalności gospodarczej, podniesienia jego atrakcyjności inwestycyjnej oraz zainicjowanie i rozwój nowej działalności wytwórczej i usługowej, opartej na najlepszych dostępnych technologiach i praktykach. Działania te pozwolą na stworzenie nowych miejsc pracy dla mieszkańców oraz przyczynią się do wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej miasta w zdegradowanych obszarach.

Ważnym elementem podejmowanych działań będzie pobudzanie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, co przyczyni się do złagodzenia społecznych skutków restrukturyzacji przemysłu, jak i zrównoważonego rozwoju całego miasta. Istotne jest więc stworzenie trwałego powiązania programu rewitalizacji terenów przemysłowych z analogicznymi dokumentami dotyczącymi obszarów miejskich - Obszarowymi Programami Rewitalizacji dla poszczególnych dzielnic miasta przyjętych stosownymi uchwałami Rady Miejskiej w Gliwicach.

Celem strategicznym programu rewitalizacji jest zainicjowanie działań zmierzających do przywrócenia lub nadania nowych funkcjonalności zdegradowanym terenom przemysłowym w celu utworzenia trwałych miejsc pracy i stymulowania przedsiębiorczości. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez zastosowanie różnorodnych instrumentów inwestycyjnych, promocyjnych i organizacyjnych.

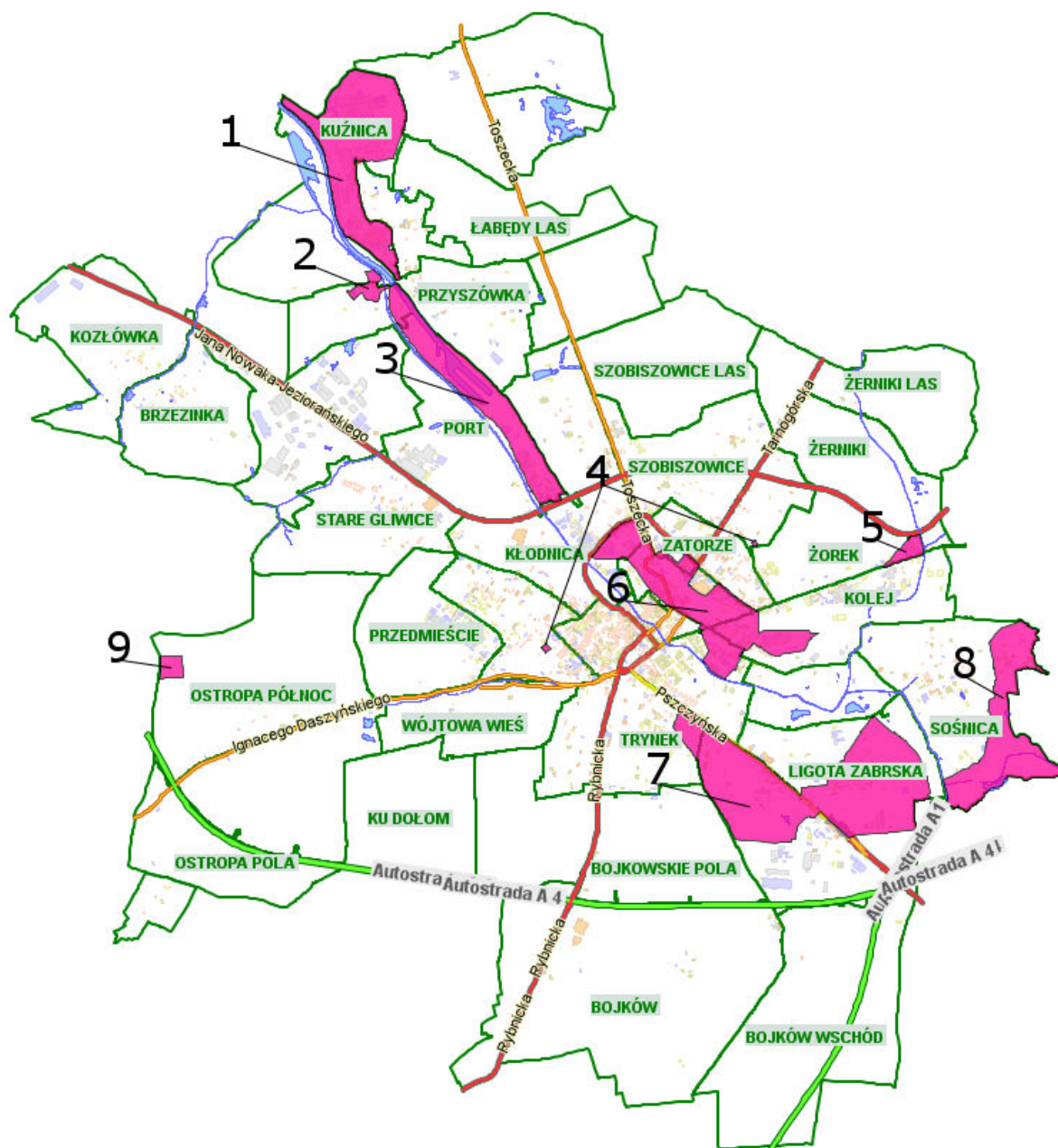
1. Podokresy programowania

Zgodnie z okresami budżetowania Unii Europejskiej proponuje się przyjęcie następujących okresów programowania:

- 2007-2013
- 2014-2020.

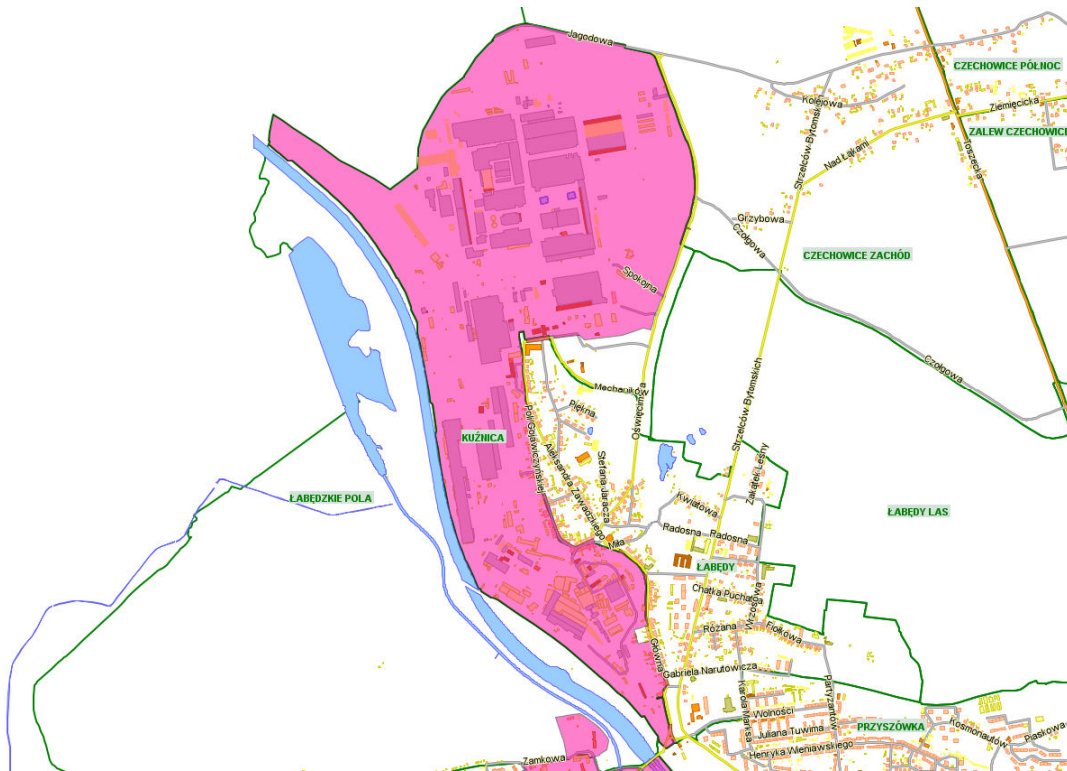
2. Zasięg terytorialny rewitalizowanych obszarów

Niniejszy dokument stanowi uaktualnienie programu rewitalizacji terenów przemysłowych, który został uchwalony przez Radę Miejską w Gliwicach na lata 2005 - 2006 oraz kolejne. W związku z tym podstawę dla określenia zasięgu terytorialnego rewitalizowanych obszarów w niniejszym programie stanowiły ustalenia poprzedniego programu, a w szczególności opracowana wówczas *Analiza struktury przestrzennej terenów przemysłowych w mieście Gliwice* wykonana przez firmę Arch-Urbs. Zasięg terytorialny rewitalizowanych obszarów został ustalony w ramach prac międzywydziałowego zespołu zadaniowego Urzędu Miejskiego w Gliwicach, który zweryfikował założenia dotychczasowego programu oraz wytyczył nowe obszary. Wytyczając granice obszarów rewitalizacji uwzględniono przede wszystkim ich stan oraz uwagi przedsiębiorców i innych podmiotów funkcjonujących na danym obszarze. Obszary rewitalizacji obejmują strefy przestrzenne zagrożone marginalizacją wraz z - będącymi w bezpośrednim sąsiedztwie – terenami o potencjale rozwojowym w kontekście rewitalizacji. Włączenie tych terenów pozwoli w przyszłości na wdrożenie projektów związanych z rozwojem infrastruktury społecznej i – szerzej – animacją potencjału lokalnego poszczególnych obszarów rewitalizacji. Ostatecznie wytyczono 9 obszarów przemysłowych, powojkowych oraz popegeerowskich. Ich położenie na obszarze miasta oraz granice przedstawiono na poniższych rysunkach.

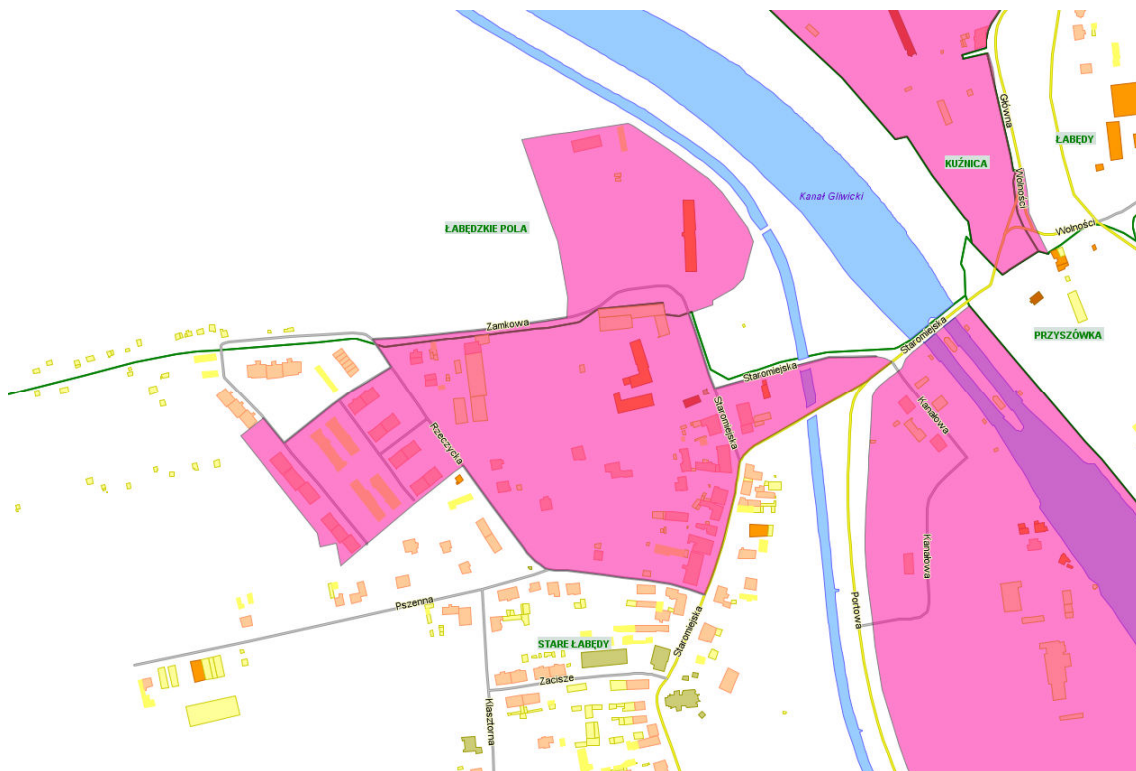

1. Obszar Łąbędy.
2. Obszar Terenów Popegeerowskich
3. Obszar Port
4. Obszar Wieże Cieśniń,
5. Obszar Chorzowska,
6. Obszar Centrum
7. Obszar Południowo - Wchodni (Nowe Gliwice i Ligota Zabrska)
8. Obszar Sośnica,
9. Hałda przy ul. Ciesielskiej

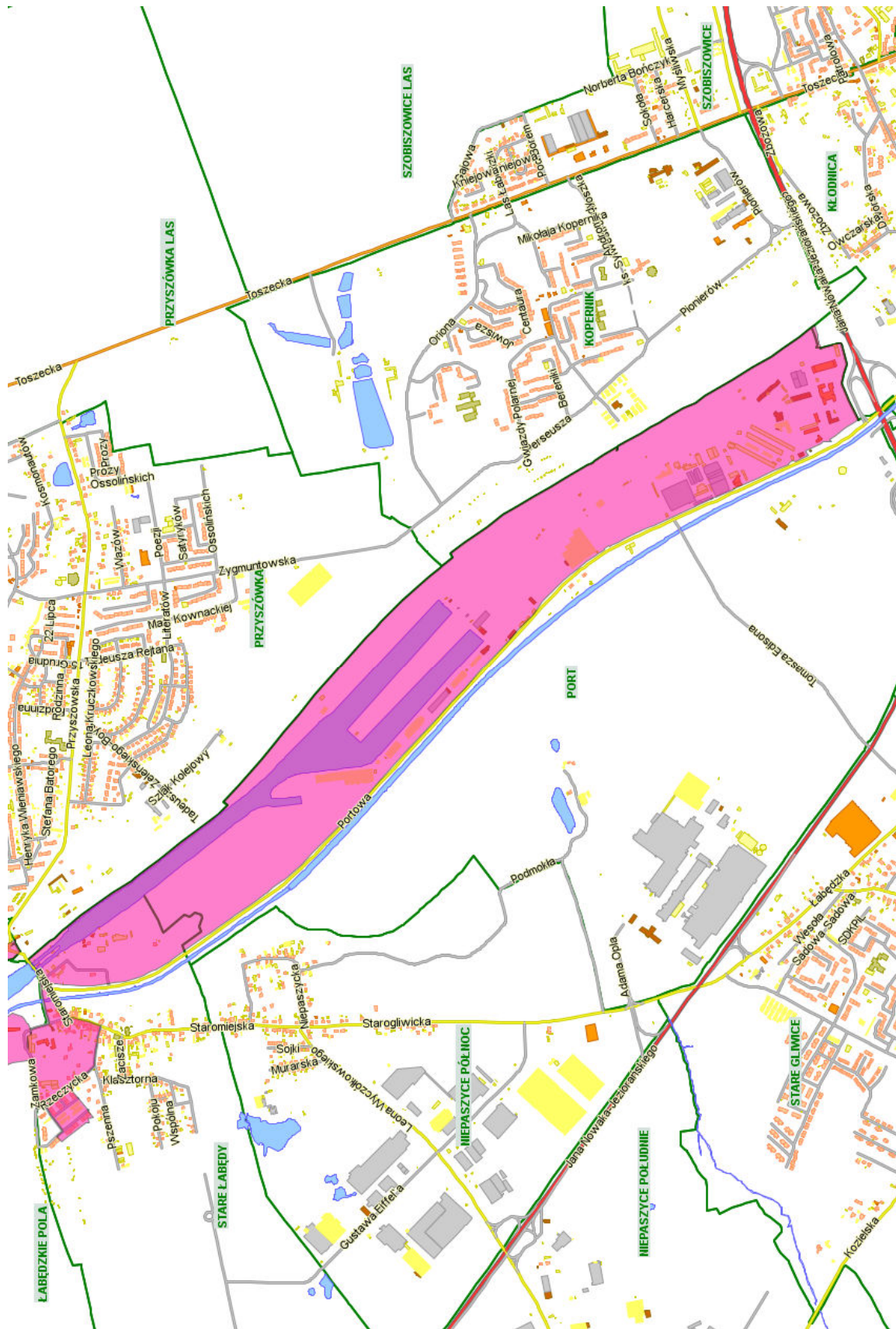
Rysunek 10. Położenie obszarów rewitalizowanych
Źródło: opracowanie własne

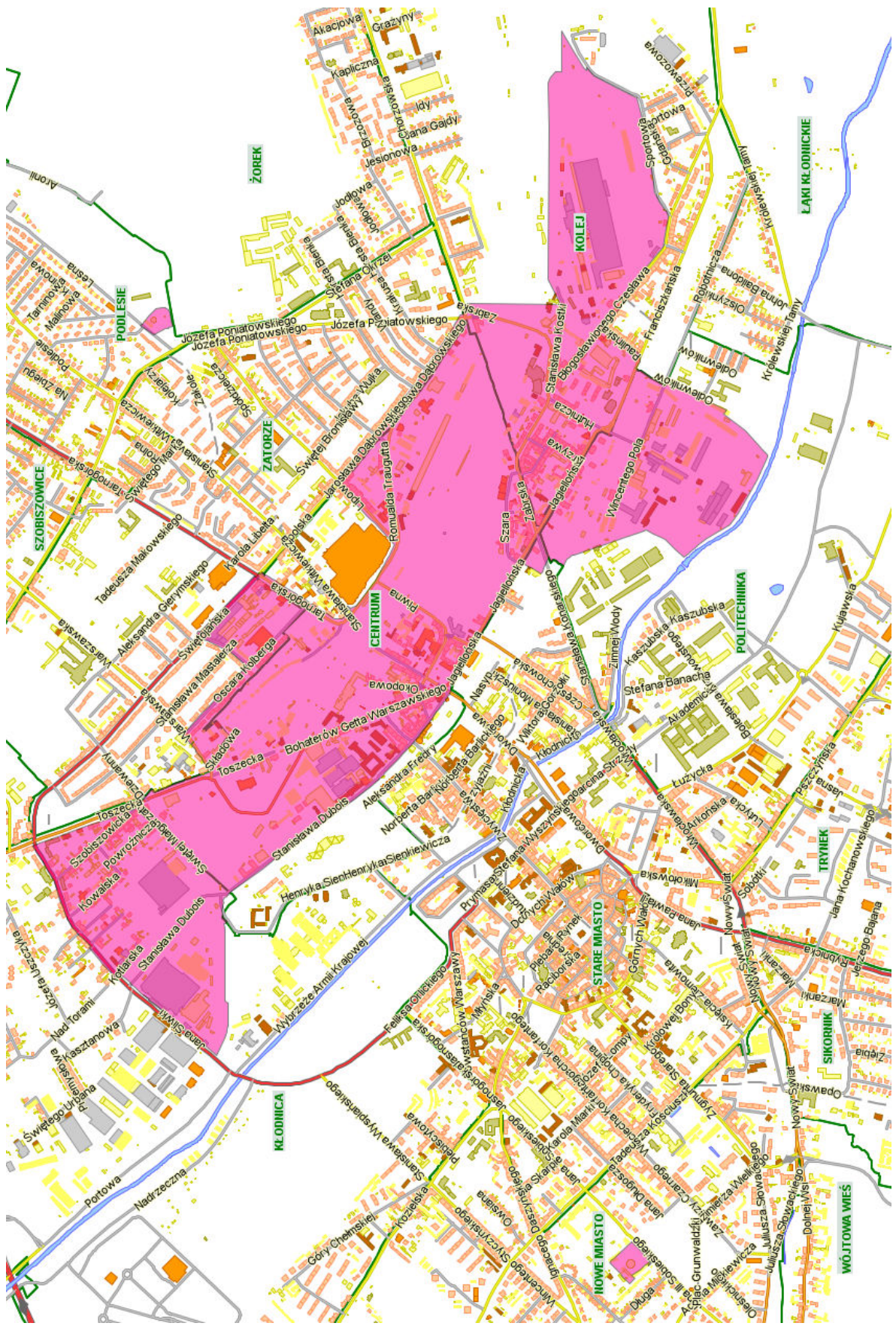
Rysunek 11. Granice Obszaru Łabędy
Źródło: opracowanie własne

Rysunek 12. Granice Obszaru terenów popegeerowskich
Źródło: opracowanie własne

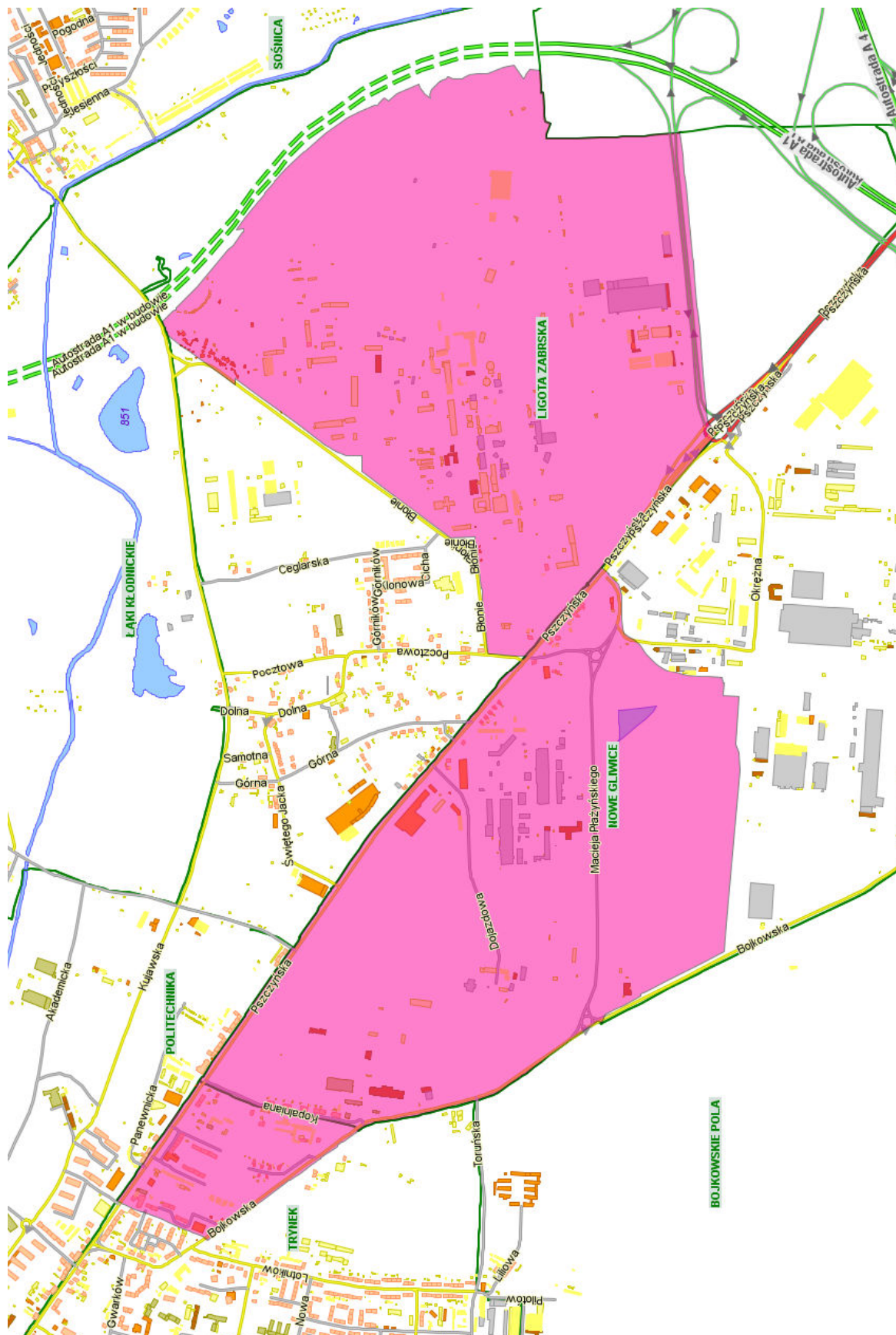

Rysunek 13. Granice Obszaru Port
 Źródło: opracowanie własne

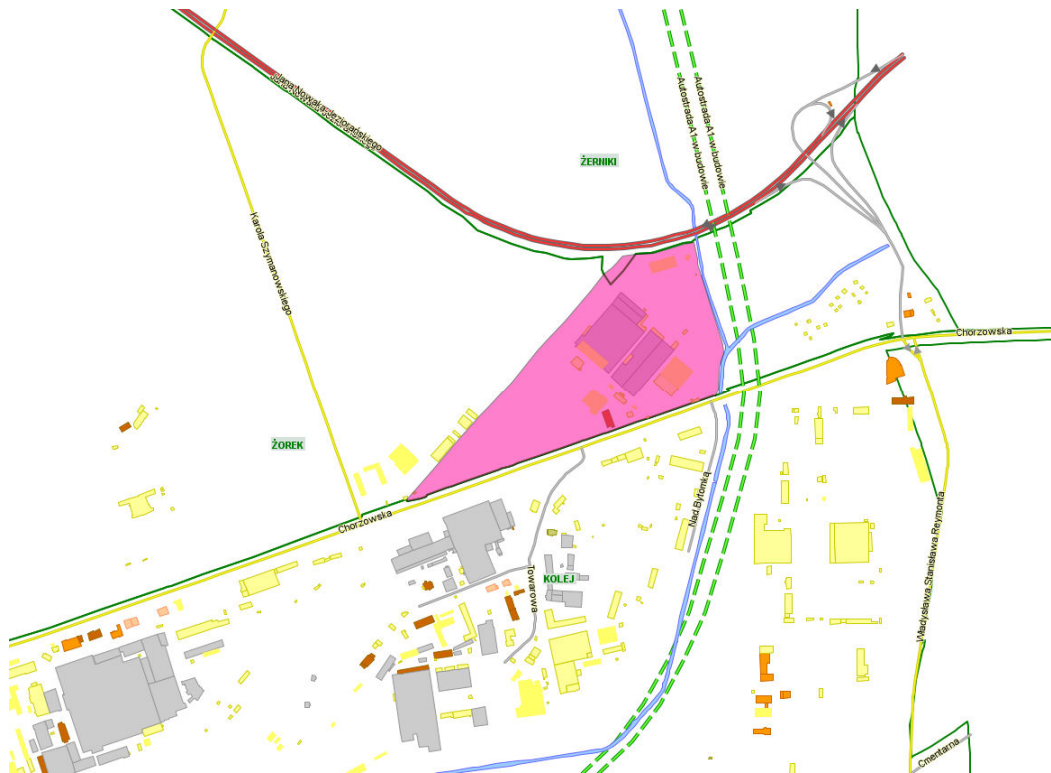

Rysunek 14. Granice Obszaru Centrum oraz Obszaru wieże ciśnień
 Źródło: opracowanie własne

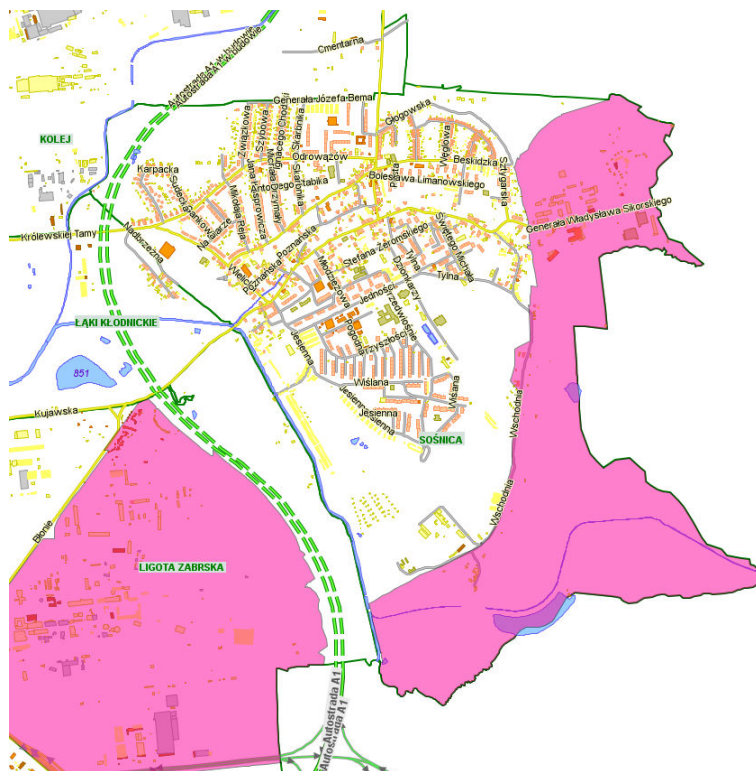

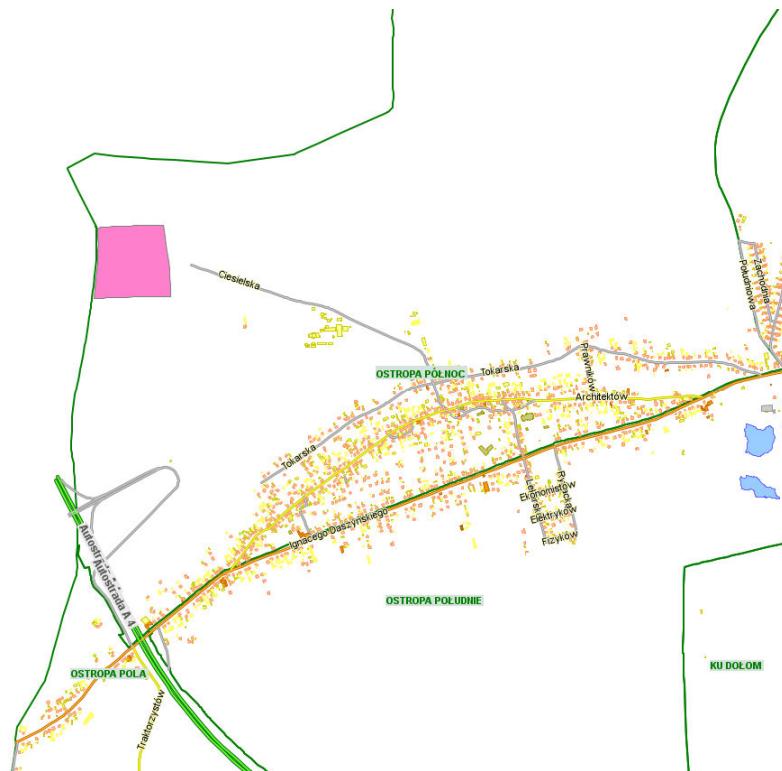
Rysunek 15. Granice Obszaru południowo - wchodniego
 Źródło: opracowanie własne

Rysunek 16. Granice Obszaru Chorzowska
Źródło: opracowanie własne

Rysunek 17. Granice Obszaru Sośnica
Źródło: opracowanie własne

Rysunek 18. Granice obszaru Hałda przy ul. Ciesielskiej
Źródło: opracowanie własne

Łącznie, wyznaczone w niniejszym dokumencie, obszary rewitalizacji zajmują 8,3 procent powierzchni miasta i obejmują tereny o powierzchni ponad 1113 ha. Szczegółowe zestawienie wielkości powierzchni poszczególnych obszarów przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 21. Zestawienie powierzchni wyznaczonych obszarów rewitalizacji

Obszar	Powierzchnia [ha]	Udział w pow. miasta [%]
Obszar Łabędy	214,642	1,60 %
Obszar Portu	142,474	1,06 %
Obszar Centrum	194,345	1,45 %
Obszar Sośnica	158,313	1,18 %
Obszar południowo - wschodni	368,181	2,74 %
Hałda przy ul. Ciesielskiej	10,3403	0,08 %
Wieże Ciśnień	1,389	0,01 %
Obszar Chorzowska	11,64	0,09 %
Obszary popegeerowskie	12,156	0,09 %
Obszary rewitalizacji ogółem	1 113,480	8,30 %

Źródło: opracowanie własne

IV. Planowane działania w latach 2007 - 2013 i w latach następnych na obszarze rewitalizowanym

Działania planowane na obszarach rewitalizowanych są odpowiedzią na zachodzące w mieście procesy degradacji technicznej, społecznej i gospodarczej. Procesy te są źródłem zjawisk kryzysowych. Szczegółowa analiza terenów przemysłowych w Mieście Gliwice oraz poszukiwanie powiązań z dotychczas prowadzonymi przez Samorząd Miasta działaniami rewitalizacyjnymi wskazują na to, że priorytetowo powinny zostać potraktowane wszelkie projekty, których stopień przygotowania do realizacji oraz uwarunkowania formalno - prawne (np. stan prawny nieruchomości, posiadanie koncepcji zagospodarowania terenów przemysłowych) pozwalają na ich szybką realizację. Ważnym elementem determinującym jest również stopień wzmacniania konkurencyjności miasta i wzrostu gospodarczego, poprzez poszczególne przedsięwzięcia. W następnej kolejności powinno się realizować projekty obejmujące tereny bezpośrednio sąsiadujące z obszarami silnie zurbanizowanymi, zamieszkałymi. Rewitalizacja obszarów wpłynie korzystnie na ich sytuację ekologiczną oraz ograniczy negatywny wpływ na otoczenie.

Działania podejmowane w latach 2007-2013 oraz kolejnych wynikają z postawionego programowi celu strategicznego "Przywrócenie lub nadanie nowych funkcjonalności zdegradowanym terenom przemysłowym w celu utworzenia trwałych miejsc pracy i stymulowania przedsiębiorczości". Zadania (projekty) realizowane będą w ramach kierunków, które wynikać będą z następujących priorytetów:

1. Przygotowanie infrastruktury do prowadzenia działalności gospodarczej
2. Promowanie postaw przedsiębiorczości i samozatrudnienia prowadzące do generowania nowych miejsc pracy na terenach przemysłowych
3. Utworzenie systemu zachęt do prowadzenia własnego biznesu

Projekty kwalifikujące się do realizacji w ramach niniejszego programu rewitalizacji terenów przemysłowych, powojkowych i popegeerowskich cechować się będą dużą różnorodnością – począwszy od „twardych” przedsięwzięć inwestycyjnych (drogi, sieci, obiekty kubaturowe), poprzez działania podejmowane na poziomie decyzyjnym Rady Miejskiej umożliwiające stosowanie umorzeń i zwolnień podatkowych, a na działaniach społecznych i edukacyjnych skończywszy. Program rewitalizacji ma formę otwartą, więc w przypadku powstania nowych projektów bądź też, gdy lista podmiotów uprawnionych do aplikowania o środki UE zostanie rozszerzona, możliwa będzie jego aktualizacja.

Na moment opracowywania niniejszego programu wszystkie planowane projekty rewitalizacyjne spełniają warunki ubiegania się o skorzystanie z pomocy finansowej

w ramach mechanizmu JESSICA, w związku z tym ich lista została przedstawiona w rozdziale dotyczącym tego mechanizmu.

V. Wytyczne w zakresie mieszkalnictwa

Zgodnie z wytycznymi do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji będących załącznikiem do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 - 2013 inwestycje w substancję mieszkaniową mogą być realizowane wyłącznie w ramach Lokalnych Programów Rewitalizacji Miejskiej. Dodatkowo inwestycje te mogą być realizowane wyłącznie na obszarach, które spełniają, co najmniej trzy kryteria w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa wyznaczone przez Ministra Rozwoju Regionalnego.

Inwestycje w zakresie mieszkalnictwa na obszarach rewitalizowanych w mieście Gliwice zostały szczegółowo opisane w obszarowych programach rewitalizacji wybranych dzielnic miasta (OPR dla Śródmieścia, OPR dla Ligoty Zaburskiej, OPR dla Sośnicy, OPR dla Łabęd, OPR dla Kopernika), które zostały przyjęte stosownymi uchwałami Rady Miejskiej w Gliwicach. W związku z powyższym oraz charakterem niniejszego programu, w tym dokumencie nie zamieszczono informacji dotyczących planowanych przedsięwzięć w zakresie mieszkalnictwa.

VI. Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2007-2013 i na lata następne

Określenie perspektyw finansowania programu rewitalizacji jest kluczowym elementem dającym praktyczne podstawy realizacji założonych w nim przedsięwzięć. W aktualnej sytuacji prawno - ekonomicznej - braku celowego funduszu rewitalizacji miast o zasięgu krajowym, konstrukcja budżetu lokalnego programu rewitalizacji opiera się na zasadzie montażu środków finansowych z różnych dostępnych źródeł oraz dążeniu do optymalizacji wykorzystania istniejących instrumentów i mechanizmów finansowych. Przykładowe, istniejące, krajowe źródła finansowania, które mogą zostać wykorzystane w celu sfinansowania projektów w ramach programu rewitalizacji to: budżet miasta, fundusz ochrony zabytków, fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Na realizację projektów rewitalizacyjnych możliwe jest również pozyskanie środków ze źródeł zagranicznych -

zwłaszcza ze środków Unii Europejskiej. Środki te dostępne są między innymi w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych poszczególnych województw. Wśród innych źródeł tego typu wymienić można: mechanizm EOG i Norweski Mechanizm Finansowy oraz środki międzynarodowych instytucji finansowych (EBOiR, EBI, BRRE, BŚ).

Wśród innych instrumentów finansowych (poza dotacjami), które można wykorzystać w realizacji procesu rewitalizacji wymienia się:

- instrumenty dłużne: kredyty, pożyczki, obligacje, obligacje municypalne, leasing zwrotny,
- instrumenty kapitałowe: podniesienie udziałów własnych, wniesienie udziałów - kupno akcji przez bezpośrednich wspólników, wniesienie kapitału przez inwestorów niebezpośrednich - funduszy inwestycyjnych, funduszy venture capital,
- instrumenty fiskalne: zwolnienia i odroczenia podatkowe
- instrumenty poręczeniowe.

Inne mechanizmy finansowe, z których można skorzystać to partnerstwo publiczno - prywatne (mimo, iż mechanizm ten funkcjonuje już w polskim prawie, jego stosowanie, ze względu na niejasność przepisów, jest trudne) oraz mechanizm JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas).

Równie istotny wkład w finansowanie rewitalizacji jak środki sektora publicznego mogą mieć środki prywatnych inwestorów (właściciele nieruchomości oraz firm działających na obszarze rewitalizacji). Włączenie podmiotów prywatnych w procesy rewitalizacji wymaga jednak opracowania systemu zachęt oraz obowiązków.

Wszystkie planowane w ramach niniejszego programu rewitalizacji projekty spełniają warunki ubiegania się o skorzystanie z pomocy finansowej w ramach mechanizmu JESSICA, w związku z tym ich lista, wraz z określeniem źródeł finansowania danego projektu, została przedstawiona w rozdziale dotyczącym tego mechanizmu.

VII. System wdrażania

1. System okresowej aktualizacji Programu

Program ma charakter operacyjny i – w procesie zarządzania rewitalizacją obszarów miejskich – stanowi część fazy planowania przekształceń społeczno – gospodarczych oraz funkcjonalno – przestrzennych. Program Rewitalizacji stanowi więc instrument Strategii

Rozwoju Miasta i tym samym podlega procedurom jej wdrażania. W szczególności dotyczy to następujących aspektów zarządzania:

- określenia cyklu aktualizacji Programu przez podmioty odpowiedzialne za implementację,
- określenia systemu monitoringu i oceny efektów Programu.

Kluczowym zagadnieniem w określeniu systemu wdrożenia Programu jest zdefiniowanie struktury organizacyjnej i modelu funkcjonowania podmiotu zarządzającego (koordynatora działań operacyjnych), szczególnie w kontekście potrzeb współpracy z lokalnymi partnerami społeczno – gospodarczymi.

Mając na uwadze specyfikę Programu Rewitalizacji przyjąć należy, że aktualizacja Programu będzie prowadzona nie rzadziej niż w okresie 2 letnim. W trakcie aktualizacji, zaistnieje możliwość wprowadzenia modyfikacji Programu w zakresie:

- korekty przebiegu granic Obszaru Rewitalizacji,
- dostosowania celów i instrumentów Programu do zmian społeczno – gospodarczych i kontekstu planistycznego,
- wprowadzania nowych zadań – działań, (bądź usuwania już istniejących) wynikających m.in. z pogłębienia społecznego rozumienia procesu rewitalizacji obszarów miejskich przez mieszkańców Gliwic lub otwarcia nowych źródeł finansowania tego typu przedsięwzięć.

Przyjęcie formuły aktualizacji zależęć będzie w znacznym stopniu od zastosowanych standardów zarządzania, wdrażania i monitoringu tak Programu, jak i całego procesu rewitalizacji. Poniżej zaprezentowano propozycję rozwiązania w tym zakresie.

2. Wybór prawnej formy zarządzającego programem

System wdrażania Programu Rewitalizacji wskazuje i określa prawną formę zarządzających programem.

Programy rewitalizacji mają charakter operacyjny i jako takie powinny wskazywać struktury organizacyjne wdrażające planowane: cele, działania, zadania i ustalenia. Wśród struktur organizacyjnych wymienić należy dwa typy podmiotów:

- podmioty wykonawcze, czyli jednostki realizujące poszczególne zadania/projekty,
- podmioty zarządzające, czyli jednostki koordynujące wdrożenie Programu, jako całości, a przy tym prowadzące jego aktualizację, monitoring i ocenę.

Dla określenia systemu wdrażania Programu, kluczowe znaczenie mają podmioty nim zarządzające. Najczęściej wyróżnia się następujące struktury organizacyjne, które są bezpośrednio zaangażowane w zarządzanie Programem:

- organy miasta, powołane do zarządzania samorządem miejskim, na podstawie ustawowego umocowania (Rada Miejska, Prezydent Miasta),
- komórka Urzędu Miasta mająca w swoim zakresie, wynikającym z regulaminu organizacyjnego, działania związane z rozwojem miasta,
- specjalny podmiot zarządzający Programem – Operator.

Niepodważalna rola organów Miasta w zarządzaniu Programem polega na jego ukierunkowaniu, uchwaleniu, monitorowaniu i ocenie z punktu widzenia lokalnej strategii rozwoju. Odnosi się to szczególnie do kontekstu celów przygotowania Programu (uszczegółowienie i wcielenie w życie instrumentów rozwoju Miasta, pozyskanie środków z funduszy strukturalnych, etc.).

Zgodnie z systemem wdrażania przyjętym dla Strategii Rozwoju Miasta należy założyć, iż rola organów Miasta dla Programu Rewitalizacji będzie przedstawiała się następująco:

- Do wyłącznych kompetencji Rady Miejskiej zastrzeżone zostaje:
  - o uchwalenie Programu Rewitalizacji,
  - o uchwalanie zmian i aktualizacji Programu,
- Do kompetencji Prezydenta Miasta należeć będzie:
  - o realizacja zapisów Programu m.in. poprzez zapewnienie i uwzględnienie w planach budżetowych finansowania zadań ujętych w Programie, zgodnie z założonym udziałem Miasta,
  - o podejmowanie decyzji o potrzebie weryfikacji Programu, m.in. na podstawie wniosków zarówno samego Operatora, jak i wniosków wydziałów i jednostek miejskich, a także partnerów społeczno-gospodarczych,
  - o zarządzanie instrumentami wdrażania procesów rewitalizacji określonymi w Programie.

Wdrożenie Programu Rewitalizacji wymaga także szeregu działań, o charakterze wykonawczym, które powinny stanowić wyłączne zadanie jednostki, określanej w literaturze tematu, jako „Operator Programu Rewitalizacji”.

Zadania Operatora obejmują następujące elementy zarządzania Programem:

- monitorowanie realizacji Programu,

- aktualizację i kontynuację procesu planowania, w szczególności – w odniesieniu do zadań ujętych na podokres programowania 2010-2013 i kolejną perspektywę finansową 2014-2020, ale również w odniesieniu do poszerzenia Programu o działania realizowane w ramach mikroprogramów społecznych lub uwzględniające inne niż wynikające z Regionalnego Programu Operacyjnego, tak źródła finansowania, jak i kategorie projektów,
- realizację Programu, w rozumieniu koordynowania i animowania działań administracji i Beneficjentów Zewnętrznych, w kierunku przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań wewnętrznych (Miasta) i zewnętrznych (RPO), a także spójności Programu,
- organizację procesu promocji Programu i komunikacji społecznej, poza ścisłe grono osób, związanych z Samorządem Gliwic (organizacje pożytku publicznego, przedsiębiorcy, spółdzielnie mieszkaniowe, struktury partnerstwa publiczno – prywatnego, mieszkańcy Miasta),

Operator powinien jednocześnie dysponować mechanizmami motywacyjnymi mogącymi zainteresować beneficjentów, użytkowników i potencjalnych inwestorów, a także pozwalającymi wzmocnić wiarygodność Programu i wskazywać ww. podmiotom ich interes w przystąpieniu do niego.

Zakres zadań Operatora Rewitalizacji obejmuje zatem również działania, wymagające wiedzy i doświadczenia, obejmujące m.in.:

- problematykę badań ankietowych,
- opiniowanie biznes – planów i studiów wykonalności zadań, pod kątem wymagań regionalnego programu operacyjnego,
- współpracę z różnymi partnerami rynku mieszkaniowego,
- kwestie bezrobocia i marginalizacji społecznej oraz włączania się w programy zatrudnienia bezrobotnych,
- animowanie partnerstwa różnych podmiotów, a w tym: ich identyfikację, określanie grup interesów, zarządzanie konfliktami interesów i ich usuwanie, prowadzenie mediacji i dochodzenie do konsensusu,
- wymagania Unii Europejskiej w odniesieniu do wspierania rozwoju regionalnego
- w kwestiach: sposobów finansowania programów rewitalizacji, zasad udziału poszczególnych partnerów, etc.

Biorąc pod uwagę opisane powyżej wymagania, wyborem optymalnym z punktu widzenia możliwości sprawowania nadzoru oraz sprawności wdrażania Programu, jest powierzenie funkcji Operatora komórce Urzędu Miejskiego, jaką jest Biuro Rozwoju Miasta. Dodatkową zaletą tego rozwiązania jest doświadczenie Biura Rozwoju Miasta wynikające z wdrażania i monitorowania strategii rozwoju miasta oraz realizacji projektów z zakresu rewitalizacji.

VIII. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

1. System monitorowania Programu Rewitalizacji

W celu racjonalnego, sprawnego i efektywnego wykorzystania środków strukturalnych, Unia Europejska nakłada na państwa członkowskie, obowiązek monitorowania wydatków i efektów rzeczowych wdrażania programów operacyjnych. Źródła literaturowe definiują monitorowanie jako proces systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych opisujących postęp i efekty programu. Tak rozumiany monitoring spełnia także rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach.

W monitorowaniu brać winny udział wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie Programu Rewitalizacji. Na system monitoringu składa się element instytucjonalny oraz instrumentalny.

1.1. Instytucje zaangażowane w proces monitorowania

Do instytucji i podmiotów biorących udział w monitoringu Programu Rewitalizacji zaliczyć należy w szczególności:

- W odniesieniu do monitoringu projektów, otrzymujących wsparcie w ramach RPO:
  - o Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjny WSL,
  - o Zarząd Województwa Śląskiego,
  - o Zespół ds. monitoringu w Urzędzie Marszałkowskim,
  - o Zespół ds. przepływów finansowych w Urzędzie Marszałkowskim,
  - o Beneficjentów Regionalnego Programu Operacyjnego, dot. projektów realizowanych w Gliwicach.

- W odniesieniu do monitoringu Programu Rewitalizacji:
  - o Prezydenta Miasta Gliwice
  - o Biuro Rozwoju Miasta, odpowiedzialne za nadzór i monitorowanie, istotnych dla procesu rewitalizacji sfer,
  - o Beneficjentów Obszarowego Programu Rewitalizacji;
- W odniesieniu do monitoringu projektów ujętych w Obszarowym Programie Rewitalizacji:
  - o Biuro Rozwoju Miasta, odpowiedzialne za nadzór i monitorowanie, istotnych dla procesu rewitalizacji sfer,
  - o Beneficjentów Obszarowego Programu Rewitalizacji.

Dla osiągnięcia celu Programu Rewitalizacji, szczególna rola w procesie monitoringu przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych, ujętych w nim projektów, w tym przygotowywania i przedkładania sprawozdań z ich realizacji. W przypadku projektów współfinansowanych w ramach RPO obowiązkowa jest sprawozdawczość na rzecz Urzędu Marszałkowskiego.

Na poziomie monitorowania Programu Rewitalizacji głównym podmiotem, monitorującym oraz dokonującym oceny osiągnięcia założonych wskaźników, będzie Biuro Rozwoju Miasta, a w odniesieniu do osiągnięcia celów szczegółowych i ogólnych rewitalizacji Prezydent Miasta.

Jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego lub jednostki Miasta będą brały bezpośredni udział w monitorowaniu projektów, zgłoszonych i zarządzanych przez siebie, tak jak każdy beneficjent Programu. Z drugiej strony mogą włączać się w proces monitorowania, w związku z udostępnianiem przez nie danych o stanie spraw, prowadzonych przez Miasto i jego jednostki, a dotyczących inwestycji, zgłoszonych jako projekty do Programu Rewitalizacji.

1.2. Rodzaje monitoringu i wskaźniki monitoringu

Jednym z celów monitoringu jest dostarczanie informacji o postępie realizacji i efektywności na poziomie pojedynczego projektu jak i całego Programu. W zależności od charakteru dostarczanych danych możemy rozróżnić monitoring rzeczowy i finansowy. Zakłada się przyjęcie tej systematyki dla Programu Rewitalizacji.

1.2.1. Monitoring rzeczowy

Monitoring rzeczowy dostarcza danych, obrazujących postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwiających ocenę jego wykonania w odniesieniu do ustalonych celów. Monitoring postępu rzeczowego koncentruje się na realnych efektach programu, osiągniętych wraz z postępowaniem w realizacji projektów. Monitoring postępu rzeczowego prowadzony będzie w oparciu o dane dostarczane do Biura Rozwoju Miasta przez beneficjentów końcowych. Dane wykorzystywane przy monitorowaniu powinny zostać skwantyfikowane i obrazować postęp we wdrażaniu oraz rezultaty działań, w podziale na wskaźniki:

- produktu, które odnoszą się do rzeczowych efektów działalności i są liczone w jednostkach materialnych,
- rezultatu, odpowiadające bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z wdrożenia Programu, które mogą mieć formę wskaźników materialnych lub finansowych.

Wskaźniki formułowane są już w trakcie składania wniosku o umieszczenie zadania w Programie Rewitalizacji.

1.2.2. Monitoring finansowy

Monitoring finansowy dostarcza danych, dotyczących finansowych aspektów realizacji Programu i stanowi podstawę do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego środków.

Dane powinny obejmować wysokość wkładu finansowego, pochodzącego ze środków publicznych (wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem, wydatki poniesione od początku realizacji zadania, stan zaawansowania realizacji zadania w ujęciu procentowym), z wyszczególnieniem:

- wkładu wspólnotowego: ogółem oraz środków z UE,
- krajowego wkładu publicznego: ogółem oraz budżet państwa, budżet Miasta, inne środki publiczne (fundusze celowe, środki specjalne),
- środków z pożyczek Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Banku Rozwoju Rady Europy, Banku Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, itp.
- środków prywatnych,
- innych środków.

Monitorowanie rzeczowe i finansowe odbywać się powinno na podstawie dostarczanych raz w roku informacji, co pozwoli na weryfikację i aktualizację Programu.

Zatem skuteczny monitoring powinien zawierać w szczególności:

- informacje ogólne;
- informacje dotyczące przebiegu rzeczowego realizacji projektu lub Programu;
  - o na poziomie Programu: informacje dotyczące: zgłoszonych do realizacji projektów, zawartych umów lub podjętych decyzji o dofinansowaniu, celów głównych i szczegółowych, stopnia osiągnięcia założonych w Programie wskaźników monitorujących,
  - o na poziomie projektu: stanu realizacji celów projektu, stopnia osiągnięcia założonych w nim wartości wskaźników;
- informacje dotyczące postępu finansowego, według źródeł pochodzenia środków, zawierające w szczególności zestawienie poniesionych wydatków, zrealizowanych płatności oraz ocenę poziomu wykorzystania środków,
- prognozę przebiegu realizacji Programu lub projektu w kolejnym okresie sprawozdawczym;
- informacje o napotkanych problemach,

Dane mogą być przekazywane w formie papierowej lub elektronicznej.

2. Sposoby oceny programu rewitalizacji

Ocena (ewaluacja) Programu Rewitalizacji pozwala oszacować oddziaływanie samego Programu, jak i pomocy publicznej, w tym pomocy strukturalnej Unii Europejskiej w odniesieniu do założonych celów. Wyniki oceny powinny zostać wykorzystane w celu jak najlepszego dopasowania realizowanych przedsięwzięć do rzeczywistych potrzeb oraz najbardziej efektywnego wydatkowania środków. Warunkiem dobrej oceny jest dostępność danych i terminowość raportowania przez wszystkie podmioty zaangażowane w system wdrażania Programu.

2.1. Rodzaje oceny

Proponuje się, by system i rodzaje oceny Programu odpowiadały metodologii zawartej w dokumentach programowych. Pozwoli to na wykorzystanie do oceny, opisanego powyżej, systemu monitorowania.

Ocena przed realizacją programu (ocena ex-ante)

Celem oceny ex-ante jest dostarczenie danych dla przygotowania (aktualizacji) Programu Rewitalizacji i zawartych w nim planów, dzięki oparciu się na doświadczeniach z ubiegłych okresów programowania. Ogólnie – ocena ex-ante zawiera m.in. analizę wpływu dotychczasowych interwencji oraz analizę SWOT rozwoju Miasta i obszarów rewitalizacji.

W sytuacji opracowania Programu Rewitalizacji po raz pierwszy, nie istnieje możliwość odniesienia się do ocen poprzedniego okresu programowania. Natomiast w przypadku niniejszego dokumentu za podstawę oceny ex-ante Programu Rewitalizacji, traktować należy opis identyfikacji problemów wybranego obszaru Miasta, przedstawiony syntetycznie w rozdziale zawierającym analizę obszaru.

Zakłada się, iż organizowanie kolejnych ocen ex-ante wiązać się będzie z aktualizacją Programu, wynikającą z kolejnych okresów programowania oraz należeć będzie do obowiązków Operatora, tj. Biura Rozwoju Miasta.

Ocena na zakończenie Programu (ocena ex-post)

Celem oceny ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrożenia Obszarowego Programu Rewitalizacji, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy. Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki rozwoju Miasta, szczególnie w zakresie zdefiniowania czynników, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Programu. Za organizację procesu ewaluacji końcowej odpowiadać powinno Biuro Rozwoju Miasta z udziałem Prezydenta Miasta, jako przyjmującego wyniki oceny. Przyjąć można, iż ocena powinna zostać zakończona nie później niż trzy lata po zakończeniu okresu programowania.

Ocena bieżąca (ocena on-going)

Niezależnie od prowadzenia powyżej wymienionych form ewaluacji, Prezydent Miasta oraz Biuro Rozwoju Miasta mogą inicjować bieżącą ocenę Programu Rewitalizacji, której przedmiotem jest efektywność stosowanych instrumentów i całego systemu wdrażania.

2.2. Kryteria oceny

Za główne kryteria oceny Programu Rewitalizacji, można przyjąć kryteria stosowane przy ocenie ZPORR w latach 2004-2006, do których należą:

- Trafność – kryterium, pozwalające ocenić, w jakim stopniu cele Programu odpowiadają potrzebom i priorytetom na danym poziomie analizy, np. na poziomie Obszaru Rewitalizacji, Miasta, regionu. Trafność jest głównym kryterium przy przeprowadzaniu oceny ex-ante..

- Efektywność – kryterium, pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” Programu, czyli stosunek poniesionych nakładów (zasobów finansowych, zasobów ludzkich i poświęconego czasu) do uzyskanych wyników i rezultatów.
- Skuteczność – kryterium, pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia, zdefiniowane na etapie programowania, zostały osiągnięte.
- Użyteczność – kryterium, pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie Programu odpowiada potrzebom grup docelowych.
- Trwałość – kryterium, pozwalające ocenić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Programu, będą trwać po jego zakończeniu. Ma zastosowanie przy ocenie wartości Programu w kategoriach jego użyteczności, w dłuższej perspektywie czasowej. W ocenie ex-post zaś, zwłaszcza realizowanej w dłuższym odstępie czasu po zakończeniu Programu, można zbadać, na ile zmiany wywołane jego oddziaływaniem są rzeczywiście istotnie trwałe.

Kryteria powyższe będą miały zastosowanie dla wszystkich projektów wpisanych w program rewitalizacji, bez względu na ich źródła finansowania i będą służyły wyłącznie do oceny skuteczności wdrażania Programu.

2.3. Zaangażowane podmioty i ich rola w procesie oceny programu

Do obowiązków Biura Rozwoju Miasta w zakresie oceny należy:

- organizowanie i nadzorowanie ewaluacji,
- udostępnianie informacji niezbędnych do wykonania badania,
- zapewnienie, że wyniki przeprowadzonych badań zostaną wykorzystane.

Biuro Rozwoju Miasta opowiadać będzie również za:

- przygotowanie oceny ex-ante,
- współpracę z uczestnikami procesu rewitalizacji w zakresie organizacji oceny ex-post,
- inicjowanie badań nad efektywnością wykorzystywanych instrumentów i systemów wdrażania (ocena bieżąca),
- gromadzenie informacji o przeprowadzonych ocenach i badaniach oraz raportów prezentujących ich wyniki,
- przyjmowanie raportów z oceny,

- wykorzystywanie wyników przeprowadzonych badań ewaluacyjnych we wdrażaniu Programu,
- udostępnianie danych oraz dokumentów zgromadzonych w ramach monitoringu,

W procesie oceny Programu Prezydent Miasta:

- podejmuje decyzję o podjęciu ocen uzupełniających,
- nadzoruje działania Biura Rozwoju Miasta w zakresie ewaluacji,
- zatwierdza raporty ewaluacyjne,
- udostępnia wiedzę na temat Programu.

2.4. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

Rola partnerskiej współpracy w procesie rewitalizacji obszarów miejskich (w tym przy wdrażaniu Programu Rewitalizacji oraz realizacji ujętych w nim projektów) jest szczególnie podkreślana w dokumentach programowych Unii Europejskiej (Strategiczne Wytyczne Wspólnoty) oraz RPO i wszelkich związanych z nim wytycznych. Wybór formuły, w jakiej odbywać się będzie tworzenie zasad oraz realizacja samego partnerstwa, pozostawiono jednak władzom i społecznościom lokalnym.

W niniejszym Programie podstawową rolę w inicjowaniu współpracy pomiędzy sektorami odgrywać winno Biuro Rozwoju Miasta, jako Operator. W trakcie realizacji Programu musi zostać zapewnione wdrażanie instrumentów budowy i funkcjonowania szeroko rozumianego partnerstwa. Opierać się ono może na wykorzystaniu następujących instrumentów:

- Umożliwienie, w ramach obowiązków Biura Rozwoju Miasta, uzyskania w jednym miejscu i niedługim czasie pełnej informacji o:
  - o możliwościach zainwestowania,
  - o możliwościach pozyskania partnera,
  - o przetargach i konkursach ofert organizowanych w ramach realizacji Programu.
- Uwzględnianie w pracy Urzędu Miejskiego w Gliwicach potrzeby koordynacji działań programowych i planistycznych, dostosowanych do zapisów Programu Rewitalizacji.
- Wykorzystanie stron internetowych Miasta m.in. do:
  - o Public Relations Programu Rewitalizacji w pełnym, opisanym poniżej zakresie,

- informowania o warunkach włączenia się do Programu z nowymi działaniami i projektami (aktualizacja Programu),
  - prowadzenia bazy „Znajdź partnera do projektu”,
  - informowania o możliwości pozyskania środków na projekty związane z celami rewitalizacji, spoza RPO.
- Inicjowanie i organizowanie dyskusji publicznej, związanej z istotnymi fazami procesu rewitalizacji, bądź zmianami mogącymi wpłynąć na jego realizację (np. przyjęcie nowych ustaleń w ramach regionalnego programu operacyjnego województwa śląskiego w następnym okresie programowania, przystąpienie do tworzenia założeń na kolejny okres programowania) z udziałem: przedstawicieli władz Miasta oraz innych zainteresowanych partnerów społeczno-gospodarczych (przedstawicieli organizacji pozarządowych, nauki, kultury, biznesu, samorządów zawodowych, itp.).

3. Public Relations programu rewitalizacji

Public Relations (PR) i promocja Programu Rewitalizacji powinny określać:

- cele działań informacyjnych i promocyjnych,
- potencjalne grupy docelowe działań informacyjnych i promocyjnych,
- strategie informowania i promocji.

Odpowiedzialnymi za prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych na szczeblu realizacji Programu winni być:

- Urząd Miejski i jego jednostki organizacyjne, biorące udział w przygotowaniu, wdrażaniu i ewaluacji Programu,
- Beneficjenci Zewnętrzni i partnerzy Programu.

Wszyscy beneficjenci, objęci Programem Rewitalizacji, którzy uzyskają wsparcie ze środków funduszy unijnych są zobowiązani do stosowania odpowiednich środków informowania i promocji w zależności od charakteru realizowanego projektu. Do instrumentów tych należą:

- tablice informacyjne (billboardy) – informujące o zakresie realizowanego projektu i wsparciu ze strony funduszy, muszą być umieszczane w widocznym miejscu realizacji projektu, w terminie nie dłuższym niż 30 dni kalendarzowych od daty rozpoczęcia rzeczowej realizacji projektu lub od daty podpisania umowy

o dofinansowanie projektu. W ciągu 6 miesięcy od zakończenia prac inwestycyjnych tablica reklamowa / billboard powinna zostać zastąpiona stałą tablicą pamiątkową;

- stałe tablice pamiątkowe - ich celem jest pozostawienie trwałej informacji o wsparciu inwestycji ze środków unijnych, umieszcza się je w widocznym miejscu, co najmniej na okres trwałości projektu (standardowo 5lat od finansowego zakończenia realizacji projektu)
- plakietki informacyjne – stosuje się dla projektów, które nie spełniają kryteriów dla tablic informacyjnych i pamiątkowych. Powinna ona być trwale przymocowana do zakupionego środka trwałego lub wyposażenia przez cały okres trwałości projektu.

Dokładne regulacje dotyczące środków informacyjnych w zakresie promocji projektów przez beneficjentów są określone w szczegółowych wytycznych przygotowywanych przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym.

Należy przyjąć dwa podstawowe cele działań informacyjnych i promocyjnych, realizowane w ramach Programu Rewitalizacji:

- skuteczne informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach zgłoszenia projektów do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji oraz o obowiązujących w tym zakresie procedurach,
- podniesienie świadomości opinii publicznej o przebiegu realizacji i rezultatach Programu Rewitalizacji.

Do grup docelowych działań Public Relations Programu Rewitalizacji zaliczyć należy:

- Społeczństwo (wspólnota mieszkańców Gliwic), z uwzględnieniem specyficznych narzędzi kierowanych do mieszkańców obszarów rewitalizowanych oraz kierowanych do mieszkańców obszarów Miasta nie objętych Programem;
- Beneficjentów i potencjalnych beneficjentów Programu i jego kolejnych aktualizacji (podmioty kwalifikujące się do pozyskania środków w ramach RPO oraz podmioty kwalifikujące się do pozyskania środków w ramach działań komplementarnych, nieobjętych dofinansowaniem w ramach tego działania);
- Partnerów społeczno-gospodarczych – partnerów beneficjentów i potencjalnych beneficjentów Programu;
- Organizacje pozarządowe, zawodowe, samorządy gospodarcze;

- Właściwe władze publiczne (władze regionalne województwa śląskiego, administracja rządowa szczebla wojewódzkiego, władze publiczne gmin i powiatów sąsiedzkich, władze publiczne miast i gmin partnerskich);
- Media (prasa, radio, telewizja o zasięgu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim oraz media elektroniczne).

Proponuje się przyjęcie następujących sfer działalności promocyjnej i Public Relations:

- Służba informacyjna, jako sfera związana z rozpowszechnianiem oraz nagłaśnianiem informacji, bez skupiania się na określonej grupie docelowej, głównie za pośrednictwem masmediów;
- Relacje inwestycyjne – podtrzymywanie kontaktów z uczestnikami Programu (beneficjentami, partnerami, dostawcami, wykonawcami);
- Relacje finansowe – nawiązywanie i podtrzymywanie dobrych kontaktów z instytucjami finansowymi, takimi, jak:
  - o fundusze strukturalne, instytucje wdrażające, pośredniczące, zarządzające,
  - o banki, inne instytucje finansowe (kredytowe, ubezpieczeniowe, poręczeniowe);
- Relacje ze społecznościami lokalnymi;
- Relacje z władzami;
- Organizacja imprez promocyjnych;
- Ogłoszenia i reklamy płatne;
- Analizy i badania (odbioru społecznego Programu).

Proces informowania o Programie Rewitalizacji powinien mieć charakter dwukierunkowy, to znaczy pozwalać odbiorcom przekazów na formułowanie informacji zwrotnych i własnych opinii. I tak, wśród instrumentów realizacji działań Public Relations wymienić należy:

- Wykorzystanie oficjalnych stron internetowych Miasta i jednostek miejskich (w tym BIP),
- Broszury informacyjne, publikacje związane z realizacją poszczególnych projektów,
- Artykuły prasowe.

Poniżej przedstawiono propozycje działań mających na celu podtrzymywanie kontaktów z uczestnikami Programu (beneficjentami, partnerami, dostawcami, wykonawcami), są to:

- Szkolenia i seminaria dla instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu Rewitalizacji oraz beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, na temat m.in.: możliwości udziału w Programie (aktualizacji), zarządzania projektami, monitorowania realizacji projektów, zasad finansowania projektów.
- Organizacja wizyt studyjnych dla potencjalnych inwestorów i instytucji mogących współfinansować realizację Programu.
- Wśród działań skierowanych do społeczności lokalnej w ramach organizacji imprez można wykorzystać następujące instrumenty promocyjne:
  - o Festyny, święta ulicy / osiedla.
  - o Konkursy dla mieszkańców, dzieci i młodzieży.
  - o Konkursy na koncepcje architektoniczno-urbanistyczne zagospodarowania terenów rewitalizowanych, organizowane przez Prezydenta Miasta, bądź pod jego patronatem.
  - o Konkursy w mediach (plastyczne, fotograficzne, dla wspólnot mieszkaniowych, inwestorów).

IX. Inicjatywa JESSICA

Inicjatywa JESSICA, ma na celu zrównoważony rozwój obszarów miejskich poprzez wsparcie na rzecz trwałych inwestycji w tych obszarach. W ramach Poddziałania 6.2.3 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego będzie wdrażana inicjatywa JESSICA. Instytucja Zarządzająca RPO WŚL podjęła decyzje o przekazaniu części alokacji dostępnej na Działanie 6.2 do Funduszu Powierniczego JESSICA, którego funkcję pełni Europejski Bank Inwestycyjnych. Środki te zostaną zainwestowane w Fundusz Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM), które będą udzielały zwrotnego wsparcia na realizację projektów miejskich. Inicjatywa JESSICA pozwala beneficjentom programu na połączenie dotacji, kredytów i innych produktów finansowych w celu realizacji inwestycji np. z zakresu modernizacji i rozbudowy infrastruktury i sieci miejskich, w tym transportu, systemu wodnokanalizacyjnego, projektów dotyczących efektywności energetycznej, projektów

technologii informatycznej i komunikacyjnej, rozwoju nieużytków przemysłowych, w tym rekultywacji i dekontaminacji terenów zanieczyszczonych.

Poniżej, w postaci tabelarycznej, przedstawiono zestawienie przedsięwzięć inwestycyjnych zgłoszonych do "Programu rewitalizacji obszarów przemysłowych, powojkowych i popegeerowskich w mieście Gliwice". Przedsięwzięcia te spełniają warunki ubiegania się o wsparcie finansowe w ramach mechanizmu JESSICA. Na chwilę przygotowywania niniejszego dokumentu brak jest szczegółowych ustaleń dotyczących warunków przyznawania wsparcia w ramach mechanizmu JESSICA, na realizację konkretnych projektów. W związku z tym w poniższej tabeli w kolumnie "środki UE" nie ujęto żadnych kwot. Planuje się, iż wsparcie w ramach mechanizmu JESSICA w postaci preferencyjnych pożyczek będzie sięgało kwoty od 30 do 70 % całkowitych wydatków kwalifikowanych danego przedsięwzięcia.

1. Zestawienie projektów planowanych do realizacji w ramach "Programu rewitalizacji obszarów przemysłowych, powojkowych i popegeerowskich w mieście Gliwice"

Nr projektu	Wnioskodawca	Nazwa projektu i lokalizacja	Produkt	Miara produktu	Rezultat
	1.	Śląskie Centrum Logistyki sp. z o.o. 44-100 Gliwice ul. Portowa 28	Budowa magazynu wraz z częścią dydaktyczną i laboratorium	Produktem będzie nowy wielofunkcyjny obiekt budowlany o funkcji magazynowej, dydaktycznej, warsztatowo-laboratoryjnej i edukacyjno społecznej	jedna część magazynowa o pow. użytkowej ok. 4500m ² , jedna część socjalno biurowa o pow. użytkowej ok. 400m ² i jedna część dydaktyczno - edukacyjna o pow. użytkowej ok. 300m ²
2.	Water Tower sp. z o.o. 44-100 Gliwice ul. Sobieskiego 20	Rewitalizacja dawnej wieży ciśnień oraz budowa budynku usługowo-biurowego wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia	Obiekt przemysłowy przebudowany na potrzeby działalności gospodarczej	Powierzchnia zrewitalizowanego obszaru: 0,6229 ha Liczba zrewitalizowanych obiektów:1	Zrewitalizowany obiekt wpisany do rejestru zabytków wraz z przyległym otoczeniem. Rozwinięta infrastruktura społeczna, kulturalna oraz usługowo - biurowa.
3.	Agencja Rozwoju Lokalnego sp. z o.o. 44-100 Gliwice ul. Wincentego Pola 16	„Nowe Gliwice – kontynuacja” – rewitalizacja poprzemysłowej strefy „Nowe Gliwice” . Uzbrojenie ok. 7,5 ha terenów i udostępnienie terenów inwestycyjnych inwestorom z branży wysokich technologii	Produktem będzie udostępniony dla inwestorów z branży wysokich technologii teren inwestycyjny o powierzchni ok. 7,5 ha	Drogi wewnętrzne: 1,0 km Sieć CO: 520 mb Sieć wod-kan: 2200 mb Kanalizacja deszczowa: 1,0 km Oświetlenie: 1,0 km Teletechnika: 1,0 km Zieleń zorganizowana: 0,8 ha	Dalsza aktywizacja gospodarcza dzielnicy - stworzenie nowych miejsc pracy, zatrudnienie dla osób o wysokich kwalifikacjach, wzrost dochodów z tyt. podatków i opłat do budżetu Miasta, wzrost dochodów firm funkcjonujących w sąsiedztwie. Aktywizacja społeczna, rehabilitacja techniczna i przyrodnicza obszaru po byłej KWK Gliwice.

Nr projektu	Wnioskodawca	Nazwa projektu i lokalizacja	Produkt	Miara produktu	Rezultat
4.	Gliwickie Zakłady Urzędzeń Technicznych GZUT S.A. Ul. Robotnicza 2 44-100 Gliwice	Rewitalizacja zdegradowanego obszaru miejskiego, zwiększająca atrakcyjność gospodarczą terenu przemysłowego położonego wzdłuż ul. W. Pola poprzez remont i przebudowę hal przemysłowych w celu nadania im nowych funkcji.	Wyremontowane i częściowo przebudowane dwie były hale produkcyjne oraz zagospodarowany teren przyległy.	Przygotowany projekt: 1 szt. Liczba przebudowanych / wyremontowanych obiektów przemysłowych na potrzeby działalności gospodarczej: 2 szt. Powierzchnia przebudowanych / wyremontowanych obiektów: 2000 m2 Powierzchnia zagospodarowanych terenów wokół obiektów: 8000 m2 Liczba obiektów przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych: 2 szt. Powierzchnia terenów zrewitalizowanych: 1 ha	Powstała w wyniku projektu infrastruktura będzie przystosowana do prowadzenia działalności usługowej, w tym również z zakresu opieki medycznej. Zakładana liczba osób korzystających z infrastruktury objętej wsparciem w roku: <ul style="list-style-type: none"> • 2 000 pacjentów hospitalizowanych • 10 000 pacjentów ambulatoryjnych • 2 000 interesantów firm Powierzchnia użytkowa faktycznie wykorzystywana: 3500 m2 Liczba utworzonych przedsiębiorstw: 12 Liczba nowych miejsc pracy: 110 szt.

2. Indykatory plan finansowy "Programu rewitalizacji obszarów przemysłowych, powojkowych i popegeerowskich w mieście Gliwice"

Nr projektu	Wnioskodawca	Nazwa projektu i lokalizacja	Koszty ogólne projektu [w tys. PLN]	2007 - 2013						2014 - 2020					
				Razem	Budżet gminy	Budżet państwa	Środki prywatne	Środki UE	inne	Razem	Budżet gminy	Budżet państwa	Środki prywatne	Środki UE	inne
				1.	Śląskie Centrum Logistyki sp. z o.o. 44-100 Gliwice ul. Portowa 28	Budowa magazynu wraz z częścią dydaktyczną i laboratorium	25 000	25 000	0	0	25 000	0	0	0	0
2.	Water Tower sp. z o.o. 44-100 Gliwice ul. Sobieskiego 20	Rewitalizacja dawnej wieży ciśnień oraz budowa budynku usługowo-biurowego wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia	20 000	20 000	0	0	20 000	0	0	0	0	0	0	0	0
3.	Agencja Rozwoju Lokalnego sp. z o.o. 44-100 Gliwice ul. Wincentego Pola 16	„Nowe Gliwice – kontynuacja” – rewitalizacja przemysłowej strefy „Nowe Gliwice”. Uzbrojenie ok. 7,5 ha terenów i udostępnienie terenów inwestycyjnych inwestorom z branży wysokich technologii	5 800	5 800	0	0	5 800	0	0	0	0	0	0	0	0

Nr projektu	Wnioskodawca	Nazwa projektu i lokalizacja	Koszty ogólne projektu [w tys. PLN]	2007 - 2013						2014 - 2020					
				Razem	Budżet gminy	Budżet państwa	Środki prywatne	Środki UE	inne	Razem	Budżet gminy	Budżet państwa	Środki prywatne	Środki UE	inne
4.	Gliwickie Zakłady Urzędzeń Technicznych GZUT S.A. Ul. Robotnicza 2 44-100 Gliwice	Rewitalizacja zdegradowanego obszaru miejskiego, zwiększająca atrakcyjność gospodarczą terenu przemysłowego położonego wzdłuż ul. W. Pola poprzez remont i przebudowę hal przemysłowych w celu nadania im nowych funkcji.	15 000	15 000	0	0	15 000	0	0	0	0	0	0	0	0

Spis rysunków

Rysunek 1. Podmioty gospodarki narodowej w Gliwicach ogółem.....	38
Rysunek 2. Pracujący wg sektorów ekonomicznych (PKD 2007)	40
Rysunek 3. Podmioty gospodarki narodowej w Gliwicach w 2010 roku wg sekcji PKD 2007	42
Rysunek 4. Stopa bezrobocia rejestrowanego.....	45
Rysunek 5. Liczba urodzeń i liczba zgonów	51
Rysunek 6. Wskaźnik przyrostu naturalnego	52
Rysunek 7. Napływ i odpływ ludności w Gliwicach	53
Rysunek 8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	55
Rysunek 9. Struktura gliwickich organizacji pozarządowych wg głównych obszarów działalności na dzień 31.12.2010 r.....	55
Rysunek 10. Położenie obszarów rewitalizowanych	68
Rysunek 11. Granice Obszaru Łabędy	69
Rysunek 12. Granice Obszaru terenów popegeerowskich.....	69
Rysunek 13. Granice Obszaru Port	70
Rysunek 14. Granice Obszaru Centrum oraz Obszaru wieże ciśnień	71
Rysunek 15. Granice Obszaru południowo - wchodniego	72
Rysunek 16. Granice Obszaru Chorzowska	73
Rysunek 17. Granice Obszaru Sośnica	73
Rysunek 18. Granice obszaru Hałda przy ul. Ciesielskiej	74

Spis tabel

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów w 2009 roku.....	27
Tabela 2. Podmioty gospodarki narodowej na obszarach przemysłowych.....	36
Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej w latach 2006 - 2010	38
Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej wg PKD 2007	39
Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej wg PKD 2004	41
Tabela 6. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach.....	42
Tabela 7. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach.....	43
Tabela 8. Wykaz spółek komunalnych i innych spółek prawa handlowego, w których miasto posiada udziały i akcje na dzień 31.12.2010 r.	43
Tabela 9. Bezrobotni zarejestrowani.....	45
Tabela 10. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia	45
Tabela 11. Wskaźnik obciążenia demograficznego dla Gliwic oraz woj. śląskiego	50

Tabela 12. Napływ i odpływ ludności w Gliwicach oraz saldo migracji w latach 2006-2010	52
Tabela 13. Analiza SWOT dla Obszaru Łabędy.....	56
Tabela 14. Analiza SWOT dla Obszaru Port.....	57
Tabela 15. Analiza SWOT dla Obszaru Centrum.....	57
Tabela 16. Analiza SWOT dla Obszaru Sośnica i obszaru południowo - wschodniego (Nowe Gliwice i Ligota Zabrska)	58
Tabela 17. Analiza SWOT dla Obszaru Hałdy przy ul. Ciesielskiej	58
Tabela 18. Analiza SWOT dla Obszaru wieże ciśnień	59
Tabela 19. Analiza SWOT dla Obszaru Chorzowska.....	59
Tabela 20. Analiza SWOT dla Obszaru terenów popegeerowskich	60
Tabela 21. Zestawienie powierzchni wyznaczonych obszarów rewitalizacji.....	74

Spis fotografii

Fot. 1. Wieża ciśnień	14
Fot. 2. Tereny portowe	15
Fot. 3. Dworzec przy ul. Bohaterów Getta Warszawskiego.....	16
Fot. 4. Kanał Kłodnicki, po lewej tory kolejowe przy ul. Dubois (Fabrikstr)	17
Fot. 5. ul. Jagiellońska (Kronprinzenstr.) wzdłuż Huty 1 Maja (dawniej fabryka Huldshinskyego)	18
Fot. 6. Fabryka Szamotu od strony ul. Traugutta (Lutzowstr.) ok. 1905r. - obiekt już nie istnieje	18
Fot. 7. Budynek przy ul. Świętojańskiej	19
Fot. 8. Wieża ciśnień przy ul. Kolberga, nie objęta ochroną konserwatorską.....	19
Fot. 9. Zabudowania dawnej KWK Sośnica przy ul. Sikorskiego 103 – budynek wpisany do rejestru zabytków województwa.....	20
Fot. 10. Zabudowania KWK Sośnica przy ul. Sikorskiego 122.....	20
Fot. 11. Wieża ciśnień Sośnica (w lesie), obiekt zabytkowy niechroniony pod względem konserwatorskim w m.p.z.p.....	21
Fot. 12. Cechownia kopalni "Gliwice" ("Gleiwitzer Grube") ok. 1920 r.....	21
Fot. 13. Budynek dawnej cechowni KWK Gliwice ul. Bojkowska	22
Fot. 14. Wieża ciśnień przy ul. Leśnej/Poniatowskiego.....	23
Fot. 15. Zbiornik na wodę, obiekt związany z wieżą ciśnień przy ul. Leśnej/Poniatowskiego	23
Fot. 16. Wieża ciśnień przy ul. Sobieskiego 22.....	24